สำเนา

ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๑๙

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐

กราบเรียน/เรียน รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง, กรม, เลขา-คสช.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ผผ ๑๗/๗ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๔/๓๑๓๘ ลงวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๑

ด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ ไปเพื่อดำเนินการ ซึ่งกระทรวงคมนาคมได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ ว่า

๑. รับทราบรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ ตามที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ

๒. ให้กระทรวงศึกษาธิการรับข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเรื่อง ผลกระทบนโยบายการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประเภทสามัญศึกษา ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

๓. ให้กระทรวงคมนาคมกำกับดูแลบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) กรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการให้เช่าพื้นที่ภายในท่าอากาศยานนานาชาติแก่เอกชนเพื่อให้บริการส่งมอบสินค้าปลอดอากร โดยให้บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินไปพิจารณาทบทวนและดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔. ให้ทุกส่วนราชการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียน เพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ความช่วยเหลือและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบตามแต่กรณี ให้ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปตามข้อกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนยืนยันมาและถือปฏิบัติต่อไป/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ (อย่างยิ่ง)

ธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๔๓ (สมจิตร) ๑๕๒๒ (พิมพ์นภัส)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ spt55@soc.go.th

หมายเหตุ อัยการสูงสุด : จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
รอง-นรม., รัฐ-นร : จึงเรียนยืนยันมา
กระทรวง : จึงเรียนยืนยันมาและถือปฏิบัติต่อไป
กรม : จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป
องค์กรอิสระ, คสช. : จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ที่ ผผ ๑๗/ ๗

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๐๐ เล่ม

ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา โดยอย่างน้อยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการด้วย และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมาแถลงรายงานประจำปีต่อรัฐสภาด้วย นั้น

บัดนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ เสร็จสมบูรณ์แล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการเรื่องร้องเรียน รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายรักษเกชา แฉ่ฉาย)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๕๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๗๕
www.ombudsman.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพิมพ์นภัส ทับเชียงทอง)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๒๔ มี.ค. ๖๑

รายงานประจำปี
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตราสัญลักษณ์

ลักษณะของสัญลักษณ์

เป็นดวงตารูปอาร์ม

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

ชั้นใน

ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้น มีช่อชัยพฤกษ์ประกอบอยู่ด้านข้างทั้งสอง

ชั้นนอก

ใต้พานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแถบแพรมีอักษรข้อความว่า **"สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน"** มีชุ้มบุษบกประกบอยู่ด้านบน

สี

สีแดงชาด

ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม ภายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตราธิราช อันทรงไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพและทศพิธราชธรรมจริยา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สีทอง

ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างามสูงส่ง

หมายเหตุ : ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๑๔๗ ง วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ หน้า ๑๗

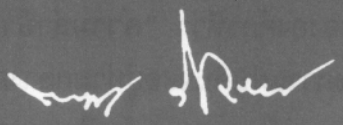

สารจาก
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการตรวจสอบการกระทำของหน่วยงานของรัฐซึ่งใช้อำนาจตามกฎหมายในการกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยประชาชนจะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามวิถีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ความมุ่งหมายตามกฎหมายที่จะให้การรับรองและคุ้มครองประชาชนนี้ กฎหมายได้ให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริงที่กระทบกับความเดือดร้อนของประชาชน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่หนทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีได้ทราบถึงสภาพปัญหาหรือการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทุ่มเทกำลังบุคลากร งบประมาณ ระยะเวลาในการดำเนินการ จนเป็นที่ประจักษ์ว่า การดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำให้หน่วยงานของรัฐได้แก้ไขกระบวนการหรือกระทำการใด ๆ ที่แตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประชาชน ในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการประสานกับทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ดำเนินการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการกระทำของหน่วยงานของรัฐจากภาคประชาสังคมและบุคคลทั่วไป อันเป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองระบบประชาธิปไตย ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบการกระทำของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะส่งเสริมให้การปกครองประเทศเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักนิติรัฐ และหลักนิติธรรม

ด้วยโอกาสที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี นับเป็นโอกาสอันดีที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ และอำนาจที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน ในโอกาสนี้ผมขอแสดงความชื่นชมผู้ตรวจการแผ่นดิน และบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้เสียสละทั้งเวลา แรงกาย และแรงใจอย่างเต็มที่ ผมจึงของอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โปรดดลบันดาลพร อันประเสริฐให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน และบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประสบแต่ความเจริญสุขด้วยจตุรพิธพรชัย สมบูรณ์พูนผลในสิ่งที่พึงปรารถนา มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพื่อเป็นกำลังในกรพัฒนาบ้านเมือง และเป็นรากฐานในการเสริมสร้างความสุขให้แก่ประชาชนและประเทศชาติสืบไป

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สารจาก
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานในหลายปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินยึดถือเจตนารมณ์ของการก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในการที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยความรวดเร็วและอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามปรัชญาขององค์กรที่ว่า **"ความล่าช้า คือความไม่เป็นธรรม"** เป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินจะอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยมาโดยตลอด แต่ด้วยผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมาก็พอจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการเป็นองค์กรที่เป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือเป็นช่วงเวลาที่ก้าวผ่านไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้วยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ได้มีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้มีหน้าที่และอำนาจในด้านการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ และแสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่าผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ หากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป ซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และช่วงเวลาหลังจากนั้น เป็นการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในส่วนการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงดำเนินการภายใต้อำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหน้าที่ในการพิจารณาตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ดำเนินการมาต่อเนื่อง

ในการดำเนินการตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่อาจบรรลุผลตามเจตนารมณ์ข้างต้นได้ หากปราศจากความร่วมมือเป็นอย่างดีของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในส่วนของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่ตระหนักในความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเพื่อประชาชนและการปรับปรุงและพัฒนาหน่วยงานเพื่อป้องกันปัญหาในระยะยาวอย่างยั่งยืน ประชาชนที่ตระหนักและใช้สิทธิในการร้องเรียนเพื่อให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง อันมีส่วนสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีรับผิดชอบต่อประชาชนตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี รวมถึงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ จนนำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องขอขอบคุณสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ได้มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมา ตลอดจนเสียงสะท้อนของประชาชนผู้ร้องเรียนในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติสืบไป

พลเอก

วิทวัส รชตะนันทน์
ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
(ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ ถึงปัจจุบัน)

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

สารบัญ

ตราสัญลักษณ์ ๒

สารจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๔

สารจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ๖

บทสรุปผู้บริหาร ๑๒

ส่วนที่ ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ๑๙

ส่วนที่ ๒ ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ๖๑

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ๖๒

๒.๒ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๗๕

๒.๓ ตัวอย่างผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ๘๑

ส่วนที่ ๓ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ๑๕๑

๓.๑ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ๑๕๒

๓.๒ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ๑๘๒

สารบัญ (ต่อ)

ส่วนที่ ๔ ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ๑๘๗

ส่วนที่ ๕ ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๑๙๕

๕.๑ ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๑๙๖

๕.๒ ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ๑๙๘

๕.๓ ภารกิจด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ๒๐๐

ส่วนที่ ๖ ผลการดำเนินงานด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ๒๑๑

๖.๑ ผลการดำเนินงานด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๒๑๒

๖.๒ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) ๒๑๗

๖.๓ สรุปผลการดำเนินการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในภาพรวม ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๙ ๒๑๙

ส่วนที่ ๗ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ๒๓๕

๗.๑ ข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรร ๒๓๖

๗.๒ การดำเนินการด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ๒๓๗

๗.๓ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๒๓๙

๗.๔ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ๒๔๑

ส่วนที่ ๘ การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ๒๔๓

๘.๑ การบริหารจัดการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๒๔๔

๘.๒ บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในเวทีระหว่างประเทศ ๒๕๓

ภาคผนวก ๒๗๗

- หนังสือสำนักพระราชวัง เรื่อง ขอพระราชทานพระราชานุญาต ๒๗๙
- รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน สำหรับปีสิ้นสุด ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ ๒๘๐
- งบการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐ ๒๘๘
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ๒๙๔
- คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ๕๐/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๐ ๓๑๖

บทสรุป
ผู้บริหาร

ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ การดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับใหม่ เพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามมาตรา ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในขณะเดียวกันผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรองรับกับหน้าที่และอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนด ซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจใหม่ที่มีความท้าทายและเป็นที่คาดหวังของสังคมในการที่จะให้องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่เป็นที่พึ่งให้กับประชาชนในการที่จะตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัด หรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งมีผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

การดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง จำนวนทั้งสิ้น ๕,๓๓๙ เรื่อง แบ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๒,๕๓๙ เรื่อง และเรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการจากปีงบประมาณก่อนหน้าอีกจำนวน ๒,๘๐๐ เรื่อง ในจำนวนนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนจนแล้วเสร็จทั้งสิ้น จำนวน ๓,๒๔๒ เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗๒ ของเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น และเมื่อพิจารณาจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินได้ก่อตั้งขึ้น พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๒,๔๓๑ เรื่อง ในจำนวนนี้แบ่งเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตลอดจนให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนแล้วทั้งสิ้น จำนวน ๔๐,๓๓๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐๖ และมีเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน ๒,๐๙๗ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๔ โดยมีเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖ เดือน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๗ ทั้งนี้ หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดคือกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ที่มายื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจข้อมูลความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการประเมินระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑. ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
๒. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
๓. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
๔. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
๕. ความพึงพอใจในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีความพึงพอใจในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๘๑.๖๐ ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ร้อยละ ๘๐.๘๐ ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๘๐.๖๐ ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๗๗.๐๐ ทั้งนี้ ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๘๑.๔๐

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน พบว่า อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม หลังจากที่ได้มีการยื่นเรื่องร้องเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ ๙๐ และในภาพรวมผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ ๘๒.๒๐) เมื่อทำการสอบถามผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความต้องการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในอนาคต ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ในอนาคตหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแน่นอน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๐ และในส่วนของความเชื่อมั่นหลังทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๕.๖๐)

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้แบ่งภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินออกเป็น ๓ ประการ คือ ด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม และด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ มิได้มีบทบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกต่อไป ภารกิจในการดำเนินการด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงสิ้นสุดลง อย่างไรก็ดี ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในลักษณะของการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรมโดยการดำเนินการจัดการประชุม สัมมนา และดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ โครงการเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต การขยายผลโรงเรียนสู่องค์กรคุณธรรม โครงการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม : กิจกรรมสัมมนา “เหลียวหน้า แลหลัง จริยธรรมตามรัฐธรรมนูญ” และโครงการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นต้น

อนึ่ง ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท จากการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินในช่วงที่ผ่านมา พบว่า หน่วยงานของรัฐได้จัดทำประมวลจริยธรรมตามการเสนอแนะและการให้คำแนะนำของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วเสร็จและมีประมวลจริยธรรมเพื่อบังคับใช้แล้ว มากกว่าร้อยละ ๙๘ แต่ยังคงมีหน่วยงานของรัฐที่ตั้งใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอีกจำนวนหนึ่ง ที่อยู่ระหว่างการจัดทำประมวลจริยธรรม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินยินดีที่จะเป็นหน่วยงานสนับสนุนและประสานงานข้อมูลด้านการจริยธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานต่อไป

ภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยผลการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีกฎหมายที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน ๓๑๒ ฉบับ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามให้มีการตรากฎหมายจนดำเนินการเสร็จ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๒๕๕ ฉบับ ทั้งนี้ ยังมีกฎหมายที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๕๗ ฉบับ ในส่วนของการติดตามมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐต้องต้องดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน ๒,๓๓๐ งาน/โครงการ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามให้หน่วยงานของรัฐดำเนินตามมาตรการต่าง ๆ จนแล้วเสร็จ จำนวน ๑,๗๔๐ งาน/โครงการ และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๕๙๐ งาน/โครงการ นอกจากนี้ ในส่วนของภารกิจด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าหน่วยงานได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบถ้วน และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับหรือได้ดำเนิน

มาตรการหรือโครงการแล้ว ประสบปัญหาในทางปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมาย คือ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. ....

อย่างไรก็ดี เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้ ส่งผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้ "รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน" เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน "ทุกคน" หรือ "ทุกชุมชน" เป็นการทั่วไป ทั้งนี้หมวดหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นซึ่งรัฐต้องดำเนินการให้ครบถ้วนเหมาะสมกับสถานะทางการเงินการคลัง โดยมีสาระสำคัญเบื้องต้นที่รัฐต้องดำเนินการจัดการสวัสดิการในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภค การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภารกิจใหม่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) โดยทำการวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และกำหนดประเด็นหลักที่สำคัญได้ จำนวน ๑๒ ประเด็น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงาน และเน้นการทำงานเชิงรุกและการแก้ไขปัญหาเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและสังคมในวงกว้างขึ้นมาทำการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกัน กล่าวคือ ในเรื่องการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงวันหยุดเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความรุนแรงของปัญหาและความสูญเสียที่เกิดขึ้น และพิจารณาเห็นว่ารัฐควรจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนดังกล่าวอย่างเร่งด่วนและจริงจัง จึงได้ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อ จัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น เพื่อเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไป

ส่วนที่ ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๑
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (วิทยาศาสตร์บัณฑิต) รุ่นที่ ๒๒
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๖๑
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตร Senior International Defense Resource Management (รุ่นปี ๑๙๙๙) สถาบัน DEFENSE RESOURCE MANAGEMENT INSTITUTE สหรัฐอเมริกา
- บริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ. ๒๕๔๘)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง สำนักงานศาลยุติธรรม (รุ่นที่ ๑๗)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๘	ผู้บังคับหมวด กองพันทหารราบที่ ๑ กรมผสมที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๒๑	นายทหารข่าวกรอง กองทัพภาคที่ ๑
พ.ศ. ๒๕๒๖	ราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๒๙	นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำเสนาธิการทหารบก
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๔	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน กรมการพลังงานทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร
พ.ศ. ๒๕๓๕	รองเลขานุการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๙	นายทหารประสานภารกิจทางทหารกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ราชองครักษ์เวร
พ.ศ. ๒๕๔๐	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกรุงเทพ
พ.ศ. ๒๕๔๒	รองผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๔๔	รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกลาง
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	เจ้ากรมเทคโนโลยีสารสนเทศและอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม และเลขาธิการสภากลาโหม ตุลาการศาลทหารสูงสุด ราชองครักษ์พิเศษ
พ.ศ. ๒๕๕๓	รองปลัดกระทรวงกลาโหมและสมาชิกสภากลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๕	รองปลัดกระทรวงกลาโหม รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงกลาโหม
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

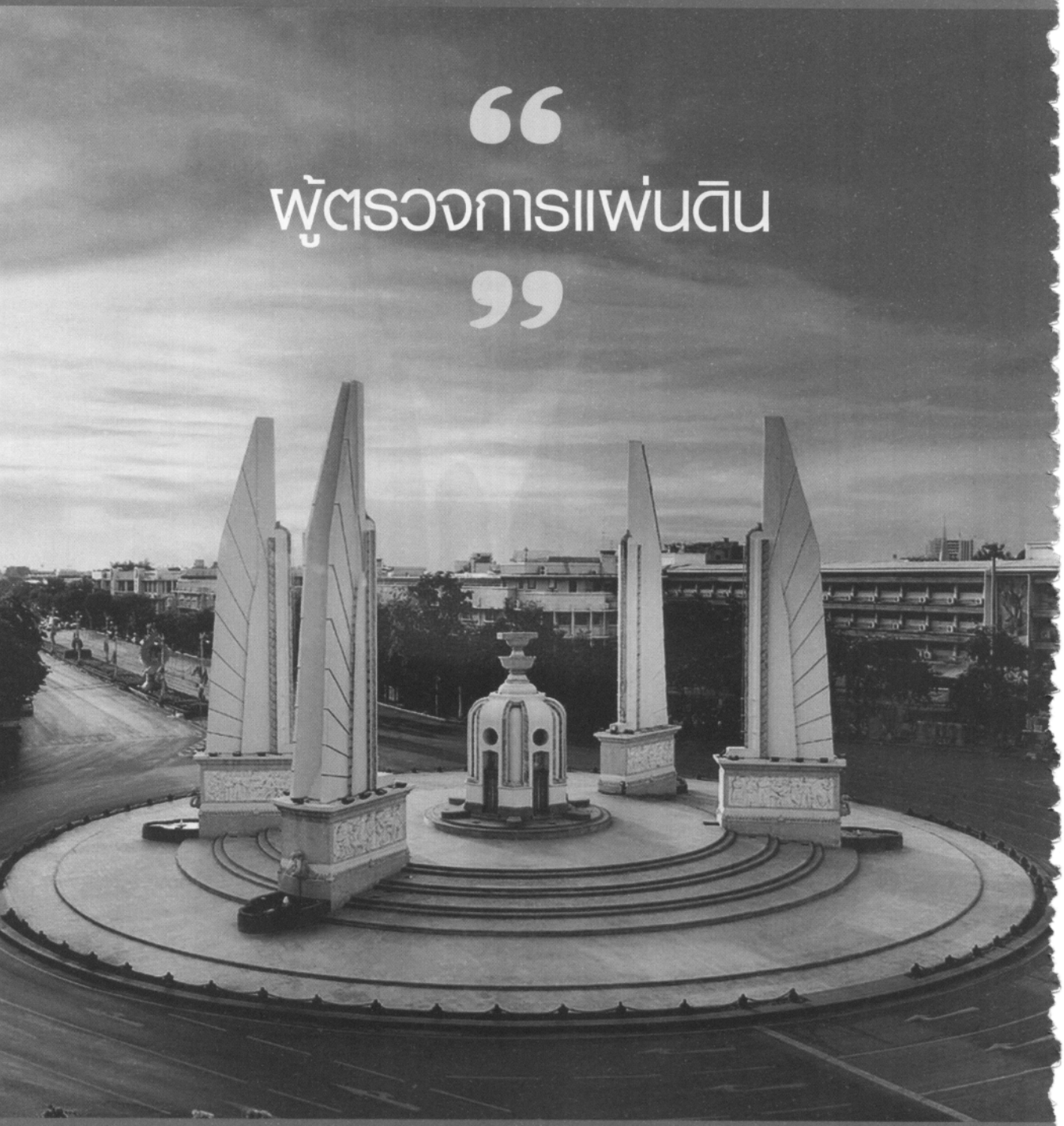
ประวัติการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการตลาดทุน (รุ่นที่ ๖)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ สถาบันวิทยาการค้า (TEPCOT) (รุ่นที่ ๒)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง สำนักงานศาลยุติธรรม (รุ่นที่ ๑๔)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง (รุ่นที่ ๖)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (รุ่นที่ ๔)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๓	ผู้ช่วยผู้พิพากษากระทรวงยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเบตง
พ.ศ. ๒๕๒๕	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตรัง
พ.ศ. ๒๕๒๙	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๓๖	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. ๒๕๓๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งธนบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๔	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๘
พ.ศ. ๒๕๔๙	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๐	ประธานแผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๑	อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง
พ.ศ. ๒๕๕๓	อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๔	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๙
	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๕๕	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๕๖	ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

“ผู้ตรวจการแผ่นดิน”

ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า "**ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**" จัดตั้งขึ้น ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๙๖ - ๑๙๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ทำให้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวข้างต้น แต่ยังคงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนชื่อ "**ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**" เป็น "**ผู้ตรวจการแผ่นดิน**" โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี นอกจากนี้ การใช้อำนาจตามที่กล่าวมาข้างต้น รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้แม้ไม่มีการร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

ต่อมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

๑. พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

๒. นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ในส่วนที่ ๓ ดังนี้

มาตรา ๒๒๘ “ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน"

มาตรา ๒๒๙ "ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว"

มาตรา ๒๓๐ "ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมนั้น

(๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) หรือ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป"

มาตรา ๒๓๑ "ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นมีกรณี ดังต่อไป

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง"

อนึ่ง บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งและการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินในช่วงระหว่างการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับใหม่ที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๗๓ "ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๖๗ ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๖๗ การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้"

ด้วยผลของบทบัญญัติข้างต้น ดังนั้น ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับใหม่ เพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามมาตรา ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญ อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรา ๑๓ "ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้"

มาตรา ๑๔ "ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๓ (๑)(ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย"

มาตรา ๓๖ "การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

มาตรา ๔๐ "ในการติดตามประเมินผลและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ"

มาตรา ๔๑ "ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๓"

มาตรา ๔๒ “ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี”

ต่อมา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นการดำเนินการที่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้นการรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ จึงยังถือตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งรวมถึงการดำเนินการด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะปรากฏในส่วนที่ ๔ และส่วนที่ ๕ นอกจากนี้ เนื้อหาของรายงานฉบับนี้ ยังครอบคลุมถึงการเตรียมการรองรับการปฏิบัติตามภารกิจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ก่อนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้อีกด้วย

การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ผู้มีสิทธิร้องเรียน

บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายนั้น

รูปแบบการร้องเรียน

๑. ร้องเรียนเป็นหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยลงชื่อผู้ร้องเรียน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ ชื่อ - สกุล บุคคล หรือชื่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และเหตุที่ร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนประสงค์จะปกปิดชื่อผู้ร้องเรียนเป็นความลับสามารถแสดงความจำนงในหนังสือร้องเรียนและส่งเรื่องร้องเรียนได้ที่

๑.๑ ร้องเรียนเป็นหนังสือที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑.๒ ร้องเรียนทางโทรสาร หมายเลข ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑

๑.๓ ร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ในเขตพื้นที่ของผู้ร้องเรียน

๑.๔ ร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่ www.ombudsman.go.th

๑.๕ ร้องเรียนผ่านเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ สภาทนายความและสำนักงานสาขาของสภาทนายความทั่วประเทศ หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดทั่วประเทศ และร้องเรียนผ่านศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน

๒. ร้องเรียนด้วยวาจา หรือร้องเรียนทางโทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) หรือหมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ หรือร้องเรียนด้วยตนเองที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๓. กรณีที่คณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมาธิการของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมาธิการจะส่งเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาดำเนินการและแจ้งผลการพิจารณาต่อคณะกรรมาธิการต่อไป

เรื่องที่กฎหมายกำหนดไม่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา หรือให้ยุติการพิจารณา*

๑. เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอาจมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๒. เรื่องที่ฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

๓. เรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) หรือ (๒) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้แก่ เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐแต่เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เรื่องที่เกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันเอง รวมทั้งเรื่องที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามนัยมาตรา ๑๓ (๒) คือ ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนัยมาตรา ๒๔ คือ เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน เช่น ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน ไม่ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียน พร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามสมควร ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพในการร้องเรียน และไม่ลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนสามารถขอให้ปกปิดชื่อและที่อยู่ได้ แต่จำเป็นต้องแจ้งแสดงตัวตนของบุคคลผู้ร้องเรียนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

---

* ตามนัยมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณา หรือยุติการพิจารณา[๒]

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑. เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ[๓]

๒. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๓. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๔. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๖. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายโดยที่ไม่มีทายาทเข้าแทนที่ และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

๗. เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่ จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

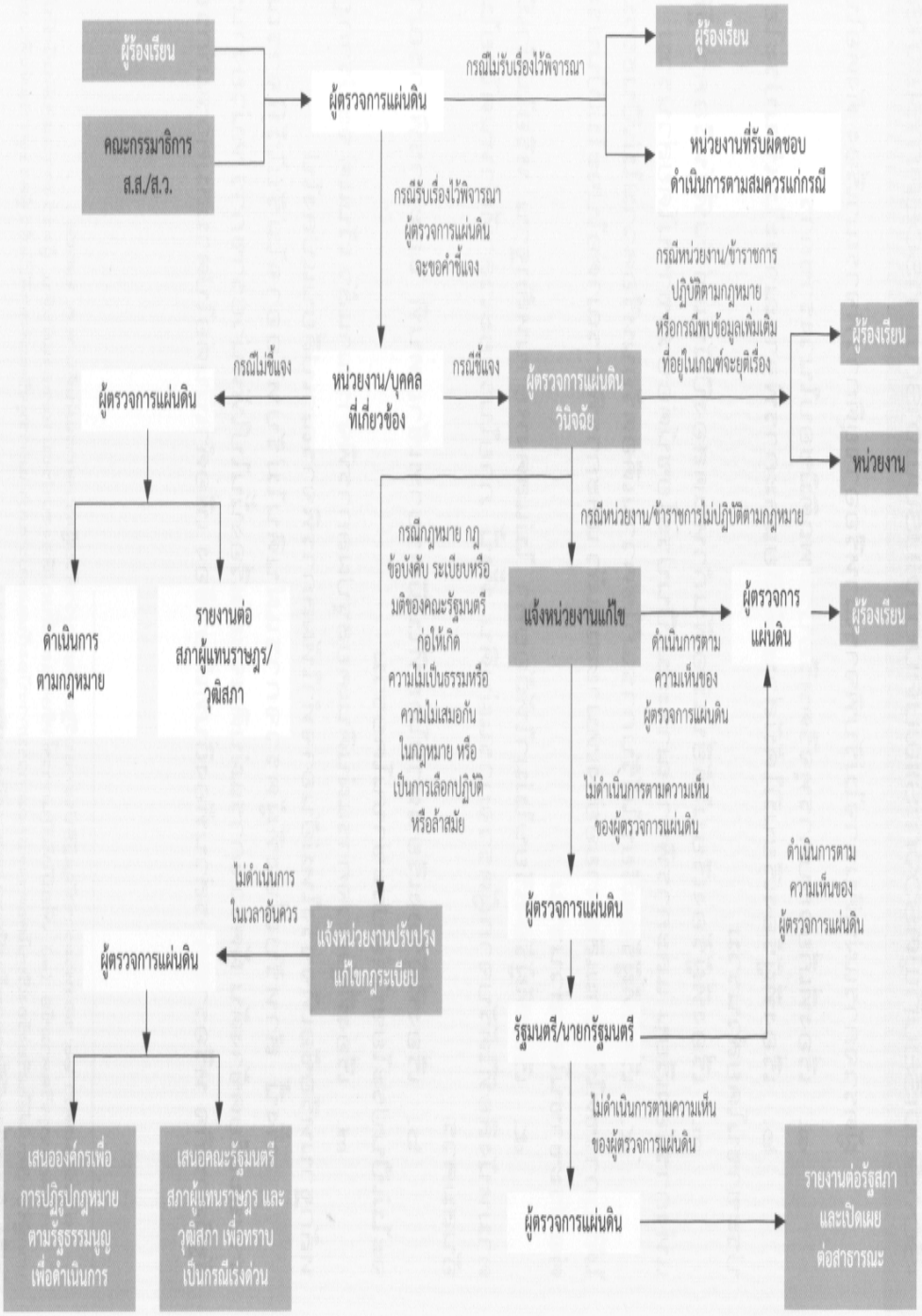
ทั้งนี้ สำหรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับหรืออาจไม่รับไว้พิจารณาตามรายละเอียดข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินต่อไปตามสมควรแก่กรณีก็ได้

---

[๒] ตามนัยมาตรา ๒๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๓] กรณีการทุจริตตามข้อ (๑) เพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณของแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีนโยบายว่าหากผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนโดยตรงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ส่งเรื่องไปอีก เว้นแต่มีกรณีที่อาจจะต้องมีการประสานข้อมูลเพิ่มเติม

แผนภูมิแสดงกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในงานเรื่องร้องเรียน

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อประชาชนมีปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนขึ้น ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาความเป็นธรรม เพื่อเยียวยาแก้ไขข้อขัดข้องหรือความทุกข์ร้อนของตน ซึ่งช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรมมีหลายช่องทาง อาทิ การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การร้องเรียนต่อคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือของวุฒิสภา การร้องเรียนต่อองค์กรอิสระ หรือฟ้องคดีต่อศาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากหน่วยงานตรวจสอบอื่นของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ไม่สังกัดฝ่ายบริหารโดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่สนับสนุนงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำให้การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร จึงเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องเรียน หรือผู้ถูกร้องเรียนก็ตาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ดังนี้

๑. ให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐานหรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

๒. ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา "ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"[๔]

๓. ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร "ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"[๕]

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแตกต่างจากศาลที่ผลของคำพิพากษาจะมีฝ่าย แพ้ - ชนะ มีการเผชิญหน้าและมีค่าใช้จ่าย ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหามากกว่าการมุ่งชี้ความผิด โดยการพัฒนาระบบให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้สะดวกไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการร้องเรียน และกระบวนการพิจารณาโดยเร็วเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายโปร่งใสและตรวจสอบได้

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินสอบสวนและมีคำวินิจฉัยแล้วแม้คำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีผลบังคับต่อบุคคลหรือหน่วยงานโดยตรง แต่จะทำเป็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนต่อไป ซึ่งกระบวนการขั้นตอนการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหลังจากมีข้อสรุปจากการสอบสวน มีดังนี้

---

[๔] มาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๕] มาตรา ๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๑. หากผลการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมเหตุผล อย่างไรก็ตาม ยังเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนโต้แย้งคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ซึ่งหากมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใหม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวใหม่อีกครั้งหนึ่ง

๒. หากปรากฏว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน แม้จะกระทำถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่ด้วยเหตุแห่งความล้าสมัยของกฎหมาย หรือกฎ ระเบียบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือกฎหมาย ให้มีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ หากเรื่องดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาต่อไปด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานข้างต้นปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป และรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบเป็นกรณีเร่งด่วน

๓. หากผลการสอบสวนพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียนเป็นจริงตามคำร้องเรียน แม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการลงโทษ แต่สามารถมีความเห็นและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้พิจารณาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงเพื่อเยียวยาความทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนได้

๔. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยังรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้ และหากรัฐมนตรียังเพิกเฉย ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถส่งเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อไปได้

๕. เมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ผู้ถูกร้องเรียน/หน่วยงานของรัฐยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นกรณีเร่งด่วน และเปิดเผยรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยผ่านสื่อต่าง ๆ

นอกเหนือจากภารกิจในการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเพิ่มเติมในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย โดยมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม พร้อมทั้งรายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นการเฉพาะ ดังนี้

มาตรา ๒๗๙ “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย”

มาตรา ๒๘๐ “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีภารกิจหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐใน ๓ มิติ สำคัญ คือ การข้อเสนอแนะหรือให้คำแนะนำเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกประเภท จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเภท โดยการดำเนินการที่ผ่านมา เมื่อหน่วยงานจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะจัดส่งเป็นประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลประมวลจริยธรรมของประเทศ จัดทำเป็นฐานข้อมูล

เพื่อการศึกษาและใช้ในการไต่สวนและการตรวจสอบ กรณีการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมด้วย

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐประการต่อมา คือ การส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เน้นกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในเชิงรุก โดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนในประเทศ เผยแพร่คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย พร้อมทั้ง เผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านโครงการต่าง ๆ ประการสุดท้าย ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

ในกระบวนการไต่สวน กรณีมีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ซึ่งในแต่ละกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมด้วย หากภายหลังจากการสอบสวนแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการถอดถอนบุคคลในกรณีดังกล่าวจากตำแหน่งต่อไป [๖]

---

[๖] ตามนัยมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมต่อไป[๗]

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจดำเนินการไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนนั้นต่อสาธารณะก็ได้[๘]

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ และมิได้บัญญัติให้หน้าที่และอำนาจแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกต่อไป อนึ่ง แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะมิได้มีบทบัญญัติให้หน้าที่และอำนาจแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินในประเด็นดังกล่าว แต่ด้วยประสบการณ์การดำเนินงานด้านการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้สั่งสมมายาวนานกว่า ๑๐ ปี ย่อมเป็นประสบการณ์ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าที่จะได้นำมาช่วยเหลือ สนับสนุน และประสานงานข้อมูลด้านจริยธรรม เพื่อสานต่อการดำเนินการด้านจริยธรรมร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

---

[๗] มาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๘] มาตรา ๓๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ต่อมา ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดต่อไปตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าแม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้วแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลบังคับใช้ต่อไป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และเตรียมความพร้อมในการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรองรับภารกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) ที่บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ โดยได้มีการวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ จำนวน ๑๓ มาตรา ตั้งแต่มาตรา ๕๑ ถึง มาตรา ๖๓

กำหนดประเด็นหลักที่สำคัญได้ จำนวน ๑๒ ประเด็น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานและเน้นการทำงานเชิงรุกและการแก้ไขปัญหาเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวมรวบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งในปีงบประมาณนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกปัญหาความเดือนร้อนของประชาชน โดยได้ดำเนินโครงการจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. ....

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการสรุปผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในภาพรวมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๙ โดยเป็นการสรุปผลการศึกษาวิจัยที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะและได้จัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งรายงานผลการศึกษาวิจัยต่อคณะรัฐมนตรีและเปิดเผยผลการวิจัยต่อสาธารณะทราบ ตัวอย่างเช่น การสรุปผลการศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ และสรุปผลการศึกษาเพื่อปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ เป็นต้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของผู้ตรวจการแผ่นดินและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้[๙]

๑. รับผิดชอบงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. เผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียนตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. ประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่น และประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย

ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

๑. นายรักษเกชา แฉ่ฉาย ตำแหน่ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒. นายสงัด ปัถวี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๓. นายธาวิน อินทร์จำนงค์ ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๔. นางสาวจงดี หมายดี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

---

[๙] มาตรา ๕ พระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

นายรักษเกษา แฉ่ฉาย

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายสงัด ปัถวี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายธาวิน อินทร์จำนงค์

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวจงดี หมายดี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

โดยมีผู้อำนวยการสำนักต่าง ๆ กำกับดูแลกิจการภายในสำนักตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน มีอำนาจหน้าที่ของส่วนงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่อง การจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๐ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๓ - ๑๑ มีดังนี้

สำนักสอบสวน ๑

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาวินิจฉัย ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ติดตามและรายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๑ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ) ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๖ จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

สำนักสอบสวน ๒

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาวินิจฉัย ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ติดตามและรายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๒ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม) ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๘ จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี

สำนักสอบสวน ๓

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาวินิจฉัย ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ติดตามและรายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๓ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านความมั่นคงและยุติธรรม) ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วย สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหน่วยงานอื่นของรัฐนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในสำนักสอบสวน ๑ และสำนักสอบสวน ๒

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๓ จังหวัด ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล สุราษฎร์ธานี ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และกรุงเทพมหานคร

สำนักกฎหมาย

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลด้านกฎหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และดำเนินการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศและคำสั่ง ตลอดจนงานวิชาการและงานพัฒนากฎหมายในความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน วิเคราะห์กฎหมาย ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นทางกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครองและงานคดีอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนตามนัยมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานอื่น ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในความรับผิดชอบ ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การตอบข้อหารือด้านกฎหมาย ของสำนักงานให้แก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

มีหน้าที่ดำเนินการรับพิจารณาเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบ กลั่นกรอง คำร้องเรียน ที่ร้องเรียนเบื้องต้นพร้อมความเห็น และส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาดำเนินการ ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนที่ไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก และตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย ประสานงานและดำเนินการ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ประมวล ติดตาม และรายงานผลความคืบหน้า รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ ผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบจริยธรรมและกิจการพิเศษ

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง รวบรวมและ ตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเรื่องร้องเรียนอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบ ของ สำนักสอบสวน ๑ - ๓ รวมถึงเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน มากกว่าหนึ่งสำนัก ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับ การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ในความรับผิดชอบ ติดตามและรายงานผลการ ปฏิบัติตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติงาน ร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท เพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวบรวม จัดทำ ข้อมูลและสถิติเพื่อสังเคราะห์และประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมและการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับพัฒนาประมวลจริยธรรมให้มีมาตรฐาน รวมถึงเป็นศูนย์ข้อมูลจริยธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านจริยธรรมกับหน่วยงานของรัฐทางจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การปรับเปลี่ยนเจตคติ เผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรมให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ประสานงานส่งเสริมจริยธรรม เสนอแนะและให้คำปรึกษา รวมถึงสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมและจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้มีมาตรฐาน ปฏิบัติงานติดตาม ประเมินผล ให้ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ รณรงค์และส่งเสริมจริยธรรมตามภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน จัดทำทะเบียน ฐานข้อมูล และสถิติเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงาน และหน่วยงานของรัฐอื่น ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมจริยธรรม ตลอดจนการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงงานส่งเสริมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาระบบและตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเสนอแนะในการจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงให้ความเห็น

ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และข้อพิจารณาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่จำเป็น จัดทำระบบฐานข้อมูลและสถิติการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานทั้งภายนอกและภายใน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักอำนวยการ

มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป การจัดหา การควบคุมดูแลบำรุงรักษาเกี่ยวกับยานพาหนะ อาคารสถานที่และอุปกรณ์ งานพิธีการ งานรักษาความปลอดภัย งานช่วยอำนวยการและปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการของสำนักงาน รวมทั้งเป็นหน่วยงานธุรการกลางในการติดต่อราชการทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการ งานเลขานุการ และงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้บริหาร รวมถึงงานในความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยการทั้งปวงที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการ และงานอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนงานใด ดำเนินการเกี่ยวกับงานการประชุมของผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง และงานการประชุมของสำนักงาน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสารบรรณเรื่องร้องเรียน ติดตาม และประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือส่วนงานภายในที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงการปฏิบัติงานตามมติของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือในเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถยนต์ พนักงานทำความสะอาดและพนักงานบริการที่อยู่ในความรับผิดชอบ ประสานงานและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย การซ่อมบำรุงการรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่และการใช้ยานพาหนะของสำนักงาน จัดระบบ รวบรวมข้อมูลข่าวสารของสำนักงานและให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารการคลัง

มีหน้าที่ในการดำเนินการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และจัดระบบงานการเงินทุกประเภทของสำนักงาน การบัญชีและการพัสดุ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับ - เบิกจ่าย และนำส่งเงินทุกประเภท ดำเนินการจัดทำบัญชีและทะเบียนคุมที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ดำเนินการขออนุมัติและเปลี่ยนแปลงเงินงบประมาณ รวมทั้งควบคุมรายงานการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำงบการเงินรวมเพื่อตรวจสอบ จัดทำรายงานการเงิน การบัญชี และฐานะเงินงบประมาณ รวมถึงรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเก็บรักษาและควบคุมเงินคงเหลือ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ วางแผนการจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง การทำสัญญาซื้อ สัญญาจ้าง รวมทั้งควบคุม เก็บรักษา จัดสรร การใช้และควบคุมดูแลการเบิกจ่ายและจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ประสานงาน ช่วยเหลือและควบคุมกำกับดูแล ตรวจสอบ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเงินและสวัสดิการของสำนักงาน รวมถึงให้ข้อเสนอเพื่อการกำหนดหรือปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับวิธีงบประมาณ การดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณ และโครงสร้างระบบงบประมาณของสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จัดการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งติดตามประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพ ปฏิบัติงานเลขานุการของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล จัดทำฐานข้อมูลบุคคล โครงสร้างอัตรากำลังและมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง งานวินัยและจริยธรรม และงานทะเบียนประวัติ จัดทำบัญชีเบิกจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างของผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงานและลูกจ้าง ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนและการจ่ายเงินรางวัลประจำปี การประเมินสมรรถภาพบุคลากรเพื่อเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น จัดระบบงานและบริหารงาน

ด้านสวัสดิการและงานด้านประโยชน์ตอบแทนอื่น ดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานบำเหน็จและงานกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักนโยบายและแผน

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม รวมทั้งจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงาน จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการดำเนินงาน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณและแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงาน ศึกษา วิเคราะห์และดำเนินการเกี่ยวกับการวางระบบการจัดทำคำของบประมาณ และจัดทำคำของบประมาณให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีตลอดจนวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินงบประมาณ ดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ ประสานนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงาน จัดทำและบริหารงบประมาณของสำนักงาน ตลอดจนเร่งรัด ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ติดตาม วิเคราะห์ ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปี พร้อมทั้งเสนอความเห็นเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนแม่บทการประชาสัมพันธ์องค์กร และแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นกรอบทิศทางการเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่บุคคลภายนอก และแผนการปฏิบัติการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงาน รวมถึงประเมินปัญหาและอุปสรรคตามแผนเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์

การประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์และการสื่อสารภายนอกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และการประชาสัมพันธ์สื่อสารภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของสำนักงาน และการสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน โดยเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ผลิตสื่อสำหรับงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน รวมทั้งวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ศึกษาวิเคราะห์ข่าว สรุปรวบรวมข่าว ผลิตข่าว การแถลงข่าว ชี้แจงทำความเข้าใจต่อประชาชน การแถลงผลงานเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ดำเนินการเกี่ยวกับงานโสตทัศนูปกรณ์ การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงการเก็บรักษาและดูแลอุปกรณ์ ให้บริการค้นหาและแสดงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและหน่วยงานอื่น ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบ วางระบบ บำรุงรักษา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูล ระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารข้อมูล และการสื่อสารเพื่อใช้ในการบริหารงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และระหว่างสำนักงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติรวมทั้งให้บริการข้อมูลทางสถิติ และเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน เสนอนโยบาย กำกับดูแล สนับสนุน ส่งเสริม วางแผน และจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาระบบงานของสำนักงาน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำหรือฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรม ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะ และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมจัดทำแผนการศึกษาวิจัยประจำปี ตลอดจนบริหารจัดการงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ประมวลข้อมูล จัดหมวดหมู่สารสนเทศด้านวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบ รูปแบบ รวมถึงการดำเนินงานของสำนักงาน รวมถึงเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานฝึกอบรมและสัมมนาทางวิชาการ งานวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินและเอกสารจดหมายข่าวเผยแพร่ รวมถึงงานผลิตบทความทางวิชาการ และการจัดทำหนังสือรวมคำวินิจฉัย ดำเนินการ ประสานงาน ร่วมมือกับองค์กรหรือสถาบันการศึกษาในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาร้องเรียน และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบเพื่อจัดทำรายงานพิเศษ จัดระบบงานทะเบียน จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องเรียนและพัฒนาระบบฐานข้อมูล รวมทั้งเป็นศูนย์ให้บริการข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ ค้นคว้า และการปฏิบัติงานของสำนักงาน จัดทำรายงานประจำปี ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการศึกษาวิจัยตามแผนงานการศึกษาวิจัยประจำปีและแผนงานโครงการด้านวิชาการประจำปี พร้อมจัดทำรายงานการศึกษาวิจัยและผลงานการศึกษาวิจัยประจำปี ดำเนินการเกี่ยวกับงานห้องสมุด หอจดหมายเหตุ และงานอนุรักษ์เอกสารต่าง ๆ รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัย ประสานความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัยกับองค์การ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอแนะการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง หาแหล่งเงินทุนและแหล่งศึกษาวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ประมวล ศึกษา วิเคราะห์และประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินการ ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมาย กฎ และแนวปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

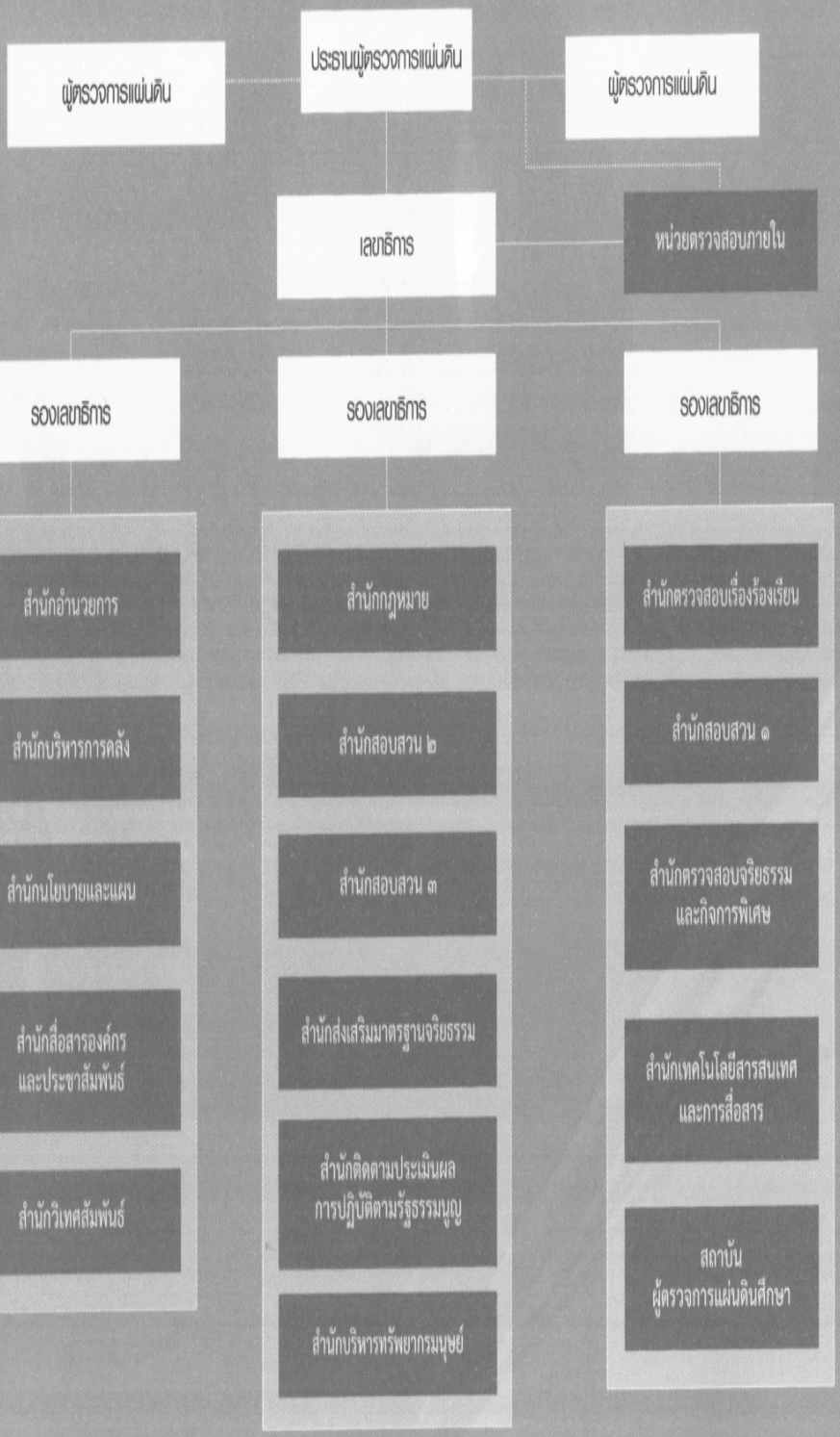
สำนักวิเทศสัมพันธ์

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำแผนแม่บท แผนงาน โครงการ ตลอดจนเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเทศสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์ งานผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศทั้งแบบพหุภาคีและทวิภาคี และความร่วมมือรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้อง ติดต่อและประสานงานโครงการความร่วมมือ และความช่วยเหลือทางวิชาการกับต่างประเทศ รวมถึงแสวงหาทุนสนับสนุนการวิจัยและวิชาการที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการประชุมในต่างประเทศของผู้ตรวจการแผ่นดินและบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แปล โต้ตอบหนังสือต่างประเทศ สนับสนุนกิจการล่ามและภาษาต่างประเทศ ประสานงาน จัดทำ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ ดำเนินการเกี่ยวกับงานรับรองและงานพิธีการที่เกี่ยวกับการต่างประเทศ จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจ หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

หน่วยตรวจสอบภายใน

มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนงานและสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน และรายงานผลการตรวจสอบให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

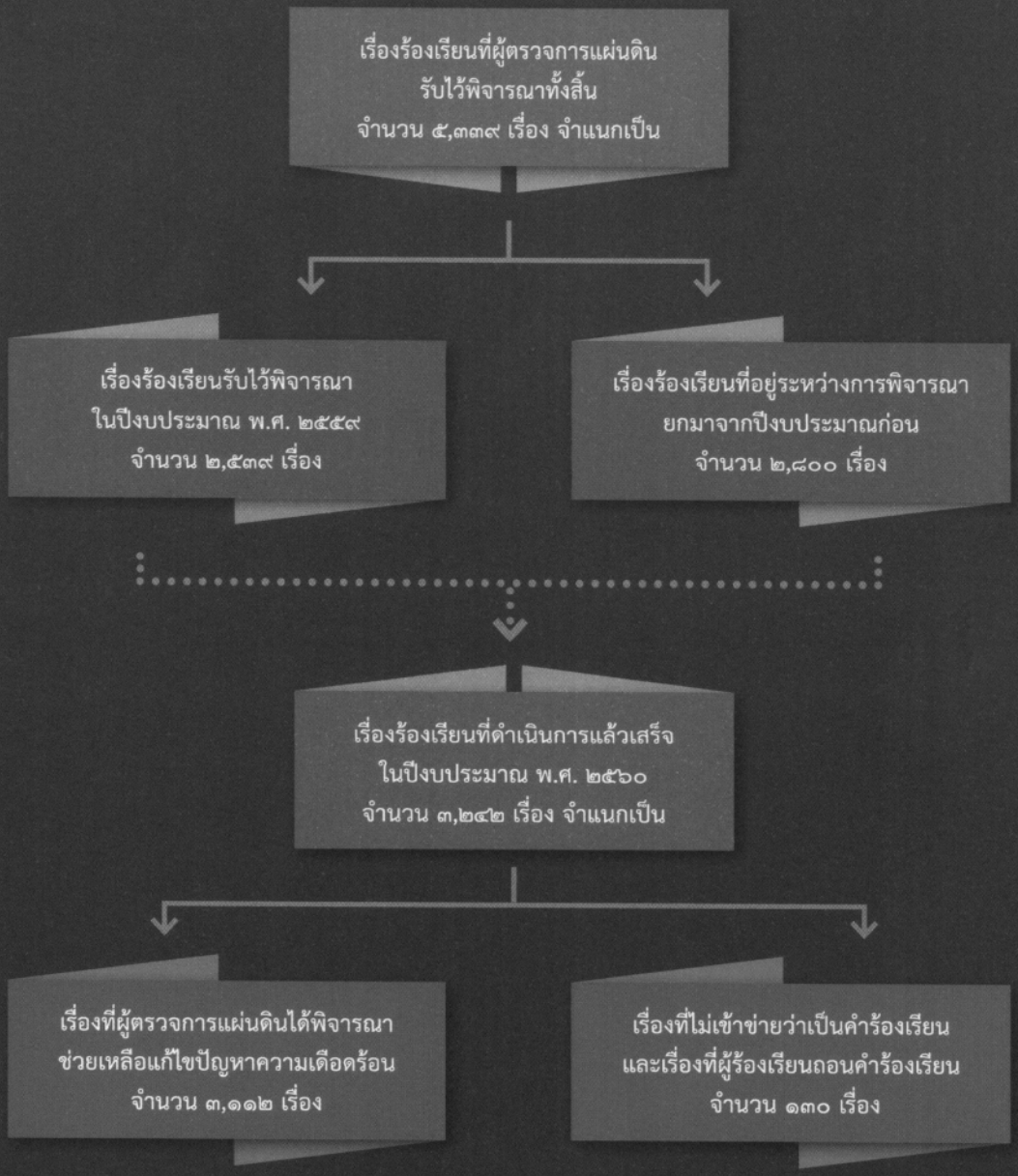

ส่วนที่ ๒

ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

สถิติผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

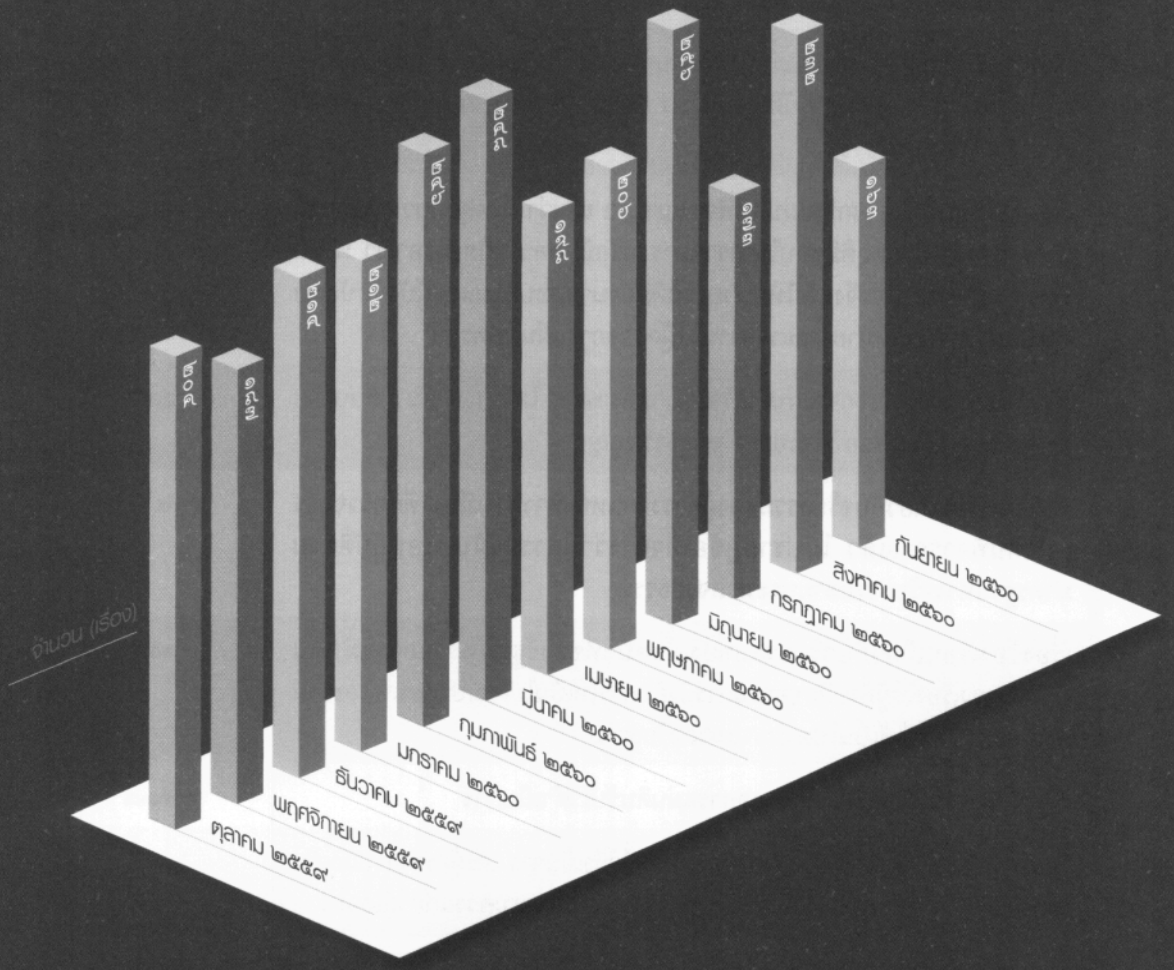

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๓,๒๔๒ เรื่อง สามารถจำแนกตามผลดำเนินการได้ดังนี้

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือดำเนินการเพื่อให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่ประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว	๕๘๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน หรือการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน	๑๓๐
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย จึงแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามกฎหมาย และรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ	๕
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ	๑๙
เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการฝ่าฝืนหรือปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	๔
เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม	๑๕
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ	๒,๑๓๘
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งเรื่องไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณีต่อไป	๒๑๙
เรื่องที่ผู้ร้องเรียนขอถอนคำร้องเรียน	๑๒๗
เรื่องที่ไม่เข้าข่ายว่าเป็นคำร้องเรียน	๔

เรื่องร้องเรียนที่ได้รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๒,๕๓๙ เรื่อง

จำแนกตามรายเดือน

เรื่องร้องเรียนที่ได้รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

จำแนกตามรายเดือน

ปี	เดือน	จำนวน (เรื่อง)
๒๕๕๙	ตุลาคม	๒๐๔
๒๕๕๙	พฤศจิกายน	๑๘๗
๒๕๕๙	ธันวาคม	๒๑๔
๒๕๖๐	มกราคม	๒๑๒
๒๕๖๐	กุมภาพันธ์	๒๔๖
๒๕๖๐	มีนาคม	๒๔๘
๒๕๖๐	เมษายน	๑๙๘
๒๕๖๐	พฤษภาคม	๒๐๖
๒๕๖๐	มิถุนายน	๒๕๖
๒๕๖๐	กรกฎาคม	๑๗๓
๒๕๖๐	สิงหาคม	๒๓๒
๒๕๖๐	กันยายน	๑๖๓
รวมทั้งสิ้น		๒,๕๓๙

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าในปีงบประมาณ

W.ศ. ๒๕๖๐

จำแนกตามภาค

จังหวัดที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

อันดับ	จังหวัด	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)
๑	กรุงเทพมหานคร	๘๔๗
๒	นนทบุรี	๑๒๖
๓	ชลบุรี	๙๓
๔	นครราชสีมา	๖๘
๕	เชียงใหม่	๖๕
๖	ปทุมธานี	๖๔
๗	นครสวรรค์	๕๑
	อุดรธานี	๕๑
๘	ขอนแก่น	๔๗
๙	อุบลราชธานี	๔๕
๑๐	สมุทรปราการ	๔๓

เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด

ภาค / จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)
ภาคเหนือ	**๑๕๒**
๑ เชียงใหม่	๖๕
๒ เชียงราย	๒๑
๓ ลำปาง	๑๘
๔ ลำพูน	๑๓
๕ พะเยา	๘
๖ อุตรดิตถ์	๘
๗ แพร่	๗
๘ น่าน	๗
๙ แม่ฮ่องสอน	๕
ภาคกลาง	**๑,๔๔๒**
๑ กรุงเทพมหานคร	๘๔๗
๒ นนทบุรี	๑๒๖
๓ ปทุมธานี	๖๔
๔ นครสวรรค์	๕๑
๕ สมุทรปราการ	๔๓
๖ พระนครศรีอยุธยา	๓๘
๗ พิษณุโลก	๓๒
๘ สระบุรี	๒๙
๙ พิจิตร	๒๘
๑๐ สุพรรณบุรี	๒๗
๑๑ นครปฐม	๒๕
๑๒ เพชรบูรณ์	๒๔
๑๓ ลพบุรี	๒๐
๑๔ สมุทรสาคร	๑๘
๑๕ สุโขทัย	๑๗
๑๖ นครนายก	๑๓
๑๗ กำแพงเพชร	๑๑
๑๘ สิงห์บุรี	๙
๑๙ อ่างทอง	๕
๒๐ ชัยนาท	๕
๒๑ อุทัยธานี	๗
๒๒ สมุทรสงคราม	๔
ภาคตะวันออก	**๑๙๙**
๑ ชลบุรี	๙๓
๒ ระยอง	๒๙
๓ สระแก้ว	๒๐
๔ ปราจีนบุรี	๑๘
๕ ฉะเชิงเทรา	๑๕
๖ จันทบุรี	๑๔
๗ ตราด	๑๐

ภาค / จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	**๔๖๔**
๑ นครราชสีมา	๖๘
๒ อุดรธานี	๕๑
๓ ขอนแก่น	๔๗
๔ อุบลราชธานี	๔๕
๕ มหาสารคาม	๒๖
๖ ศรีสะเกษ	๒๖
๗ ชัยภูมิ	๒๑
๘ บุรีรัมย์	๒๐
๙ สุรินทร์	๑๘
๑๐ ร้อยเอ็ด	๑๘
๑๑ เลย	๑๘
๑๒ สกลนคร	๑๖
๑๓ หนองบัวลำภู	๑๕
๑๔ หนองคาย	๑๕
๑๕ กาฬสินธุ์	๑๓
๑๖ นครพนม	๑๐
๑๗ มุกดาหาร	๘
๑๘ ยโสธร	๕
๑๙ อำนาจเจริญ	๓
๒๐ บึงกาฬ	๑
ภาคใต้	**๒๔๙**
๑ ภูเก็ต	๓๖
๒ ปัตตานี	๓๔
๓ สงขลา	๓๒
๔ สุราษฎร์ธานี	๒๙
๕ นครศรีธรรมราช	๒๖
๖ ชุมพร	๒๓
๗ พังงา	๑๖
๘ ตรัง	๑๔
๙ พัทลุง	๑๑
๑๐ ยะลา	๑๐
๑๑ กระบี่	๘
๑๒ สตูล	๕
๑๓ ระนอง	๓
๑๔ นราธิวาส	๒
ภาคตะวันตก	**๑๑๕**
๑ กาญจนบุรี	๓๒
๒ ราชบุรี	๒๗
๓ ประจวบคีรีขันธ์	๒๔
๔ ตาก	๒๐
๕ เพชรบุรี	๑๒

รวมทั้งสิ้น ๒,๖๒๒ เรื่อง

***หมายเหตุ:** เรื่องร้องเรียนบางเรื่องมีหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากกว่า ๑ หน่วยงาน และมากกว่า ๑ จังหวัด

เรื่องเรื่องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน

หน่วยงาน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ไปรษณีย์	๑,๕๔๗	๖๐.๙๓
ยื่นเรื่องด้วยตัวเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๔๕๐	๑๗.๗๓
เว็บไซต์ (www.ombudsman.go.th)	๓๕๔	๑๓.๙๔
โมบายแอปพลิเคชั่น	๑๗๕	๖.๘๙
สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร. ๑๖๗๖)	๑๒	๐.๔๗
เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาหยิบยกมาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่*	๑	๐.๐๔
รวม	๒,๕๓๙	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ: *กรณีปัญหาการขยายเขตไฟฟ้าในพื้นที่ห่างไกล

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

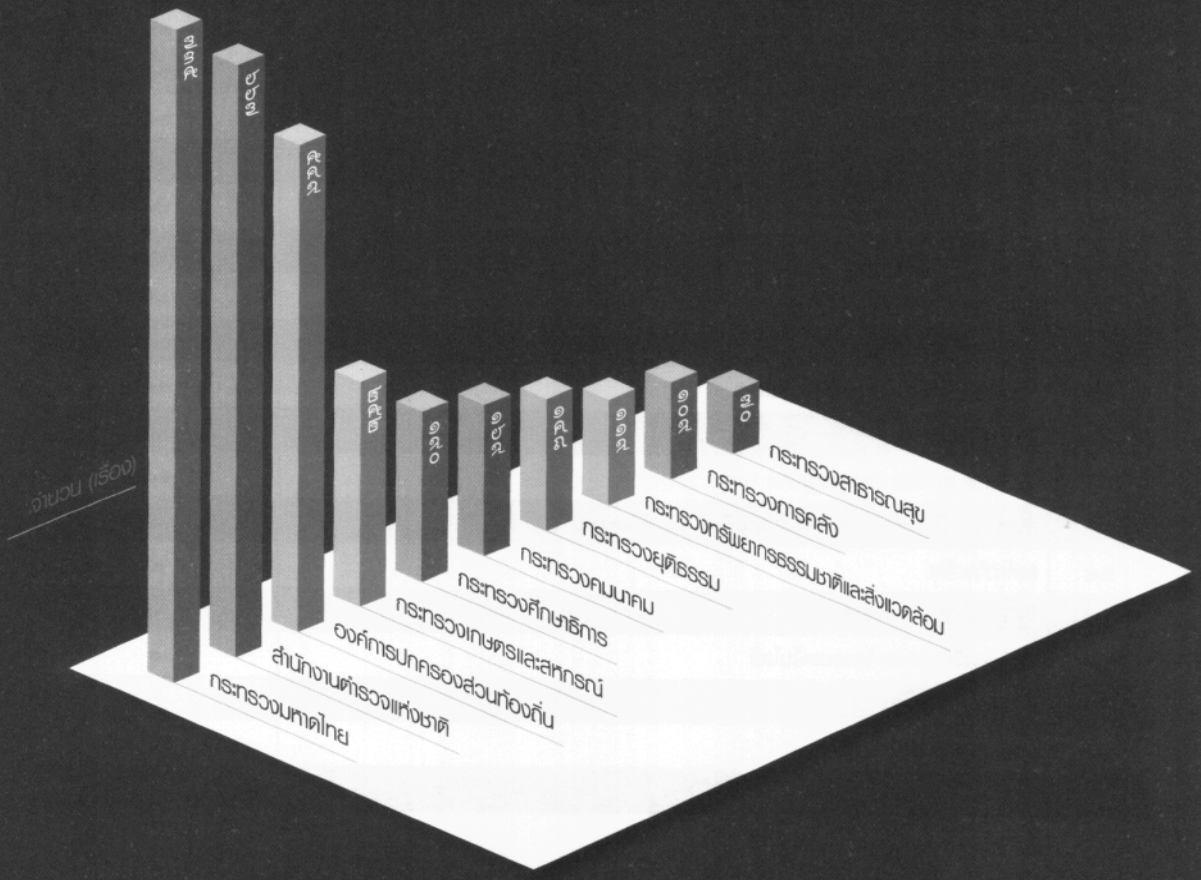
	หน่วยงาน	รวม
๑	**กระทรวงมหาดไทย** - กรมที่ดิน (๓๔๑) - กรมการปกครอง (๑๗๙) - สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (๗๗)	๗๓๒
๒	**สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**	๖๖๓
๓	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** - เทศบาล (๒๒๑) - องค์การบริหารส่วนตำบล (๒๒๐) - กรุงเทพมหานคร (๖๙)	๕๔๘
๔	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (๑๙๑) - กรมชลประทาน (๒๓) - กรมส่งเสริมสหกรณ์ (๘)	๒๕๑
๕	**กระทรวงศึกษาธิการ** - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๗๖) - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๖๖) - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (๑๖)	๑๙๐
๖	**กระทรวงคมนาคม** - กรมทางหลวง (๙๓) - การรถไฟแห่งประเทศไทย (๑๖) - กรมการขนส่งทางบก (๑๔)	๑๖๘
๗	**กระทรวงยุติธรรม** - กรมราชทัณฑ์ (๗๘) - กรมบังคับคดี (๑๖) - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๑๑)	๑๔๗
๘	**หน่วยงานภาคเอกชน**	๑๒๔
๙	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** - กรมป่าไม้ (๖๖) - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (๒๗) - กรมทรัพยากรน้ำ (๖)	๑๑๗
๑๐	**กระทรวงการคลัง** - ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (๑๘) - กรมธนารักษ์ (๑๕) - กรมสรรพากร (๑๔)	๑๐๘

	หน่วยงาน	รวม
๑๑	องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานธุรการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ	๗๒
๑๒	กระทรวงสาธารณสุข	๗๐
๑๓	ศาลและหน่วยธุรการของศาล	๕๗
๑๔	กระทรวงกลาโหม	๔๗
๑๕	สำนักนายกรัฐมนตรี	๓๖
๑๖	หน่วยงานอิสระอื่นของรัฐ	๓๐
๑๗	กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕
๑๘	กระทรวงแรงงาน	๒๕
๑๙	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๒๒
๒๐	กระทรวงพลังงาน	๒๑
๒๑	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๑๕
๒๒	รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี	๑๔
๒๓	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	๑๑
๒๔	กระทรวงพาณิชย์	๑๐
๒๕	อื่น ๆ (วัด สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)	๑๐
๒๖	ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง และทบวง	๙
๒๗	องค์กรวิชาชีพ	๔
๒๘	รัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐมนตรี	๓
๒๙	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๓
๓๐	กระทรวงวัฒนธรรม	๓
๓๑	กระทรวงการต่างประเทศ	๑
	รวม	๓,๕๓๖*

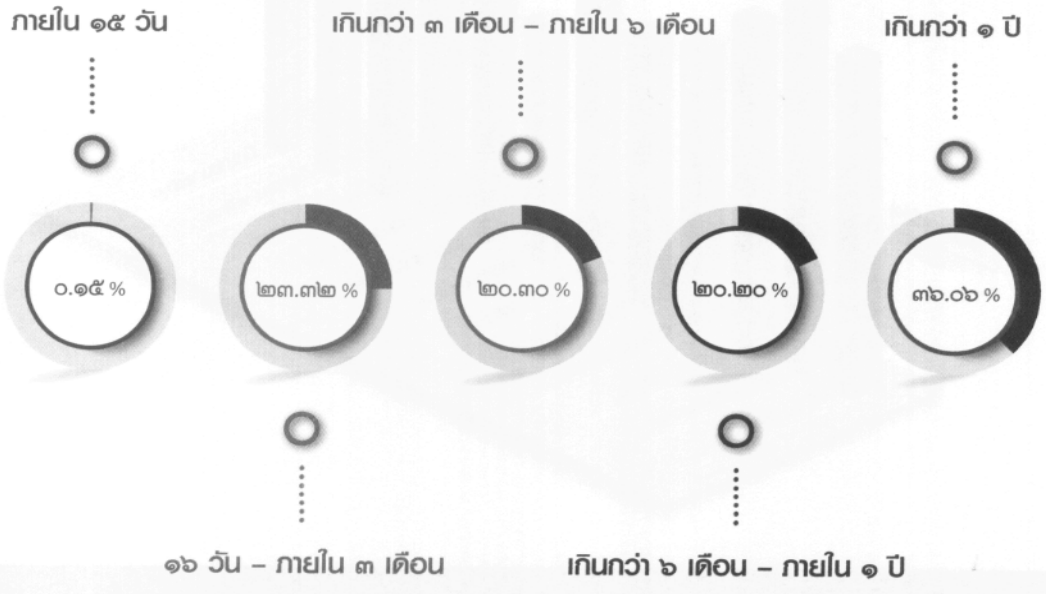
***หมายเหตุ:** เนื่องจากเรื่องร้องเรียนบางเรื่องได้ร้องเรียนหลายหน่วยงาน ทำให้ผลรวมของจำนวนเรื่องที่จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมีจำนวนมากกว่าจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ

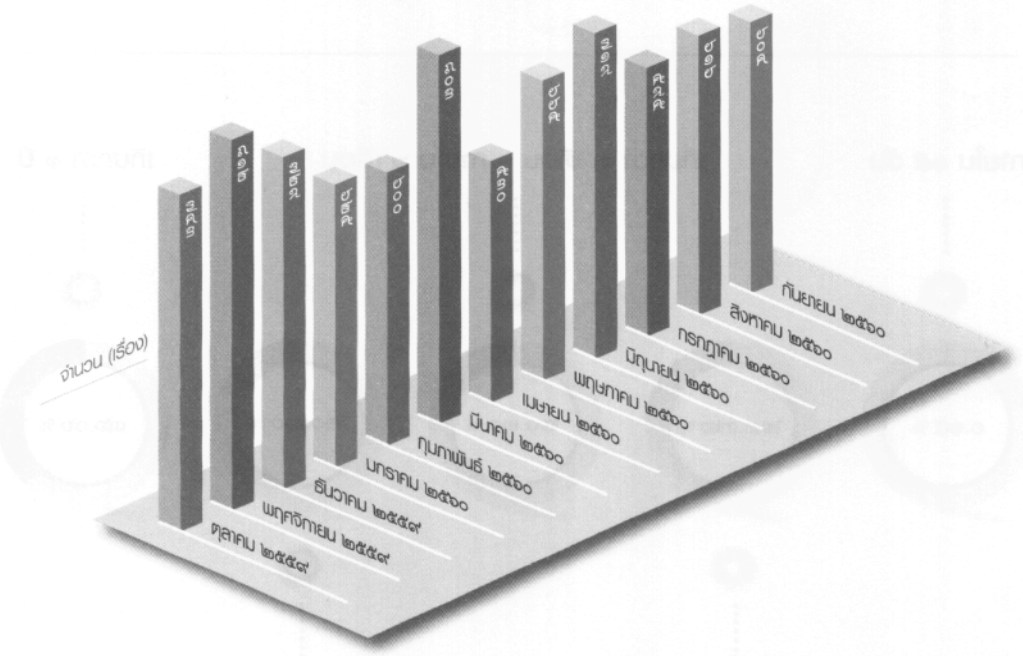
เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละ
ภายใน ๑๕ วัน	๕	๐.๑๕
๑๖ วัน – ภายใน ๓ เดือน	๗๕๖	๒๓.๓๒
เกินกว่า ๓ เดือน – ภายใน ๖ เดือน	๖๕๘	๒๐.๓๐
เกินกว่า ๖ เดือน – ภายใน ๑ ปี	๖๕๕	๒๐.๒๐
เกินกว่า ๑ ปี	๑,๑๖๘	๓๖.๐๓
รวม	๓,๒๔๒	๑๐๐.๐๐

การให้บริการประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖)

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำแนกตามรายเดือน

ผลการให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖)

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำแนกตามลักษณะการให้บริการ

ลักษณะการให้บริการ	จำนวน (สาย)
ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน	๓,๓๒๑
รับเป็นเรื่องร้องเรียนทางวาจา	๑๔
ประสานงานและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น โดยผู้ร้องเรียนพึงพอใจ และไม่ยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป	๒๖
ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อช่วยเหลือปัญหาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน	๔,๖๘๐
รวม	๘,๐๔๑

๒.๒ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการสำรวจระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนตอบแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน ๔๗๕ ฉบับ การประเมินความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น ๗ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การเสนอเรื่องร้องเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ ๔๘ ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ส่วนมากประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๒๖,๖๕๖ บาท/เดือน และโดยมากมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเสนอเรื่องร้องเรียน

ในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายหรือความไม่เป็นธรรม เป็นประเด็นปัญหาที่มีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด รองลงมาคือ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ แต่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และกรณีเจ้าหน้าที่มีความประพฤติฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของหน่วยงานตามลำดับ

ในส่วนของการเสนอเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุดเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีผู้ใดแนะนำ และรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดินจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และยังพบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น

การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนนิยมเสนอเรื่องร้องเรียนโดยทำเป็นหนังสือ และจัดส่งมาทางไปรษณีย์ รองลงมาเป็นการร้องเรียนทางวาจา โดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรง ร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยจัดส่งทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (www.ombudsman.go.th) และร้องเรียนผ่านหน่วยงานอื่น โดยส่งผ่านสำนักงานอัยการ และสภาทนายความ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเมื่อยื่นเรื่องร้องเรียนแล้ว ส่วนใหญ่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อผู้ร้องเรียนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้ง/ราย และยังมีการรายงานความคืบหน้าในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้ง/ราย

สำหรับการติดตามเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเอง เฉลี่ยประมาณ ๓ ครั้ง/ราย โดยผู้ร้องเรียนที่ไม่ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเองส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่สามารถติดตามเรื่องร้องเรียนได้เนื่องจากถูกคุมขังอยู่ในทัณฑสถาน รอการติดต่อกลับจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เข้าใจว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ระหว่างกำลังพิจารณาเรื่องร้องเรียน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อกลับไปหาผู้ร้องเรียนเป็นระยะอยู่แล้ว เชื่อมั่นในการทำงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เข้าใจว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนจำนวนมากที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จจึงอาจดำเนินการล่าช้า และพบว่า มีผู้ร้องเรียนบางรายที่ยอมรับว่าไม่คาดหวังในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจึงไม่ประสงค์ในผลการพิจารณาแต่ต้องการแจ้งเรื่องหรือปัญหาให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบเท่านั้น

ในส่วนของผลการวินิจฉัย พบว่า ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณา เพราะเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผลการวินิจฉัยไม่เป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียน และผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการไกล่เกลี่ยจนได้ผลเป็นที่ยอมรับทั้งสองฝ่ายตามลำดับ ทั้งนี้ พบว่า ได้มีผลการวินิจฉัยในลักษณะอื่นอีกด้วย โดยเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนขอถอนเรื่องร้องเรียนก่อนที่จะมีการวินิจฉัยเรื่องเรียน และกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้ตัดสินใจนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลปกครองแทน ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล อนึ่ง ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ยอมรับผลการวินิจฉัย เพราะเห็นว่ามีความเป็นธรรม และมีความคิดเห็นว่า ตัวเองได้รับบริการจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างเท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น

ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ

ในการศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจใน ๕ ด้าน ดังนี้

- ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม

โดยได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจจากข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาในแต่ละส่วน ซึ่งกำหนดระดับความพึงพอใจ คือ พอใจน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มีวิธีให้คะแนนของคำตอบ คือ ๑ ๒ ๓ ๔ และ ๕ ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็นกลุ่มความพึงพอใจน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อคำนวณหาอันตรภาคชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๑.๖๐) ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๘๐.๘๐) ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๐.๖๐) ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๗.๐๐) ทั้งนี้ ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๘๑.๔๐)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method) ในรูปของสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม หลังจากที่ได้มีการยื่นเรื่องร้องเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๐ กล่าวคือ เมื่อผู้ร้องเรียนประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว หรือได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือได้รับการรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน หรือมีความคิดเห็นว่าตัวเองได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น หรือมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งมีความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมหลังจากที่ได้มีการเสนอเรื่องร้องเรียนในระดับที่ดีมากขึ้นแล้ว จะทำให้ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมเพิ่มขึ้นด้วย

ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ ๘๒.๒๐) เมื่อทำการวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมากที่สุด ในประเด็นการเป็นองค์กรที่ร้องเรียนได้สะดวก (ร้อยละ ๘๖.๒๐) และมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับดีมาก ในประเด็นการเป็นองค์กรที่พิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ และประเด็นการเป็นองค์กรที่เข้าใจความต้องการของผู้ร้องเรียน มีความมุ่งมั่น ความพร้อม และความเต็มใจให้บริการ มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ ๘๓.๘๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๒.๖๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่ให้ความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย (ร้อยละ ๘๒.๔๐) ประเด็นเป็นองค์กรที่มีสถานที่ เจ้าหน้าที่ และเครื่องมือในการให้บริการที่เหมาะสม (ร้อยละ ๘๑.๖๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถฝากความหวังและพึ่งพิงได้เมื่อมีปัญหาความเดือดร้อน (ร้อยละ ๗๙.๖๐) และประเด็นการเป็นองค์กรที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว (ร้อยละ ๗๗.๖๐) ตามลำดับ

อนึ่ง เมื่อทำการสอบถามผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความต้องการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในอนาคต ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ในอนาคตหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแน่นอน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๐ โดยผู้ร้องเรียนได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรับฟังปัญหาของผู้ร้องเรียน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้บริการที่ดีและสามารถติดต่อได้สะดวก เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีความกระตือรือร้นและเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร้องเรียน คำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเป็นธรรมและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ และเชื่อมั่นต่อระบบการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

ความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

จากการศึกษา พบว่า ก่อนเสนอเรื่องร้องเรียน ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในระดับมาก (ร้อยละ ๘๒.๒๐) และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุด มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม และในส่วนของความเชื่อมั่นหลังทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนยังคงมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๕.๖๐) โดยเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุด มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

๒.๓ ตัวอย่างผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนไว้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นจำนวนมาก และมีประเด็นปัญหาของเรื่องร้องเรียนที่หลากหลาย โดยเมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการรับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนแล้ว พบว่า เรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องร้องเรียนที่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน เรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน และเรื่องร้องเรียนกรณีหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งมีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๒.๓.๑ เรื่องร้องเรียนกรณีเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ส่งผลให้หน้าที่และอำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป อาทิ มาตรา ๒๑๐ (๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และมาตรา ๒๑๓ กำหนดให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินแม้ยังคงมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ หากเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ด้วย อย่างไรก็ดี

ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินยังอยู่ระหว่างขั้นตอนพิจารณาเพื่อให้มีผลบังคับใช้นั้น ปรากฏว่า มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมายที่ผู้ร้องเรียนเห็นว่ามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่เสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจรับเรื่องในลักษณะดังกล่าวไว้พิจารณา เนื่องจากกระบวนการตรากฎหมายเป็นการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนการประกาศใช้เป็นกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งสิ้น ๖ เรื่องได้แก่

๑. ร่างพระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๒. ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ....

๓. ร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติรูปประเทศ พ.ศ. ....

๔. พระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๕๐

๖. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ในแต่ละเรื่องร้องเรียนซึ่งในที่นี้จะนำเสนอตัวอย่างเรื่องร้องเรียนดังต่อไปนี้

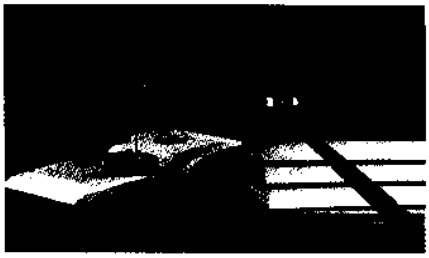
เรื่องที่ ๑

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย

ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๕ วรรคสี่ หรือไม่

ผู้ร้องเรียนเคยถูกฟ้องคดีอาญาในข้อหาฉ้อโกงประชาชน แต่ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องเรียนไม่มีความผิด ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นหนังสือขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาจ่ายเงินค่าทดแทนให้ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๖ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นกำหนดไว้ แต่กระทรวงการคลังแจ้งว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายกำหนดเงื่อนไขและวิธีการจ่ายเงิน ค่าทดแทน กระทรวงการคลังจึงไม่อาจพิจารณาคำขอของผู้ร้องเรียนได้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นคำขอรับค่าทดแทนต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยคณะกรรมการฯ ได้มีคำวินิจฉัยว่า ในคดีที่ผู้ร้องเรียนเป็นจำเลยนั้น ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ยกฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ จะมีผลใช้บังคับ ประกอบกับผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอรับค่าทดแทนเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด จึงวินิจฉัยยกคำขอของผู้ร้องเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๕ วรรคสี่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเรียนนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒ เรื่องระยะเวลาในการใช้สิทธิขอรับค่าทดแทน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๕ วรรคสี่ หรือไม่ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เคยมีคำวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนที่มี

ประเด็นข้อร้องเรียนเดียวกับกรณีนี้ไว้แล้ว โดยสรุปว่า “แม้ผู้ร้องเรียนจะเป็นผู้มีสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จริง สิทธิดังกล่าวนั้น รัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขและวิธีการขอรับเงินค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ “การใช้สิทธิ” ดังกล่าว ต้องเป็นไปตาม “เงื่อนไข” ที่กฎหมายที่จะมีการบัญญัติรองรับในภายหลังนั้นกำหนดไว้ ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ต้องมีการยื่นขอรับเงินค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับจำเลยในคดีอาญา ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้นั้น หาใช่กรณีเกี่ยวกับอายุความอันเป็นผลร้ายแก่ผู้ร้องเรียนแต่ประการใด จึงเห็นว่า มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” ประกอบกับมาตรา ๒๔๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๒๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีหลักการและเนื้อหาเช่นเดียวกันและเมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนนี้ไม่ปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นควรยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ตามมาตรา ๒๙ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๒

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๐/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการเร่งรัดและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการโครงการรถไฟความเร็วสูง ช่วงกรุงเทพ - นครราชสีมา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔๔ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๕๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๒๗ และมาตรา ๑๗๘ หรือไม่

ผู้ร้องเรียนและคณะเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๐/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการเร่งรัดและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการโครงการรถไฟความเร็วสูง ช่วงกรุงเทพ - นครราชสีมา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๕๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๒๗ และมาตรา ๑๗๘ โดยเห็นว่า แม้ว่าจะมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่คงอำนาจและหน้าที่ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติไว้ก็ตาม แต่การดำเนินการใด ๆ ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กล่าวคือการใช้อำนาจดังกล่าวต้องกระทำ “เท่าที่จำเป็น” หรือที่เกี่ยวกับ “ความมั่นคง” เท่านั้น แต่ปรากฏว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าว มีผลทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินบริเวณสองข้างทางข้างละ ๑๕๐ เมตร เพื่อให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือรัฐวิสาหกิจสาธารณรัฐประชาชนจีนนำไปพัฒนาเป็นแหล่งการค้าหรืออื่น ๆ ส่งผลให้คนไทยสูญเสียสิทธิในการใช้ที่ดินในการประกอบการหรือประกอบสัมมาอาชีพอื่นใดเพื่อการพัฒนาในอาชีพและที่อยู่อาศัย อันขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๕๒ ประกอบมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นอกจากนี้ คำสั่งดังกล่าวยังกำหนดให้บุคคลธรรมดา นิติบุคคล วิศวกร และสถาปนิกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การบังคับของพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นการก้าวล่วงหรือขัดแย้งกับการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม วิศวกรรมควบคุม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายของประเทศไทยก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือวิศวกร ประกอบกับการออกคำสั่งดังกล่าว รัฐมิได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และมิได้ขอความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือรัฐสภาเสียก่อน ตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือร่วมกันแล้วมีความเห็นว่า ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๕ กำหนดให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ โดยให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้

ต่อไป ประกอบกับมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการ ระงับ ยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำรวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการกระทำหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ดังนั้น การที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูประบบคมนาคมของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาโครงข่ายรถไฟความเร็วสูง ซึ่งเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจยกระดับศักยภาพการแข่งขัน และลดความเหลื่อมล้ำตามยุทธศาสตร์ของประเทศ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๐/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการเร่งรัดและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการโครงการรถไฟความเร็วสูง ช่วงกรุงเทพ – นครราชสีมา ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ กรณีจึงเป็นการออกคำสั่งโดยอาศัยอำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลบังคับเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ แม้ว่าคำสั่งดังกล่าวจะมีสถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา ๒๓๑ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก็ตาม (เทียบเคียงคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๑ และ ๑๒/๒๕๕๒) แต่มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำรวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งหรือการกระทำหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญและเป็นที่สุด กรณีจึงไม่มีประเด็นที่จะพิจารณาต่อไปว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน เนื่องจากเป็นเรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา ๒๓๐ และมาตรา ๒๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๓.๒ เรื่องร้องเรียนกรณีการปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน

เรื่องที่ ๑

หน่วยงานของรัฐดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วยรุกล้ำที่ดินของผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนสรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนได้ว่า ผู้ใหญ่บ้านได้เรียกประชุมประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบและแจ้งว่า ทางราชการจะดำเนินการขุดลอกขยายลำห้วยเพื่อประโยชน์ในทางเกษตรกรรม และขอให้ประชาชนในพื้นที่ลงมติด้วยการยกมือสนับสนุน โดยบิดาของผู้ร้องเรียนไม่ยกมือสนับสนุนการขุดลอกขยายลำห้วยดังกล่าว ต่อมา เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ ผู้รับเหมาได้ดำเนินการขุดลอกลำห้วยเข้ามาในที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียนซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑๔ ไร่ ผู้ร้องเรียนจึงไปสอบถามกับอำเภอแห่งหนึ่งได้รับการชี้แจงว่าทางอำเภอไม่ทราบเรื่องดังกล่าว ในขณะเดียวกันผู้รับเหมายังคงดำเนินการขุดลอกลำห้วยต่อไป ทำให้มารดาของผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการสูญเสียที่ดินประมาณ ๓ ไร่ จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปว่า เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ ผู้ใหญ่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดการประชุมประชาคมหมู่บ้าน และแจ้งในที่ประชุมว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับงบประมาณสนับสนุนในการขุดลอกลำห้วย จึงขอมติที่ประชุมในการเห็นชอบในการดำเนินโครงการดังกล่าว และให้ประชาชนลงชื่อยินยอมให้รัฐใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของตน เพื่อดำเนินการขุดลอกลำห้วยซึ่งอยู่ติดกับที่นาของเกษตรกร หรือลงชื่อมอบที่ดิน แต่มีผู้ไม่เห็นด้วย ๑ ราย คือ บิดาของผู้ร้องเรียน เนื่องจากเกรงว่าที่นาของตนที่ติดกับลำห้วยดังกล่าวจะหายไปเหมือนกับการขุดลอกในครั้งก่อน ทั้งนี้ โครงการขุดลอกลำห้วยมีระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร ผ่านที่นาของมารดาของผู้ร้องเรียน ประมาณ ๑๐๐ เมตร ต่อมา องค์การบริหาร

ส่วนตำบลร่วมกับผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เจรจากับผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจึงได้ขอให้หน่วยงานนำดินที่ตกใส่ที่นาของตนออกและไม่อนุญาตให้ขุดลอกรุกล้ำเข้ามาในที่นาของตน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ยื่นขอรังวัดสอบเขตที่นาของตนที่ติดกับลำห้วยต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดในพื้นที่แล้ว แต่อยู่ระหว่างรอเจ้าหน้าที่ที่ดินมาดำเนินการ

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปความได้ว่า เมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ช่างรังวัดได้ทำการรังวัดสอบเขตที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียน ผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินที่เป็นที่นาคงเหลือประมาณ ๑๐ ไร่เศษ จากเนื้อที่ ๑๔ ไร่ สูญหายไปประมาณ ๓ ไร่ ผู้ร้องเรียนและมารดาประสงค์ที่จะได้รับที่ดินคืนกลับเท่าเดิม ทางอำเภอจึงได้นัดหมายคู่กรณีทั้งสองฝ่ายคือ ผู้ร้องเรียนกับมารดาและผู้รับเหมาเพื่อเจรจาไกล่เกลี่ยหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าบิดาของผู้ร้องเรียนไม่ได้ให้ความเห็นชอบกับการดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า บิดาหรือมารดาของผู้ร้องเรียนได้ลงชื่ออุทิศหรือยินยอมให้รัฐใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนเพื่อดำเนินการขุดลอกลำห้วยที่ติดกับที่นาของตนแต่อย่างใด ประกอบกับผลการรังวัดที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียน ปรากฏว่า ที่ดินดังกล่าวมีเนื้อที่คงเหลือประมาณ ๑๐ ไร่เศษ จากเนื้อที่ ๑๔ ไร่ จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วยรุกล้ำที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียนโดยที่ไม่ได้รับความยินยอม ทำให้สูญเสียที่ดินเนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ และปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับผู้ร้องเรียนได้ เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่มารดาของผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๓ (๑) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานดำเนินการดังนี้

๑. แจ้งให้สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการทบทวนและสอบทานการรังวัดระวังชี้และรับรองแนวเขตที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียนตามคำขอรังวัดสอบเขตฉบับเดิมให้เป็นไปตามสถานะของที่ดินตามหลักฐานเดิมของโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าว

๒. หากผลการรังวัดสอบเขตที่ดินแปลงดังกล่าวปรากฏว่า โครงการขุดลอกลำห้วยได้ขุดลอกลำห้วยรุกล้ำเข้ามาในที่ดินของมารดาของผู้ร้องเรียนเป็นจำนวนเท่าใด ขอให้พิจารณาปรับสภาพที่ดินให้คืนสู่สภาพเดิมหรือเยียวยาแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้กับมารดาของผู้ร้องเรียน โดยเร็วต่อไป

เรื่องที่ ๒

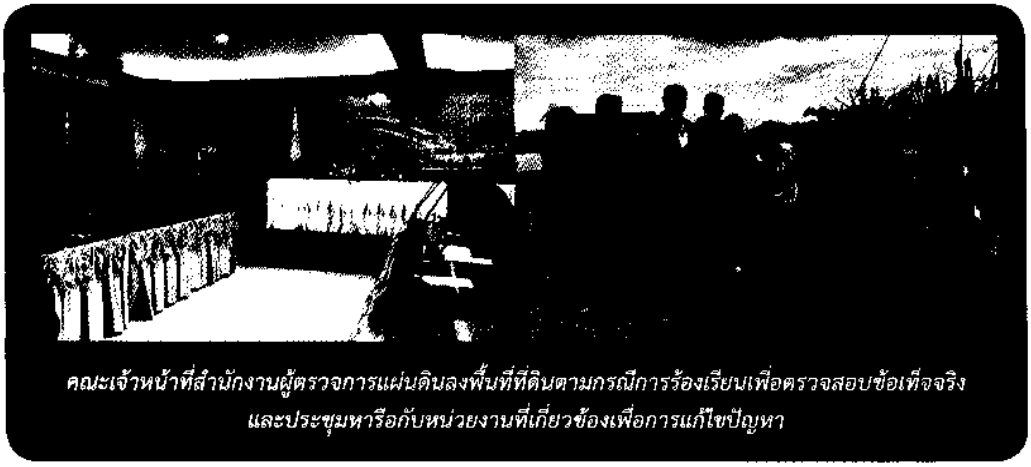
หน่วยงานของรัฐขยายถนนรุกล้ำเข้าเขตของผู้ร้องเรียนและอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน สรุปได้ว่า หน่วยงานของรัฐได้ขออนุญาตทำคลองส่งน้ำผ่านในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งเป็นที่ดินของผู้ร้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีข้อตกลงว่า จะใช้พื้นที่ดังกล่าวทำคลองส่งน้ำเท่านั้น พร้อมทั้งจัดทำไหล่ทางเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เดินผ่านไปมาวัดระยะความกว้างห่างจากคลองส่งน้ำประมาณ ๒ เมตร ต่อมาในปี ๒๕๕๘ หน่วยงานของรัฐได้ ถมดินขยายไหล่ทาง

ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเกินกว่าที่ผู้ร้องเรียนได้ตกลงให้ใช้พื้นที่ทำคลองส่งน้ำ ภายหลังผู้ร้องเรียนและหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้เข้าร่วมตรวจสอบระยะความกว้างของพื้นที่ถนนโดยวัดตั้งแต่คลองส่งน้ำถึงถนนไหล่ทางปรากฏว่า มีความกว้างเกินกว่า ๑๐ เมตร หน่วยงานรับที่จะดำเนินการแก้ไขให้ที่นาของผู้ร้องเรียนกลับคืนสู่สภาพเดิม แต่ภายหลังกลับไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหา และอ้างว่าพื้นที่ดังกล่าวผู้ร้องเรียนได้ลงลายมือชื่ออนุญาตทำคลองส่งน้ำแล้ว ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ดินของรัฐ ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการสูญเสียที่ดิน จึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมประชุมหารือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการหารือได้ว่า เนื่องจากปัญหาดังกล่าวยืดเยื้อมาเป็นเวลานาน และเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐกับประชาชน ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสันติวิธี ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานจึงได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน โดยหน่วยงานจะดำเนินการปรับถนนที่ร้องเรียนโดยจะวัดระยะทางจากไหล่ทางด้านถนนที่ติดกับที่ดินของผู้ร้องเรียน ๑ เมตรโดยประมาณ และกำหนดระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๓ เดือน และหากไม่ดำเนินการตามข้อตกลงผู้ร้องเรียนสามารถนำเรื่องดังกล่าวฟ้องร้องเป็นคดีเพื่อให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณา

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าจากการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้แทนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานของรัฐเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้ร้องเรียน ได้ประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วที่ประชุมมีมติร่วมกันว่า หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการปรับถนนที่ร้องเรียน โดยจะวัดระยะทางจากไหล่ทางด้านถนนที่ติดกับที่ดินของผู้ร้องเรียน ๑ เมตร และเมื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้ร้องเรียนยินยอมจะไม่มีการร้องเรียนอีกต่อไป จากการประชุมดังกล่าว ต่อมาหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการแก้ไขปรับถนนตามข้อตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ที่ดินตามกรณีการร้องเรียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหา

เรื่องที่ ๓

หน่วยงานกันเขตถนนรุกล้ำเข้าไปในเขตที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของผู้ร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจากความเดือดร้อนในกรณีที่บิดาและมารดาของผู้ร้องเรียนได้ครอบครองพักอาศัยในสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกสร้างอยู่บนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓) มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ และได้มีการตกลงทำสัญญาจะซื้อสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวพร้อมที่ดินจากเจ้าของที่ดินต่อหน้านายอำเภอ โดยยังมิได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ด้านทิศใต้ของที่ดินจรดแนวที่กันเขตไว้เพื่อสร้างถนนทิศตะวันตกจรดทางเกวียนสาธารณะ กว้างประมาณ ๓-๔ เมตร ต่อมา ส่วนราชการได้พัฒนาปรับปรุงทางเกวียนสายนี้เป็นถนนพัฒนาการเพื่อการเร่งรัดพัฒนาชนบท และเมื่อประมาณปี ๒๕๑๘ ได้พัฒนาปรับปรุงเป็นถนนทางหลวงแผ่นดินในปัจจุบัน ต่อมาประมาณปี ๒๕๕๓ บิดามารดาของผู้ร้องเรียนได้ยื่นฟ้องศาลเพื่อขอกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวจากเจ้าของที่ดิน และได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันระหว่างบิดามารดาของผู้ร้องเรียนกับเจ้าของที่ดิน โดยทั้งสองฝ่ายตกลงซื้อขายที่ดินบริเวณดังกล่าวในราคา ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมา มีการยื่นคำขอรังวัดแบ่งแยกที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดิน แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของแขวงการทางได้นำชี้แนวเขตถนนด้านฝั่งทิศตะวันออกรุกล้ำมา

ในเขตที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งผู้ร้องเรียนครอบครองอยู่ประมาณ ๘ เมตร โดยอ้างว่าเป็นไปตามคำสั่งกันเขตถนน ทั้ง ๆ ที่สิ่งปลูกสร้างของผู้ร้องเรียนปลูกสร้างมาก่อนจะมีโครงการก่อสร้างถนน การออกคำสั่งกันเขตถนนดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ผู้ร้องเรียนจึงเสนอเรื่องร้องเรียนเพื่อขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยตรวจสอบและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบเรื่องดังกล่าวชี้แจงข้อเท็จจริงและจัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา ซึ่งคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ทางหลวงที่มีการร้องเรียนอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของแขวงทางหลวงแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รับมอบบัญชีเขตทางมาจากจังหวัดให้ก่อสร้าง มีบัญชีเขตทางรับมอบทั้งด้านซ้ายและขวาข้างละ ๒๐ เมตร แต่ไม่พบเอกสารรับมอบเขตทางจากจังหวัด ผู้ร้องเรียนสร้างบ้านอยู่ในที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ริมทางหลวงแผ่นดินด้านขวาทาง มีบัญชีเขตทางกว้างข้างละ ๒๐ เมตร ต่อมา เจ้าของที่ดินได้ขอรังวัดออกโฉนดที่ดิน โดยตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กันเขตทางจากศูนย์กลางทางหลวงระยะ ๒๐ เมตร ตามบัญชีควบคุมเขตทาง แต่ผู้ร้องเรียนและเจ้าของที่ดินผู้ขอรังวัดนำชี้แนวเขตที่ดินที่ระยะ ๑๐ เมตร แขวงทางหลวงจึงได้คัดค้านการออกโฉนดที่ดิน โดยปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเรื่องการระวังชี้แนวเขตและลงนามรับรองแนวเขตที่ดิน อย่างไรก็ดี ไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการรับมอบทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าว ส่วนหลักฐานการขึ้นทะเบียนทางหลวงแผ่นดินมีหมายเหตุระบุว่า หลักฐานเดิมสูญหายจึงได้จัดทำขึ้นใหม่ จึงยังไม่ชัดเจนว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับมอบสายทางดังกล่าวจากจังหวัดเมื่อใด แต่จากการตรวจสอบหลักฐานการก่อสร้างบูรณะปรับปรุงทางหลวงสายนี้พบว่า มีการก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๖ จึงเชื่อได้ว่าน่าจะมีการส่งมอบทางหลวงสายนี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณะปรับปรุงก่อนปี ๒๕๒๖ ทั้งนี้ จากการพิจารณาระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ประชาชนไม่ยินยอมให้ระวังชี้แนวเขตตามบัญชีควบคุม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติเรื่องการระวังชี้แนวเขต และลงนามรับรองแนวเขตที่ดิน ซึ่งระบุว่าในสายทางที่มีบัญชีควบคุมให้ระวังชี้แนวเขตตามบัญชีควบคุม ส่วนสายทางที่มีบัญชีรับมอบซึ่งมีเขตทางแตกต่างจากบัญชีควบคุมให้ระวังชี้แนวเขตตามบัญชีที่มีเขตกว้างกว่าไว้ก่อน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวแล้ว ซึ่งประชาชนผู้ขอรังวัดได้นำชี้แนวเขตที่ดินล้ำเข้ามาในเขตทางตามบัญชีควบคุมที่แขวงทางหลวงถืออยู่ เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถลงนามรับรองแนวเขตที่ดินให้ได้

ในเวลาต่อมา ปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าของที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์แปลงดังกล่าวได้ยื่นคำร้องขอรังวัดออกโฉนดที่ดินแปลงพิพาทอีกครั้ง โดยสำนักงานที่ดินได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมระวังชี้แนวเขตอีกครั้ง ซึ่งปรากฏว่าในวันดังกล่าวเจ้าของที่ดินยินยอมนำชี้แนวเขตที่ดินที่ระยะ ๒๐ เมตร จากศูนย์กลางทางเป็นไปตามบัญชีควบคุมเขตทางหลวง และขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกโฉนดที่ดินตามผลการรังวัดในครั้งนี้ ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมีอำนาจกำหนดเขตทางหลวงตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ปรากฏชัดว่า หน่วยงานได้รับมอบทางก่อนหรือภายหลังจากส่วนราชการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) ดังนั้น ข้อเท็จจริงของเรื่องร้องเรียนจึงยังมีรายละเอียดที่ไม่ชัดเจนเพียงพอและอาจทำให้ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องเรียนเข้าร่วมประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า เขตทางบริเวณดังกล่าวมีความกว้างข้างละไม่เกิน ๑๐ เมตร ดังนั้น จึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องดังกล่าวดำเนินการตรวจสอบเพื่อลดและกันเขตทางให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงและหลักฐานดังกล่าวให้แล้วเสร็จ แล้วรายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยเร็วต่อไป

จากการประสานติดตามผลการดำเนินการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการชี้แจงว่า กรณีดังกล่าวแขวงทางหลวงมิได้มีเหตุขัดข้องและเห็นด้วยกับการลดเขตทางหลวงบริเวณที่ดินของผู้ร้องเรียนรายดังกล่าว จากเดิม ๒๐ เมตร เป็น ๑๐ เมตร และได้ดำเนินการอนุมัติ

แก้ไขบัญชีเขตทางให้ตรงกับสภาพข้อเท็จจริง โดยมีความกว้างเขตทางด้านขวาที่ระยะ ๑๐ เมตร จากศูนย์กลางทางแล้ว ประกอบกับเจ้าหน้าที่ สำนักงานที่ดินได้ทำการรังวัดที่ดินร่วมกับเจ้าของที่ดินผู้ขอรังวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยแขวงทางหลวงได้กันเขตทางมีความกว้างไม่เกินข้างละ ๑๐ เมตร เป็นไปตามมติที่ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนทุกประการ และจะดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ขอต่อไป ทั้งนี้ จากการประสานติดตามผลการดำเนินการดังกล่าวจากผู้ร้องเรียนได้รับแจ้งว่า ผู้ร้องเรียนได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างมากที่ปัญหาความเดือดร้อนของตนได้รับการเยียวยาแก้ไข และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ประเด็นข้อร้องเรียนกรณีแขวงทางหลวงนำชี้แนวเขตทางหลวงรุกล้ำเข้ามาในที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งผู้ร้องเรียนครอบครองอยู่นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อนุมัติแก้ไขบัญชีเขตทางให้ตรงสภาพข้อเท็จจริงของทางหลวง โดยมีความกว้างเขตทางด้านขวาที่ระยะ ๑๐ เมตร จากศูนย์กลางทาง และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินได้ทำการรังวัดออกโฉนดที่ดินตามคำขอของเจ้าของที่ดินผู้ขอรังวัด โดยแขวงทางหลวงได้นำชี้แนวเขตโดยกันเขตทางหลวงไม่เกินข้างละ ๑๐ เมตรแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๔

การประกอบการกิจการดูดทรายในแม่น้ำโขงก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่

ผู้ร้องเรียนเสนอเรื่องร้องเรียนโดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบการดูดทรายในเขตพื้นที่อำเภอแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบการโดยมิได้รับอนุญาตจากประชาคมหมู่บ้านและจากทางราชการ อีกทั้งการดำเนินการดูดทรายก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เดินทางลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ และร่วมประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวกับผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า พื้นที่อำเภอที่มีการร้องเรียนดังกล่าวมีผู้ประกอบการดูดทรายจำนวน ๔ ราย โดยมีจำนวน ๒ ราย ที่ถูกร้องเรียนว่าประกอบการโดยมิได้รับอนุญาตจากประชาคมหมู่บ้านและจากทางราชการ ซึ่งเดิมเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้ดูดทรายจากทางราชการและได้รับการต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายมาโดยตลอด แต่ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๘ ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายต่อนายอำเภอ และเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ. ๒๕๔๖ อำเภอจึงมีหนังสือแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำเรื่องการขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมสภา โดยที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาจากรายงานการประชุมประชาคมหมู่บ้านที่มีมติไม่เห็นด้วยในการต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายให้กับผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าว เนื่องจากส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ไม่เห็นชอบให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวดำเนินการต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายตามมติของที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน พร้อมทั้งรายงานให้อำเภอทราบ ต่อมา อำเภอได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ และที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบตามมติประชาคมหมู่บ้านและมติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเช่นเดียวกัน อำเภอจึงได้มีหนังสือส่งเรื่องดังกล่าวให้

สำนักงานที่ดินจังหวัดในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย ประจำจังหวัด (คณะอนุกรรมการฯ) และที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ไม่เห็นชอบให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย หลังจากนั้นจังหวัดได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย (กพด.) พิจารณา เนื่องจากเป็นการขออนุญาตดูดทรายในแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศ และที่ประชุม กพด. ได้พิจารณาและมีมติเป็นเอกฉันท์ไม่อนุญาตให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย เนื่องจากเห็นว่าไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๘ (๒) ด้านการปกครอง เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบและความเดือดร้อนแก่ประชาชน และหลังจากนั้นกรมที่ดินในฐานะเลขานุการ กพด. ได้แจ้งมติของ กพด. ดังกล่าวให้จังหวัดทราบ และสำนักงานที่ดินจังหวัดได้แจ้งมติที่ประชุมดังกล่าวให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวทราบ ทั้งนี้ ปัจจุบันผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวได้หยุดการประกอบกิจการดูดทรายแล้ว

ในส่วนของผู้ประกอบการดูดทรายในพื้นที่ดังกล่าวอีก ๒ ราย เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งยื่นคำขออนุญาตดูดทรายต่อนายอำเภอ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและออกไปชันสูตรสอบสวนบริเวณที่ดินและประกาศครบกำหนดแล้วไม่มีผู้คัดค้าน อำเภอจึงมีหนังสือแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำเรื่องการขออนุญาตดูดทรายของทั้งสองรายดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมสภา โดยที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาจากรายงานการประชุมประชาคมหมู่บ้านที่มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้ประกอบกิจการดูดทรายได้ ดังนั้น ที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวประกอบกิจการดูดทรายได้เช่นเดียวกัน และต่อมาอำเภอได้ส่งเรื่องการขออนุญาตดูดทรายของทั้งสองรายดังกล่าวให้สำนักงานที่ดินจังหวัดในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ และที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวประกอบกิจการดูดทรายได้ หลังจากนั้นจังหวัดได้ส่งเรื่องให้ กพด. พิจารณาต่อไป และที่ประชุม กพด. ได้พิจารณาและมีมติเป็นเอกฉันท์อนุญาตให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวประกอบกิจการดูดทรายได้ สำนักงานที่ดินจังหวัดจึงเสนอเรื่องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาออกใบอนุญาตดูดทรายให้กับผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าว

ต่อมา เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เดินทางไปตรวจสอบสภาพพื้นที่บริเวณท่าทรายในพื้นที่อำเภอดังกล่าวที่อยู่ระหว่างดำเนินกิจการดูดทราย พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่จากการดำเนินกิจการดูดทรายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่ คือ ปัญหาฝุ่นละอองจากการขนส่งทราย จึงมอบหมายให้สำนักงานที่ดินจังหวัดร่วมกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ทำการสำรวจและแจ้งให้ผู้ประกอบการดูดทรายและผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทรายทุกรายในจังหวัดดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและเงื่อนไขการอนุญาตให้ดูดทรายและไม่ให้มีการขนส่งทรายเปียก โดยเมื่อดูดทรายขึ้นมาจากแม่น้ำโขงแล้วต้องพักทรายไว้จนกว่าจะแห้งก่อนที่จะทำการขนส่งทราย ทำบ่อล้างล้อรถบรรทุกทรายก่อนที่จะออกสู่ถนนสาธารณะ คลุมผ้าใบให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันทรายตกหล่นบนท้องถนน และให้มีการทำความสะอาดบริเวณทางเข้าออกและถนนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ทำป้ายหรือสัญญาณไฟบริเวณทางเข้าออกให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลจากการประชุมหารือและตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่แล้ว เห็นว่า ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากประชาคมหมู่บ้านและหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายได้มีมติไม่อนุญาตให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย เนื่องจากเห็นว่าก่อให้เกิดผลกระทบและความเดือดร้อนแก่ประชาชน และไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งจังหวัดได้แจ้งเรื่องดังกล่าวให้ผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวทราบ และปัจจุบันผู้ประกอบการทั้งสองรายดังกล่าวได้หยุดการประกอบกิจการดูดทรายแล้ว ส่วนกรณีผลกระทบจากการดูดทรายก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นได้กำชับให้ผู้ประกอบการดูดทรายในพื้นที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและเงื่อนไขการอนุญาตให้ดูดทราย อีกทั้งได้มอบหมายให้สำนักงานที่ดินจังหวัดกำกับดูแลการประกอบกิจการดูดทรายของผู้ประกอบการ และให้ร่วมกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ทำการสำรวจและแจ้งให้ผู้ประกอบการดูดทรายและผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทรายทุกราย

ในจังหวัด ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและเงื่อนไขการอนุญาตให้ดูดทรายด้วยแล้ว ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าว จึงไม่ปรากฏว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

เรื่องที่ ๕

ปัญหาฝุ่นละอองและเสียงจากการประกอบผลิตคอนกรีตผสมเสร็จก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากฝุ่นละอองและเสียงจากการประกอบกิจการโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จซึ่งตั้งอยู่ติดกับบ้านของผู้ร้องเรียน โดยที่ผ่านมาผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขอให้ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนจากปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวยังมิได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งได้รับคำชี้แจงว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบและแก้ไขปัญหา โดยผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานในพื้นที่ และผลการตรวจวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองก็มีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน พร้อมทั้งได้แจ้งผลการตรวจวัดให้ผู้ร้องเรียนทราบแล้ว ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานกับผู้ร้องเรียนและได้รับแจ้งว่า ผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองน่าจะมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากในวันที่ทำการตรวจวัดมีฝนตก และปัจจุบันผู้ร้องเรียนยังคงได้รับความเดือดร้อนจากการฟุ้งกระจายของฝุ่นละออง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงบริเวณโรงงานที่มีการร้องเรียน และประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวร่วมกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องเรียน ผลการประชุมได้ข้อสรุปว่า จังหวัดดังกล่าวจะแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กำชับให้ผู้ประกอบการจัดทำที่ล้างล้อรถขนส่งปูนคอนกรีตหน้าสถานประกอบกิจการเพื่อป้องกันฝุ่นละออง ฉีดพ่นน้ำที่พื้นทุก ๆ ๓ ชั่วโมง เพื่อป้องกันฝุ่นละอองฟุ้งกระจายในอากาศ ปรับปรุงอาคารผสมปูนให้มีความมิดชิดเป็นระบบปิด เพื่อป้องกันฝุ่นละอองและกลิ่น รวมถึงขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการย้ายบ่อคายกากคอนกรีตออกจากบริเวณรั้วที่อยู่ใกล้บ้านของผู้ร้องเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเสียงดังส่งผลกระทบต่อผู้ร้องเรียน และในวันเดียวกันนี้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ได้ดำเนินการตรวจวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองอีกครั้ง และจะทำการตรวจวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่งในช่วงหลังฤดูฝน เพื่อให้ได้ผลการตรวจวิเคราะห์ที่ไม่คลาดเคลื่อน ซึ่งต่อมาผู้ประกอบกิจการโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จดังกล่าวก็ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงสภาพโรงงานตามแนวทางดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อีกทั้งผลการตรวจวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองรวมถึงระดับเสียงก็มีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่แล้ว จึงได้วินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว อนึ่ง แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่แล้ว และผลการตรวจวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองและระดับเสียงมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานก็ตาม แต่เนื่องจากโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จดังกล่าวตั้งอยู่ติดกับบ้านของผู้ร้องเรียนซึ่งกรณีดังกล่าวอาจเกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งขึ้นอีกในอนาคต ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้จังหวัดกำชับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ตรวจสอบและเฝ้าระวังการประกอบกิจการโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการโรงงานอย่างเคร่งครัดแล้ว เพื่อป้องกันมิให้การประกอบกิจการโรงงานดังกล่าวสร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้ร้องเรียนหรือประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียง

เรื่องที่ ๖

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ผู้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในหลายลักษณะ เช่น ดื่มสุราในสถานที่ราชการ ใช้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นที่พักอาศัย นำรถยนต์และน้ำมันเชื้อเพลิงของราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ติดตั้งกล้องวงจรปิดแต่ไม่เปิดใช้งานซึ่งเป็นการใช้งบประมาณโดยมิชอบ ทั้งนี้ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงปกปิดชื่อและที่อยู่ให้กับ

ผู้ร้องเรียน เพื่อความปลอดภัยในหน้าที่การงานของผู้ร้องเรียน และได้ให้จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริง ผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่หลายประการจริงตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง เช่น มีพฤติกรรมเมาสุราเป็นอาจิณ ใช้สำนักงานเป็นที่พักอาศัย นำรถยนต์ของทางราชการไปใช้ส่วนตัวนอกเวลาราชการเป็นต้น จังหวัดจึงรายงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อรายงานหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเนื่องจากวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

เพื่อความชัดเจนในประเด็นดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สรุปว่า ในกรณีทั่วไป อำเภอจะมีหนังสือแจ้งไปยังจังหวัดเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๙๒ แต่กรณีที่ร้องเรียนนี้ จะต้องพิจารณาว่ามีการกระทำความผิดในช่วงเวลาใด หากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้กระทำความผิดในช่วงที่มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๕๗ และวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังนั้น การให้พ้นจากตำแหน่งจึงเป็นอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงหารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาว่า กรณีร้องเรียนนี้ผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หากคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งต่อไป แต่หากคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าเป็นอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะได้รายงานไปยังหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อสั่งการต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายและรายงานให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๖๐ วัน เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการให้เกิดการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่คนอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

เรื่องที่ ๗

หน่วยงานเปลี่ยนแปลงสิทธิรักษาพยาบาลของผู้พิการโดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบกรณีที่ผู้ร้องเรียนส่งเงินเข้าสมทบกองทุนประกันสังคมในฐานะผู้ประกันตนมาอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างการทำงานได้เข้ารับการผ่าตัดจอประสาทตา ทำให้ความสามารถในการมองเห็นไม่ชัดเจน แพทย์จึงได้ออกใบรับรองความพิการให้และผู้ร้องเรียนจึงได้ขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการ และใช้สิทธิประกันสังคมในการเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งมาโดยตลอด ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ผู้ร้องเรียนจะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเดิม ทางโรงพยาบาลแจ้งว่าผู้ร้องเรียนไม่มีสิทธิประกันสังคมที่โรงพยาบาลอีกต่อไป เนื่องจากสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียนถูกย้ายไปที่โรงพยาบาลกลาง ผู้ร้องเรียนอ้างว่าได้โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงไปที่ศูนย์บริการข้อมูล ๑๕๐๖ ได้รับคำตอบว่าการเปลี่ยนแปลงสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามประกาศจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนคนพิการจะต้องใช้สิทธิรักษาพยาบาลกับโรงพยาบาลของรัฐตามที่กำหนด หรือโรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศเท่านั้น ผู้ร้องเรียนจึงได้โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงดังกล่าวไปที่หน่วยงานด้านหลักประกันสุขภาพ (สายด่วน โทร. ๑๓๓๐) ได้รับคำตอบเช่นเดียวกัน ผู้ร้องเรียนเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้ผู้ร้องเรียนเป็นผู้พิการแต่เป็นผู้ประกันตน ย่อมมีสิทธิที่จะเลือกรับบริการจากสถานพยาบาลได้เช่นเดียวกับผู้ประกันตนรายอื่นที่ไม่ใช่ผู้พิการ ซึ่งผู้ร้องเรียนต้องการจะใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลเอกชนที่มีคุณภาพและสะดวกรวดเร็ว

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบก็มิได้ทำการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ผู้ประกันตนได้รับทราบก่อนด้วย จึงขอให้มีการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกันตนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม พบว่า หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ ๕๘/๒๕๕๙ สั่ง ณ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙ เรื่อง การรับบริการสาธารณสุขของคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม มีสาระสำคัญว่า ให้คนพิการที่เป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมมีสิทธิรับบริการสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา และหน่วยงานได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๖๒๖/ว ๔๕๖๘ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ เรื่อง การรับบริการสาธารณสุขของคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม แจ้งแก่ผู้อำนวยการสถานพยาบาลประกันสังคมทุกแห่ง กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวแล้ว

จากการสอบถามข้อมูลดังกล่าวไปที่หน่วยงานด้านหลักประกันสุขภาพ (สายด่วน โทร. ๑๓๓๐) ได้รับการชี้แจงว่า กรณีเรื่องดังกล่าวเป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๕๘/๒๕๕๙ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา โดยสำนักงานประกันสังคม จะต้องส่งข้อมูลผู้ประกันตนซึ่งเป็นผู้พิการแก่หน่วยงานหลักประกันสุขภาพ เพื่อเปลี่ยนแปลงสิทธิในการรักษาพยาบาล และจากการสอบถามข้อมูลเรื่องดังกล่าวไปที่หน่วยงานด้านประกันสังคม ได้รับการชี้แจงว่า หน่วยงานได้ยกเลิกสิทธิการรักษาพยาบาลตามสิทธิประกันสังคมของผู้พิการแล้ว โดยเป็นไปตามคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ ๕๘/๒๕๕๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานต้นสังกัดชี้แจงข้อเท็จจริง ซึ่งต่อมาได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

๑. หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีคำสั่งหัวหน้า

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๕๘/๒๕๕๙ เรื่อง การรับบริการสาธารณสุขของคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙ มีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ นอกจากประโยชน์ทดแทนในฐานะผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมแล้ว ให้คนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่เป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุข ตามที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติด้วยประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงานตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘

ข้อ ๒ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริการสาธารณสุขตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่จ่ายให้แก่คนพิการตามข้อ ๑ วรรคหนึ่ง ให้จ่ายจากกองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กระทรวงการคลังกำหนดภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับ มิให้นำมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของกองทุนประกันสังคม มาใช้บังคับกับการจ่ายเงินตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๓ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับ ให้สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการในส่วนของตน หรือร่วมกันดำเนินการเพื่อให้คนพิการได้รับบริการสาธารณสุขตามคำสั่งนี้

ดังนั้น หน่วยงานจึงโอนย้ายสิทธิรักษาพยาบาลของผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการไปให้หน่วยงานด้านหลักประกันสุขภาพ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ โดยผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการจะต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลเครือข่ายหน่วยบริการ

สังกัดสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด สำหรับประโยชน์ทดแทนกรณีอื่น ๆ ได้แก่ เงินทดแทนการขาดรายได้ในกรณีผู้ประกันตนประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ กรณีว่างงาน ยังคงมีสิทธิเช่นเดิมตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าว

๒. กรณีคนพิการที่เป็นผู้ประกันตนถูกโอนสิทธิไปใช้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติแล้วไม่ได้รับความสะดวก ต้องเข้ารับบริการในสถานพยาบาลเอกชนเดิม และสถานพยาบาลเอกชนที่อยู่ในระบบประกันสังคม ผู้ประกันตนสามารถนำใบเสร็จมายื่นเบิกกับหน่วยงานประกันสังคมในพื้นที่/จังหวัด/สาขาโดยไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ หากมีค่าใช้จ่ายส่วนเกินให้หารือคณะกรรมการการแพทย์เพื่อพิจารณาจ่ายเพิ่มตามข้อ ๗ ของประกาศคณะกรรมการการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เรื่องหลักเกณฑ์และจำนวนเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๘ โดยจะเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน หากผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการมีปัญหาในการใช้สิทธิรักษาพยาบาลหรือข้อร้องเรียนให้ติดต่อสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สายด่วน โทร. ๑๓๓๐)

๓. ปัจจุบัน ผู้ร้องเรียนมีสิทธิรักษาพยาบาลจากหน่วยงานด้านหลักประกันสุขภาพตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ ทั้งนี้ หน่วยงานได้ชี้แจงข้อมูลการเบิกค่ารักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลเดิม และได้สั่งจ่ายเงินผ่านธนาณัติเรียบร้อยแล้ว สำหรับค่ารักษาพยาบาลส่วนเกินอยู่ระหว่างการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และจำนวนเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน ผลเป็นประการใดสำนักงานประกันสังคมจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า หน่วยงานได้ดำเนินการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีคำสั่งที่ ๕๘/๒๕๕๙ เรื่อง การรับบริการสาธารณสุขของคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙ ซึ่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการในส่วนของตนหรือร่วมกันดำเนินการเพื่อให้คนพิการได้รับบริการสาธารณสุขตามคำสั่งดังกล่าว ดังนั้น จึงโอนย้ายสิทธิรักษาพยาบาลของผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไปให้หน่วยงานหลักประกันสุขภาพ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ โดยผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการจะต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลเครือข่ายหน่วยบริการสังกัดสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำหรับประโยชน์ทดแทนกรณีอื่น ๆ ยังคง มีสิทธิเช่นเดิม โดยคนพิการที่เป็นผู้ประกันตนและมีความจำเป็นต้องเข้ารับบริการในสถานพยาบาลเอกชนเดิมและสถานพยาบาลเอกชนที่อยู่ในระบบประกันสังคม สามารถนำใบเสร็จมายื่นเบิกกับหน่วยงานด้านประกันสังคมได้ โดยไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ หากมีค่าใช้จ่ายส่วนเกิน ต้องส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการการแพทย์เพื่อพิจารณาจ่ายเพิ่ม สำหรับกรณีของผู้ร้องเรียน ปัจจุบันมีสิทธิรักษาพยาบาลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ และหน่วยงาน

ตัวอย่างบัตรและสมุดประจำตัวคนพิการ

ด้านประกันสังคมได้มีหนังสือชี้แจงรายละเอียดการเบิกค่ารักษาพยาบาลให้ผู้ร้องเรียนได้รับทราบด้วยแล้ว กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๘

ปัญหาความเดือดร้อนจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนเป็นผู้พิการด้านการเคลื่อนไหวและผู้พิการทางสายตาซึ่งประกอบอาชีพให้บริการนวดแผนไทยมาเป็นเวลานาน ได้รับความเดือดร้อนจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการต้องได้รับวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรด้านการบริการสุขภาพที่ได้รับการรับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพเท่านั้น ทำให้ผู้ร้องเรียนและผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทยไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ อีกทั้งยังต้องรับภาระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาท จึงได้นำความทุกข์ร้อนดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีผลใช้บังคับวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๙ มีเจตนารมณ์ในการควบคุมมาตรฐานเกี่ยวกับการประกอบกิจการ

และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพและเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ ต่อมาจึงได้มีประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ให้บริการได้รับจากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรและประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ให้บริการได้รับ ซึ่งรวมถึงกรณีของผู้ให้บริการที่เป็นผู้พิการทางสายตาด้วย ตลอดจนถึงหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพให้การรับรอง

ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาทนั้น เป็นอัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดไว้ในท้ายพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นอัตราสูงสุดที่สามารถเรียกเก็บได้ ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการลดหรือการยกเว้นค่าธรรมเนียม ซึ่งการกำหนดค่าธรรมเนียมดังกล่าวอาจกำหนดให้แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงประเภทและขนาดของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีประกาศกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมและการชำระค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการนวดเพื่อสุขภาพและเพื่อเสริมความงาม และประเภทอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามขนาดพื้นที่ให้บริการ กล่าวคือ พื้นที่ไม่เกินหนึ่งร้อยตารางเมตร ฉบับละ ๕๐๐ บาท พื้นที่เกินหนึ่งร้อยตารางเมตรแต่ไม่เกินสองร้อยตารางเมตร ฉบับละ ๑,๕๐๐ บาท พื้นที่เกินสองร้อยตารางเมตร แต่ไม่เกินสี่ร้อยตารางเมตร ฉบับละ ๓,๐๐๐ บาท และพื้นที่เกินสี่ร้อยตารางเมตร ฉบับละ ๕,๐๐๐ บาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับผู้ร้องเรียน และได้รับทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม สรุปว่า เนื่องจากประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ให้บริการได้รับจากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ

พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับรองหลักสูตรที่ผู้ร้องเรียนได้ผ่านการอบรม ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการกับกรมที่มีหน้าที่รับคำขอขึ้นทะเบียนไว้เป็นเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับมีอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ซึ่งได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามขนาดพื้นที่ให้บริการแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ จะกำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการต้องได้รับวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรด้านการบริการสุขภาพที่ได้รับการรับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพก็ตาม แต่ต่อมาคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพได้ออกประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ให้บริการได้รับจากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรและประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ให้บริการได้รับ ซึ่งรวมถึงกรณีของผู้ให้บริการที่เป็นผู้พิการทางสายตาด้วย ตลอดจนหลักสูตรด้านการบริการเพื่อสุขภาพที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การรับรอง ปัจจุบันผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการเรียบร้อยแล้ว ส่วนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาทนั้น อัตราดังกล่าวเป็นอัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดไว้ในท้ายพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นอัตราสูงสุดที่สามารถ

เรียกเก็บได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีการประกาศกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมและการชำระค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการนวดเพื่อสุขภาพและเพื่อเสริมความงาม และประเภทอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามขนาดพื้นที่ให้บริการ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมฉบับละ ๕๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้รับทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๙

การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เนื่องด้วยผู้ร้องเรียนมีความเห็นว่า จากการที่รัฐบาลได้บูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูเป็นวาระเร่งด่วน โดยมีการเสนอให้ธนาคารของรัฐเป็นผู้ดำเนินโครงการ เป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงกับประเด็นของปัญหา เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งย่อมดำเนินการโดยหวังผลกำไร และพบว่ามีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมโครงการกับธนาคารของรัฐเป็นจำนวนน้อย และมีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกธนาคารฟ้องคดีเป็นจำนวนมาก จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบและพิจารณาประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อให้มีการนำเงินจากกองทุนเงินสนับสนุนพิเศษและส่งเสริมความมั่นคงตามโครงการของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษามาจัดตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นหนี้ขั้นวิกฤต และพัฒนาเป็นสถาบันการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอนาคตต่อไป โดยผู้ร้องเรียนเสนอให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานำหนี้สินทั้งหมดมารวมไว้ที่กองทุนช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานี้ และชำระเงินคืนกองทุนระยะยาวในอัตรา

ดอกเบี้ยร้อยละสามต่อปี พร้อมกับมีมาตรการเชิงป้องกันเพื่อไม่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากลับไปมีหนี้สินอีก

จากการตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ คณะรัฐมนตรีได้รับทราบโครงการลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยธนาคารของรัฐได้อนุมัติวงเงินสินเชื่อใหม่ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการโดยใช้เงินบำเหน็จตกทอด ซึ่งเป็นเงินที่ทายาทจะได้รับในอนาคตเมื่อผู้กู้เสียชีวิต มาใช้ค้ำประกันสินเชื่อ หรือเพื่อขอเงินสินเชื่อใหม่เพื่อลดภาระหนี้หรือปิดบัญชีหนี้สินที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยธนาคารจะคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ประมาณ ๒๘๓,๐๐๐ ราย ช่วยลดภาระหนี้ได้เฉลี่ยรายละ ๓๐๐,๐๐๐-๖๐๐,๐๐๐ บาท ลดภาระการผ่อนชำระหนี้เดิมลงเดือนละ ๒,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท หรือบางรายก็สามารถชำระหนี้ปิดบัญชีได้ พร้อมทั้งจะได้รับประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงจากเดิมปีละ ร้อยละ ๕.๘๕ - ๖.๗๐ เหลือปีละ ร้อยละ ๔ ทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดมีขวัญกำลังใจในการทำงาน เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูในภาพรวมและคุณภาพการศึกษาของประเทศ ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีมีข้อสังเกตว่า เมื่อธนาคารของรัฐปล่อยสินเชื่อใหม่แล้ว ควรใช้วงเงินนี้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ ต้องใช้หนี้เดิมก่อน มิใช่เพื่อสร้างหนี้ใหม่ และได้มอบหมายให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบสถานะของผู้กู้ที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนที่จะอนุมัติวงเงินสินเชื่อใหม่ ทั้งนี้ ธนาคารของรัฐมีหลักเกณฑ์การปล่อยกู้ที่เข้มงวดพร้อมกับได้ตรวจสอบบัญชีของผู้กู้ และเมื่อเห็นว่ามีความเหมาะสมที่ต้องให้ความช่วยเหลือรายที่ประสบปัญหาหนี้สินขั้นวิกฤต ก็จะพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้ต่อไป ขณะเดียวกัน ธนาคารของรัฐก็ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการดังกล่าว เพื่ออนุมัติวงเงินสินเชื่อให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการใช้เงินบำเหน็จตกทอดมาค้ำประกัน ซึ่งมีวงเงินสินเชื่อไม่เกินสิทธิที่ทายาทจะได้รับเมื่อผู้กู้เสียชีวิต และคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราปกติของธนาคาร โดยผู้กู้ไม่ต้องผ่อนชำระหนี้วงเงินสินเชื่อใหม่ตลอดอายุสัญญา นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการฯ ได้มีมติพิจารณาเห็นชอบการนำเงินบำเหน็จตกทอดมาใช้ค้ำประกันเงินกู้แล้ว

ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับธนาคารของรัฐได้ประชุมเพื่อพิจารณาร่างบันทึกข้อตกลงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการให้สินเชื่อจนได้ข้อสรุปและคาดว่าจะสามารถดำเนินโครงการได้ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙ โดยผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการนั้น จะต้องมีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ณ วันที่ยื่นกู้ เป็นสมาชิกการฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเพื่อนสมาชิกคุรุสภา (ช.พ.ค.) และกู้สินเชื่อโครงการ ช.พ.ค. ของธนาคารเจ้าของโครงการดังกล่าวอยู่ก่อน ไม่มีหนี้ค้างชำระกับทางธนาคาร หรือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในคราวเดียวกัน ไม่ค้างชำระเงินสงเคราะห์รายศพรายเดือน และต้องระบุชื่อผู้มีสิทธิรับเงิน ช.พ.ค. ให้เรียบร้อยก่อนยื่นคำขอกู้ด้วย โดยธนาคารจะอนุมัติวงเงินสินเชื่อให้ไม่เกินรายละ ๗๐๐,๐๐๐ บาท คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๔ ต่อปี ระยะเวลา ๒๐ ปี ยกเว้นกรณีอายุผู้กู้เมื่อรวมกับระยะเวลาการกู้แล้วเกิน ๗๕ ปี ให้ลดระยะเวลาการกู้ลงให้รวมแล้วอายุผู้กู้ไม่เกิน ๗๕ ปี

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และได้รับคำชี้แจง สรุปสาระสำคัญได้ว่า การดำเนินโครงการลดภาระหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยธนาคารของรัฐแห่งหนึ่งดำเนินการร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ต่อมา ธนาคารของรัฐดังกล่าวได้อนุมัติ “มาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ปี ๒๕๕๘” เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ข้าราชการครูที่มีภาระหนี้สินกับธนาคาร แต่เนื่องจากมาตรการดังกล่าวอาจไม่เพียงพอที่ช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ธนาคารจึงเสนอ “โครงการลดภาระหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” และร่วมมือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรเทาภาระการผ่อนชำระหนี้สินเดิม และไม่เป็นการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการให้ผู้กู้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาของตัวเองด้วยความสมัครใจ โดยนำเงินบำเหน็จตกทอดที่ทายาทพึงได้รับในอนาคตมาค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อเป็นการลดภาระหนี้สินเดิม ซึ่งผู้กู้จะได้รับประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าโครงการเดิม และไม่ต้องผ่อนชำระหนี้วงเงินสินเชื่อใหม่ตลอดอายุสัญญาทั้งสิ้น โดยเงินกู้จะแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่นำมาชำระหนี้เงินกู้เดิม และปรับลดเงินงวดบัญชีเดิมลง เพื่อลดภาระการส่งชำระรายเดือน และส่วนที่ชำระดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญาใหม่ และจ่ายเงินสงเคราะห์รายศพรายเดือนเพื่อรักษาสถานภาพสมาชิก

ตลอดอายุสัญญากู้ใหม่ การดำเนินการ "โครงการลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา" จึงเป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานในการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งขณะนี้หน่วยงานได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูอย่างครบวงจรแล้ว และจากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องดังกล่าว หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับแนวคิดและข้อเสนอของผู้ร้องเรียนในการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า "โครงการลดภาระหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา" เป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ผู้กู้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาของตัวเองด้วยความสมัครใจ ด้วยการนำเงินบำเหน็จตกทอดมาค้ำประกันสินเชื่อใหม่ ซึ่งผู้กู้จะได้รับประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าโครงการเดิม และไม่ต้องผ่อนชำระหนี้วงเงินสินเชื่อใหม่ตลอดอายุสัญญา โดยเงินกู้จะแบ่งออกเป็นสองส่วน เพื่อใช้ชำระหนี้เงินกู้เดิม และปรับโครงสร้างหนี้เพื่อลดภาระการชำระรายเดือน พร้อมกับชำระดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญาใหม่ และจ่ายเงินฌาปนกิจสงเคราะห์รายเดือนเพื่อรักษาสมาชิกภาพตลอดอายุสัญญากู้ใหม่ การดำเนินการโครงการดังกล่าวจึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าหน่วยงานได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูอย่างครบวงจรด้วยแล้ว

สำหรับ แนวคิดและข้อเสนอของผู้ร้องเรียนที่ประสงค์จะให้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เงินจากกองทุนเงินสนับสนุนพิเศษและส่งเสริมความมั่นคงตามโครงการสวัสดิการเงินกู้ และพัฒนาเป็นสถาบันการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอนาคตนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะได้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้ดำเนินการไปตามขั้นตอนและผู้ร้องเรียนได้รับความพึงพอใจจากการประสานงานดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒.๓.๓ เรื่องร้องเรียนกรณีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน

เรื่องที่ ๑

ปัญหาความเดือดร้อนจากการดำเนินการเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินที่ล่าช้าและไม่ถูกต้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน จำนวน ๑๗๗ ราย สรุปได้ว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการออกโฉนดที่ดินล่าช้า ไม่ดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียน และออกโฉนดที่ดินไม่เต็มตามจำนวนที่ครอบครอง เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับความเดือดร้อนเสียหายและไม่ได้รับความเป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่มีผู้ได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยจัดให้มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด สำนักงานที่ดินในเขตพื้นที่ที่มีการร้องเรียน ฝ่ายปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการประชุมสรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๗๗ ราย ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินทั้งในและนอกเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และผู้ร้องเรียนบางรายมีหลักฐานการครอบครองและมีเอกสารสิทธิในที่ดิน เช่น ส.ค. ๑, น.ส. ๓., น.ส. ๓ ก. และโฉนดที่ดิน ทั้งนี้ สำหรับผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครอง สำนักงานที่ดินจังหวัด จะได้ดำเนินการตรวจสอบและชี้แจงข้อเท็จจริงให้กรมที่ดินและจังหวัด เพื่อรวบรวมรายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป และสำหรับผู้ร้องเรียนที่ไม่มีหลักฐานการครอบครอง สำนักงานที่ดินไม่สามารถดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้ได้ เนื่องจากท้องที่ที่มีการร้องเรียนอยู่ในเขตที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน หากประชาชนได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินโดยไม่มีหลักฐานการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน ย่อมไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกโฉนดที่ดินให้ได้ ทั้งนี้ สำหรับผู้ร้องเรียน

ที่ครอบครองที่ดินในเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและไม่มีหลักฐานการครอบครอง สามารถดำเนินการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวหน่วยงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด จะได้ดำเนินการตรวจสอบตำแหน่งที่ดินของผู้ที่ไม่มีหลักฐานการครอบครองอีกครั้ง พร้อมผลการตรวจสอบการออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียน และจะรายงานผลมายังผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้มอบหมายให้คณะทำงานเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่และร่วมประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สามารถแบ่งกลุ่มผู้ร้องเรียนได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน และกลุ่มผู้ร้องเรียนที่ไม่มีหลักฐานการครอบครอง ซึ่งมีผู้ร้องเรียนที่มีที่ดินอยู่ในและนอกเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียน หนังสือชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารหลักฐานประกอบข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวมีผู้ร้องเรียนจำนวน ๓๑ ราย (จำนวน ๓๒ เรื่องร้องเรียน) ที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน และมีผู้ร้องเรียนจำนวน ๑๔๕ ราย ที่ไม่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. สำหรับผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน จำนวน ๓๑ ราย สามารถแยกพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปได้เป็น ๖ กลุ่มผู้ร้องเรียน ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่ไม่สามารถออกโฉนดที่ดินได้ เนื่องจากข้างเคียงของที่ดินไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักฐานเดิม จำนวน ๒ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนทั้ง ๒ เรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด ซึ่งสาเหตุที่ยังไม่สามารถดำเนินการออกโฉนดที่ดินได้นั้น เนื่องจากผลรังวัดปรากฏว่าที่ดินข้างเคียงไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักฐานเดิม สำนักงานที่ดินจังหวัด จึงได้มีหนังสือให้ผู้ร้องเรียนทั้ง ๒ ราย แจ้งเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียง พร้อมหลักฐานที่ดินเพื่อทำการสอบสวนเพิ่มเติมภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ ซึ่งผู้ร้องเรียนทั้ง ๒ ราย ได้นำพยานบุคคลไปทำการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานที่ดินจังหวัด

กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่เพิ่งยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด จำนวน ๓ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ในวันที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๓ ราย ได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ผู้ร้องเรียนทั้ง ๓ ราย มิได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินแต่อย่างใด สำนักงานที่ดินจังหวัด จึงได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทั้ง ๓ ราย นำหลักฐานการครอบครองที่ดินมายื่นคำขอออกโฉนดที่ดิน ซึ่งผู้ร้องเรียนทั้ง ๓ ราย ได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานที่ดินจังหวัด

กลุ่มที่ ๓ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่ยังไม่สามารถออกโฉนดที่ดินได้ เนื่องจากต้องตรวจสอบตำแหน่งที่ดินที่ขอออกโฉนดที่ดินว่าอยู่ในเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินหรือไม่ จำนวน ๕ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดิน พิจารณาแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดได้ดำเนินการรังวัดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนทั้ง ๕ ราย และได้ดำเนินการปิดประกาศการออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนทั้ง ๕ รายแล้ว แต่เนื่องจากที่ดินทั้ง ๕ แปลงดังกล่าวอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานที่ดินจังหวัดได้มีตรวจสอบที่ดินของผู้ร้องเรียนทั้ง ๕ ราย ว่าขอรังวัดออกโฉนดที่ดินนี้อยู่ในเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินและคัดค้านการออกโฉนดที่ดินหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจากการตรวจสอบ พบว่า ไม่มีการคัดค้านการออกโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนจำนวน ๓ ราย แต่สำหรับที่ดินของผู้ร้องเรียน จำนวน ๒ ราย ยังไม่เป็นที่ยุติว่าอยู่ในหรือนอกเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจสอบและสำนักงานที่ดินจังหวัดได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทั้ง ๕ ราย ทราบและเข้าใจถึงขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวแล้ว

กลุ่มที่ ๔ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่ยังไม่ได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด จำนวน ๗ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องเรียนทั้ง ๗ ราย มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) แต่ผู้ร้องเรียนมิได้นำหลักฐานดังกล่าวไปยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดแต่อย่างใด เป็นเหตุให้สำนักงานที่ดินจังหวัดไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องเรียนได้

กลุ่มที่ ๕ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่อ้างว่าได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินแล้ว แต่ยังมีที่ดินคงเหลือซึ่งยังไม่ได้ออกเอกสารสิทธิ จำนวน ๑๕ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เอกสารสิทธิในที่ดินที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๕ รายได้ครอบครองทำประโยชน์

นั้น ส่วนมากออกโดยอาศัยหลักฐานการครอบครองเดิมและในการรังวัดออกเอกสารสิทธิในที่ดินแต่ละราย มีเจ้าของที่ดินเดิมเป็นผู้นำพิสูจน์สิทธิการทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งเป็นการนำรังวัดชี้แนวเขตที่ดินที่ตนเองครอบครองทำประโยชน์ครบถ้วนตามหลักฐานการครอบครองเดิม และมีการรับรองแนวเขตจากเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียงทุกด้าน จึงเป็นการออกเอกสารสิทธิในที่ดินที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ทุกประการ ดังนั้น การที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่ายังคงมีเนื้อที่คงเหลือที่ยังไม่ได้ออกเอกสารสิทธิในที่ดิน ที่ดินบริเวณดังกล่าวจึงเป็นที่ดินที่อยู่นอกหลักฐานการครอบครอง และเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในท้องที่ดังกล่าว ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๑ ประกอบกับได้เคยมีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๘๑/๒๕๓๕ เห็นว่า ถ้าผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินโดยไม่ได้แจ้งการความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และต่อมาที่ดินนั้นถูกกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้นั้นก็ไม่มีสิทธิมานำทำการรังวัด เพราะถือว่าไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น จึงเป็นกรณีที่สำนักงานที่ดินจังหวัดไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนตามความประสงค์ได้

กลุ่มที่ ๖ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่ยื่นคำขอยกเลิกการออกโฉนดที่ดิน จำนวน ๑ ราย ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องเรียนได้นำหลักฐาน ส.ค.๑ ไปยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด แต่ปรากฏว่าในเวลาต่อมาว่าร้องเรียนได้ไปยื่นคำขอยกเลิกการออกโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว

๒. สำหรับผู้ร้องเรียนที่ไม่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน จำนวน ๑๔๕ ราย สามารถแยกพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปได้เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่มีที่ดินอยู่ในเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๑๑๗ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ ราย ได้ครอบครองและทำประโยชน์ได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน หากผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ ราย ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินโดยไม่มีหลักฐานการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน ตามมาตรา ๒๗ ตรี

แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะสามารถออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินแก่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ รายได้ ทั้งนี้เป็นไปตามนัยความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๖๐๑/๒๐๙ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๗ แต่เนื่องจากที่ดินที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ ราย ได้ครอบครองและทำประโยชน์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก) จึงสามารถดำเนินการออก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ รายได้ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่าง ส.ป.ก. ในพื้นที่ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๑๗ ราย หลังจากนั้น ส.ป.ก. ในพื้นที่จะได้รวบรวมข้อเท็จจริงและจัดทำบัญชีรายชื่อเกษตรกรซึ่งมีสิทธิจะได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินตามที่ได้มีการยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินตามขนาดการถือครองที่ได้ทำการสำรวจรังวัด โดยนำเสนอคณะอนุกรรมการคัดเลือกเกษตรกรผู้ที่จะได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินของรัฐให้ความเห็นชอบและนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาอนุญาตให้เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อไป

กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มผู้ร้องเรียนที่มีที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินแต่อยู่นอกพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๒๘ ราย ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๒๘ ราย ครอบครองและทำประโยชน์ตั้งอยู่นอกพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จึงไม่สามารถดำเนินการออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้แก่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๒๘ รายได้ แต่เนื่องจากที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนทั้ง ๒๘ รายได้ครอบครองและทำประโยชน์ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ให้ที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นเขตที่ดินจัดสรรเพื่อการเกษตรกรรมและใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น ดังนั้น พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่ที่ ส.ป.ก. อยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงเขตปฏิรูปที่ดินให้คงเหลือเฉพาะเขตดำเนินการฯ หากต่อมา ส.ป.ก. ดำเนินการปรับปรุงเขตปฏิรูปที่ดิน และดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเขตปฏิรูปที่ดินแล้วเสร็จ ที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์อาจดำเนินการขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินตามโครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินได้

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนและคณะโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

อนึ่ง เพื่อเป็นการกำชับและเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการในการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้เสร็จสิ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

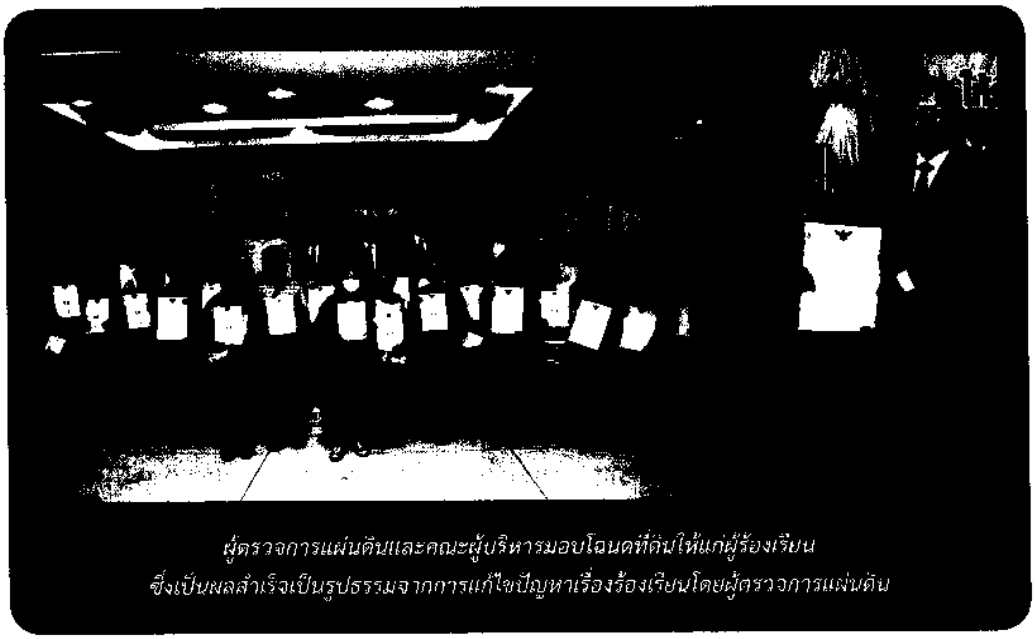
๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดีกรมที่ดินกำชับและเร่งรัดให้สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดินกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ โดยเร็วต่อไป สำหรับผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดินกลุ่มที่ ๔ ที่ยังไม่ได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินให้เร่งรัดให้สำนักงานที่ดินประสานกับผู้ร้องเรียนทั้ง ๗ ราย เพื่อนำหลักฐานการครอบครองที่ดินเพื่อดำเนินการออกโฉนดที่ดินต่อไป

๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดติดตามเร่งรัดการดำเนินการของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดในการตรวจสอบตำแหน่งที่ตั้งของที่ดินของผู้ร้องเรียนที่มีหลักฐานการครอบครองที่ดินกลุ่มที่ ๓ เพื่อแจ้งผลให้สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียนกลุ่มนี้โดยเร็ว

๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดและเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำชับและเร่งรัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดให้ดำเนินการออก ส.ป.ก ๔-๐๑ แก่กลุ่มผู้ร้องเรียนที่ไม่มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน แต่มีพื้นที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน ๑๑๗ ราย และเมื่อดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเขตปฏิรูปที่ดินแล้วเสร็จให้ประสานงานกับกรมที่ดินเพื่อดำเนินการเดินสำรวจการออกโฉนดที่ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มผู้ร้องเรียนที่มีที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูป แต่อยู่นอกพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๒๘ ราย รวมถึงประชาชนในพื้นที่รายอื่น

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับปัญหาในการออกโฉนดที่ดินที่ล่าช้าและไม่ถูกต้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะผู้บริหารมอบโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียน
ซึ่งเป็นผลสำเร็จเป็นรูปธรรมจากการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรื่องที่ ๒

หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการติดตามเพื่อบังคับให้เอกชนผู้ทำละเมิดคืนสภาพบ่อบำบัดน้ำเสียของหมู่บ้าน

ผู้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธานคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัด กรณีไม่มีคำสั่งให้บริษัทดำเนินการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียของหมู่บ้านกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขอให้ตั้งกรรมการสอบสวน และดำเนินคดีตามกฎหมายกับบริษัทเอกชนที่ทำการกลบบ่อบำบัดน้ำเสียของหมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก จังหวัดได้ตรวจสอบแล้ว สรุปว่า ที่ประชุมคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัด มีมติให้บริษัทระงับการกระทำที่ให้บุคคลอื่นเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลงที่ตั้งบ่อบำบัดน้ำเสีย และให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงบ่อบำบัดน้ำเสียให้คงสภาพเดิม ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และเมื่อครบระยะเวลาตามคำสั่งข้างต้นแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบ พบว่าบริษัทยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำสั่งของคณะกรรมการ จึงไปแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษกับบริษัทต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า หากรอผลคดีให้ถึงที่สุดจะต้องใช้ระยะเวลานาน และประชาชนยังคงต้องประสบกับความเดือดร้อนต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะจึงลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกลบบ่อบำบัดน้ำเสีย โดยที่ประชุมมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้บริษัทเอกชนดำเนินการแก้ไขแผนผังโครงการและวิธีการจัดสรรที่ดิน ต่อมา จังหวัดได้รายงานผลการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวทางที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ร่วมตรวจสอบพื้นที่และหาข้อสรุปกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด อำเภอ เทศบาล ผู้แทนบริษัท และผู้ร้องเรียน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นว่า การลงพื้นที่แก้ไขปัญหาของผู้ตรวจการแผ่นดินในครั้งนี้ ได้รับการยอมรับแนวทางปฏิบัติจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาในครั้งนี้เป็นหลักในการติดตามผลการดำเนินงานต่อไป

ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งว่า บริษัทได้ดำเนินการขอแก้ไขแผนผังโครงการต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดแล้ว แต่เนื่องจากขณะนี้บริษัทอยู่ระหว่างการดำเนินคดีกรณีฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการและคดียังไม่ถึงที่สุด จึงมีมติให้รอผลคดีให้ถึงที่สุดก่อน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีหนังสือประสานงานไปยังศาลเพื่อขอทราบผลคดี ทราบว่าบริษัทได้ชำระค่าปรับ เป็นเงิน ๖๕๒,๕๐๐ บาท เรียบร้อยแล้ว และได้ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินโฉนด พร้อมทั้งได้ระงับการกระทำที่ให้บุคคลอื่นเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินเรียบร้อยแล้ว ต่อมา บริษัทได้ยื่นคำขอแก้ไขแผนผังโครงการจัดสรรที่ดิน โดยขอเปลี่ยนระบบถังบำบัดน้ำเสียรวม ซึ่งเดิมจัดทำเป็นบ่อกึ่งธรรมชาติ (FACULTATIVE POND) มาเป็นการใช้บ่อบำบัดน้ำเสียรวมระบบตะกอนเร่ง (ACTIBVATED–SLUDGE PROCESSES) ขนาด ๑,๔๐๐,๐๐๐ ลิตร ชนิดเติมอากาศ ซึ่งคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดได้มีมติอนุญาตให้บริษัทเปลี่ยนระบบบ่อบำบัดน้ำเสียรวมตามที่ขอได้ ในเวลาต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการตรวจสอบบ่อบำบัดน้ำเสียของบริษัท ผลการตรวจปรากฏว่า บริษัทได้ดำเนินการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียเสร็จเรียบร้อย และถูกต้องตรงตามแผนผังโครงการที่ได้รับอนุญาตตามมติคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า บริษัทได้ดำเนินการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียกลับคืนสู่สภาพเดิมเสร็จเรียบร้อย และถูกต้องตรงตามแผนผังโครงการที่ได้รับอนุญาตตามมติคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดแล้ว ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ร้องเรียน และบริษัทได้ลงพื้นที่เพื่อติดตามผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ณ บริเวณที่ตั้งบ่อบำบัดน้ำเสีย เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐ แล้วดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขความเดือดร้อนให้ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง
กรณีการร้องเรียนปัญหาจากการกลบปิดบ่อน้ำบัดน้ำเสียของหมู่บ้าน

เรื่องที่ ๓

หน่วยงานไม่ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมสะพานข้ามคลองและถนนที่ชำรุดเสียหาย

ผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชนแห่งหนึ่งได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากสะพานไม้ข้ามคลองชำรุด เสียหาย ถนนที่ชาวบ้านในชุมชนใช้เป็นทางเข้าออกระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร มีสภาพชำรุดทำให้การสัญจรเป็นไปด้วยความยากลำบาก ก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้ใช้ถนนดังกล่าว ผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชนได้เคยร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมสะพานข้ามคลองและถนนหลายครั้ง แต่ปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องเรียนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ และประชุมร่วมกับผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมได้ข้อสรุปร่วมกันว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในท้องที่ดังกล่าวจะจัดหาผู้รับจ้างดำเนินโครงการก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อทดแทนสะพานไม้เดิมที่ชำรุดเสียหายและปรับปรุงซ่อมแซมถนนระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร ซึ่งโครงการดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้เส้นทางในการสัญจรเข้าออกจากชุมชนได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทั้งนี้ ในเบื้องต้นองค์การบริหารส่วนตำบลจะนำหินคลุกไปเทบนถนนที่ชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

จากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานกับอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามความคืบหน้าในการก่อสร้างสะพานและปรับปรุงซ่อมแซมถนน ได้รับทราบข้อมูลว่ามีปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่ ทำให้การดำเนินโครงการดังกล่าวล่าช้าไม่เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้งหนึ่ง พบว่า มีแนวสายไฟฟ้าแรงต่ำและแนวท่อประปากีดขวางการก่อสร้าง

ทำให้ผู้รับจ้างต้องชะลอการดำเนินโครงการไว้ก่อน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งรัดประสานงานกับการไฟฟ้านครหลวงและการประปานครหลวงขอให้ตรวจสอบพื้นที่และพิจารณาดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ผู้รับจ้างสามารถดำเนินการก่อสร้างสะพานและปรับปรุงซ่อมแซมถนนต่อไปได้ เมื่อการไฟฟ้านครหลวงและการประปานครหลวงแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวสายไฟฟ้าและแนวท่อประปาที่กีดขวางการก่อสร้างเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งให้ผู้รับจ้างดำเนินการโครงการก่อสร้างสะพานและปรับปรุงซ่อมแซมถนนที่ชำรุดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานติดตามผลการดำเนินการโครงการดังกล่าวจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับรายงานว่า ผู้รับจ้างได้ก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กและปรับปรุงซ่อมแซมถนนระยะทาง ๓ กิโลเมตร เสร็จเรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันผู้ร้องเรียนและชาวบ้านสามารถใช้สะพานและถนนในการสัญจรได้อย่างสะดวกและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น สร้างความพอใจให้กับผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี การดำเนินโครงการดังกล่าวเสร็จสิ้นล่าช้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญา แม้จะเป็นด้วยเหตุอันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่ แต่ทำให้การเดินทางของประชาชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้จังหวัดกำชับราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดว่า เมื่อได้รับทราบความเดือดร้อนหรือได้รับข้อร้องเรียนจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนจากการบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่ออำนวยประโยชน์แก่ประชาชน นั้น ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ เพื่อขจัดความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยเร็ว รวมถึงมีการชี้แจงถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้รับทราบ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ด้วย

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

เรื่องที่ ๔

ปัญหาถนนสาธารณะชำรุดเสียหาย ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้เส้นทาง

ผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชนได้รับความเดือดร้อนจากการใช้เส้นทางจราจรบนถนนสาธารณะสายหนึ่งซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นถนนที่มีสภาพความเสียหายเกินกว่าร้อยละ ๘๐ มีสภาพเป็นหลุมเป็นบ่อ ประชาชนในพื้นที่ต้องทนใช้มาตลอดกว่า ๑๐ ปี และเกิดอุบัติเหตุกับผู้ใช้เส้นทางเสมอ ไม่มีหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง และมีหนังสือติดตามทวงถามอีกหลายครั้งเนื่องจากหน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยความล่าช้า ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเดินทางลงพื้นที่เพื่อประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ จากการตรวจสอบปรากฏมีข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

ถนนสายที่เป็นปัญหานั้น หน่วยงานด้านทางหลวงชนบทได้ถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตั้งแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ถนนสายดังกล่าวจึงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งผลจากการประชุม สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาในถนนสายต่าง ๆ ดังนี้

๑. เส้นทางตามคำร้องเรียน ได้แก่

- เส้นทางจากอำเภอหนึ่งไปยังตำบลแห่งหนึ่งนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้จัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปี ๒๕๖๐ เป็นค่าซ่อมแซมถนนแล้ว

- เส้นทางจากอำเภอไปยังหมู่บ้านแห่งที่หนึ่งและหมู่บ้านแห่งที่สอง จะได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์ โดยการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ โดยนายกเทศมนตรีจะได้ประสานงานกับสำนักงานทางหลวงชนบทในการนำเครื่องจักรและบุคลากรมาดำเนินงานในพื้นที่ให้

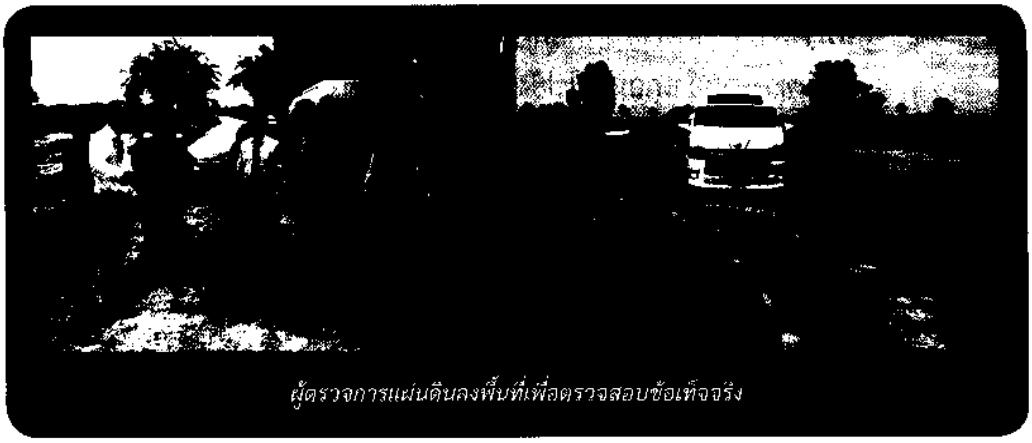
๒. เส้นทางด้านข้างอำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ดำเนินการจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้ว

๓. เส้นทางในหมู่บ้าน ได้มีการเสนอของบประมาณแล้ว โดยเป็นงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หลังการประชุม ผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เดินทางไปตรวจสอบสภาพพื้นที่ที่มีการร้องเรียนพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพถนนมีลักษณะเป็นหลุมบ่อ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายผู้ใช้เส้นทางไม่ปลอดภัยได้ จึงได้กำชับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ใช้เส้นทางได้สะดวกโดยเร็ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รายงานการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพิ่มเติม ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้จัดการประมูลงานจ้างซ่อมแซมถนนตามที่มีการร้องเรียน ซึ่งเป็นโครงการงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๕ โครงการ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทำสัญญาจ้างกับผู้รับจ้างดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

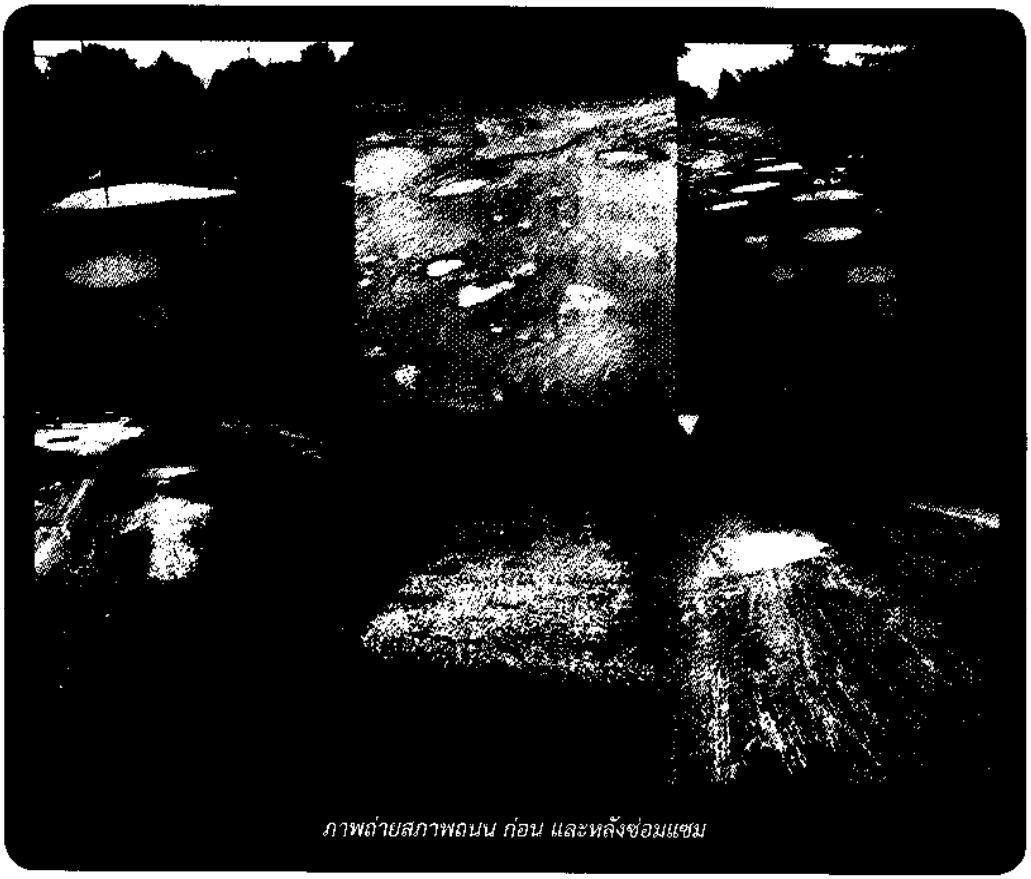
ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และร่วมประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ปัญหาถนนชำรุดเสียหายนั้น หน่วยงานในพื้นที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้ว และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยดูแลรับผิดชอบได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซ่อมแซมถนนเส้นทางสายที่ชำรุดเสียหาย โดยได้ผู้รับจ้างและทำสัญญาจ้างเรียบร้อยแล้ว ส่วนถนนอีกเส้นทางก็ได้มีการเสนอของบประมาณดำเนินการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้ว นอกจากนี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเส้นทางในเบื้องต้นเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์โดยสะดวกด้วย เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และมีหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินให้ผู้ร้องเรียนทราบแล้ว

เรื่องที่ ๕

ปัญหาถนนที่มีสภาพชำรุดเสียหายและไม่ได้รับการซ่อมแซม

ผู้ร้องเรียนร้องเรียนว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการซ่อมแซมถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ และเมื่อฝนตกลงมาจึงทำให้น้ำท่วมขังหลุมบ่อดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านที่ใช้เส้นทางสัญจรดังกล่าวประสบอุบัติเหตุหลายครั้ง เนื่องจากเส้นทางนี้เป็นทางหลักที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านกับเขตอำเภอ

ภายหลังจากที่ได้รับการร้องเรียนเรื่องดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานกับผู้ร้องเรียนเพื่อให้ส่งภาพถ่ายถนนชำรุดตามที่ได้ร้องเรียน และมีหนังสือขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ซึ่งจังหวัดได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการแจ้งแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ถนนเส้นที่มีปัญหาตามคำร้องเรียน ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง แต่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น อำเภอจึงได้แจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าวให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดทราบ และต่อมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ดำเนินการซ่อมแซมถนนสายดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อสอบถามผลการดำเนินการซ่อมแซมถนนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้แจ้งว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มาดำเนินการซ่อมบำรุงถนนให้แล้ว และได้ส่งภาพถ่ายสภาพของถนนในปัจจุบันมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมทั้งได้กล่าวคำขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ภาพถ่ายสภาพถนน ก่อน และหลังซ่อมแซม

เรื่องที่ ๖

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้ตรวจสอบและแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มสุกร

ผู้ร้องเรียนและชาวบ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นไม่พึงประสงค์ของฟาร์มเลี้ยงสุกรที่มีการเลี้ยงสุกร ประมาณ ๕๐๐ ตัว และอยู่ใกล้จากบ้านพักอาศัยของประชาชนประมาณ ๓๐๐ เมตร มาเป็นระยะเวลายาวนานผู้ร้องเรียนและคณะได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ แต่ไม่มีความคืบหน้าในการแก้ปัญหาแต่ประการใด ผู้ร้องเรียนและคณะจึงเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนประกอบกับการชี้แจงของหน่วยงานแล้วเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพให้กับผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกร ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ เมื่อเกิดกรณีมีการร้องเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงชะลอการออกใบอนุญาต และให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรแก้ไขปัญหาโดยทำฝาปิดท่อระบายน้ำ คลุมผ้ายางบ่อน้ำ ต่อท่อแก๊สชีวภาพ ซึ่งผลการตรวจสอบน้ำจากบ่อแก๊สและน้ำบาดาลอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่ผู้ประกอบการไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจนับจำนวนสุกรที่กำหนดให้ลดจำนวนเหลือ ๒๐๐ ตัว ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับแล้ว และการประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ในข้อบัญญัติ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้พิจารณาต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรแบบมีเงื่อนไข

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้สอบถามผู้ร้องเรียนและคณะ ปรากฏว่ายังคงได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นไม่พึงประสงค์จากฟาร์มเลี้ยงสุกรอยู่ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่และประชุมร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ ผู้ได้รับผลกระทบ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหากลิ่นไม่พึงประสงค์จากฟาร์มเลี้ยงสุกรอย่างเป็นระบบ ผลจากการประชุมสรุปได้ว่า จะใช้กระบวนการทดสอบทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์มลพิษโดยขอรับความสนับสนุนจากกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งผู้ประกอบการ ผู้ร้องเรียนและคณะจะยอมรับผลการตรวจดังกล่าวและถือเป็นข้อยุติ พร้อมแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อได้ผลการตรวจพิสูจน์จากกรมควบคุมมลพิษแล้วปรากฏว่า ค่าน้ำไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้กรมควบคุมมลพิษจัดทำข้อแนะนำในการจัดการกลิ่นเหม็นและน้ำเสียให้ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรถือปฏิบัติ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะทำงานติดตามตรวจสอบฟาร์มเลี้ยงสุกรเป็นประจำ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

โดยไม่แจ้งให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรายงานความคืบหน้าให้ผู้ร้องเรียนและคณะทราบเป็นระยะ จนในที่สุดคณะทำงานได้รายงานผลการตรวจสอบว่า ฟาร์มเลี้ยงสุกรได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำแล้ว และผู้ร้องเรียนและคณะแจ้งว่ากลิ่นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรเบาบางลงแล้วและผู้ร้องเรียนและคณะมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหามาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประจำปี ๒๕๖๐ ให้แก่ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้วินิจฉัยยุติกรณีร้องเรียนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นว่าปัจจุบันมีผู้ประกอบกิจการฟาร์มปศุสัตว์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะฟาร์มเลี้ยงสุกรตามกรณีร้องเรียน ซึ่งหากขาดการบริหารจัดการที่ถูกวิธี อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขอนามัยของประชาชนทั้งในชุมชน ซึ่งจากกรณีตามคำร้องเรียนแล้ว พบว่า สาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๑ - ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ใช้บังคับแก่การประกอบกิจการเป็นการทั่วไป มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นการเฉพาะสำหรับกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกร เมื่อผู้ประกอบการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ข้อบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องพิจารณาออกใบอนุญาตให้ โดยที่การประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามสุขลักษณะอย่างแท้จริง เป็นผลให้เกิดกรณีการร้องเรียน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม จึงมีเสนอแนะให้กระทรวงสาธารณสุขในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ จากเดิมความในมาตรา ๓๓ กำหนดให้ “เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อกำหนดของท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๑) ก็ได้”

จึงขอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว “โดยกำหนดให้แต่ละท้องถิ่นสำรวจในพื้นที่ว่ามีกิจการประเภทใดบ้างที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แล้วจึงออกข้อบัญญัติใช้บังคับเฉพาะกิจการ” ตัวอย่างเช่นกรณีร้องเรียน ควรพิจารณาออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประเภทฟาร์มเลี้ยงสุกร โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ชัดเจนตามที่คณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ ๓/๒๕๔๙ เรื่อง การควบคุมกิจการเลี้ยงสุกร ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ประกอบกับประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ได้ให้คำแนะนำไว้ พร้อมกันนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งให้จังหวัดที่กำกับดูแลแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกรณีร้องเรียนและแห่งอื่นกำชับให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้มงวด กวดขัน และหมั่นสอดส่องดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดต่อไปแล้ว

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีการร้องเรียนปัญหาความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นจากฟาร์มสุกร

เรื่องที่ ๗

ปัญหาในการดำเนินการบังคับตามสัญญาให้เช่าพื้นที่ของรัฐอันทำให้รัฐเสียประโยชน์

ผู้ร้องเรียนเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีหน่วยงานแห่งหนึ่งได้ให้บริษัทเอกชนเช่าพื้นที่ที่ได้เวนคืนเพื่อใช้ก่อสร้างถนน เนื้อที่รวม ๒๕-๓-๑๐ ไร่ ระยะเวลา ๓ ปี สัญญาดังกล่าวระบุให้คู่สัญญาทำธุรกิจที่จอดรถยนต์ เนื้อที่ ๑๑-๑-๓๒.๕ ไร่ ค่าเช่าปีที่ ๑ ตารางวาละ ๑๖๔ บาท ต่อเดือน ปีที่ ๒ และ ปีที่ ๓ ตารางวาละ ๑๗๒ บาท ต่อเดือน และให้จัดทำสวนหย่อม ๑๔-๑-๗๗.๕ ไร่ ค่าเช่าตารางวาละ ๓๐ บาท ต่อเดือน ตลอดระยะเวลา ๓ ปี แต่ผู้ร้องเรียนตรวจสอบ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวไม่มีการสร้างสวนหย่อม แต่ได้นำพื้นที่ส่วนใหญ่ไปสร้างที่จอดรถยนต์และร้านค้าซึ่งไม่เป็นไปตามสัญญา ทำให้ทางราชการเสียประโยชน์ได้รับค่าเช่าน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ และไม่ปรากฏว่าหน่วยงานได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือดำเนินการให้เป็นตามสัญญา

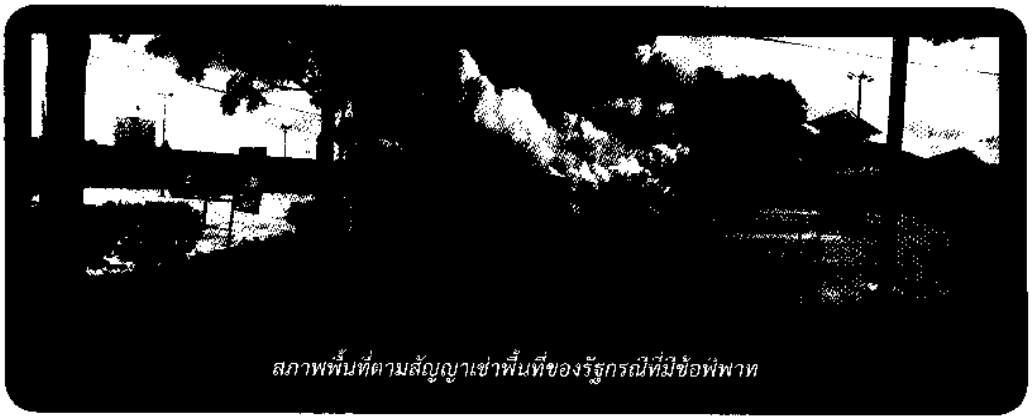
ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ตรวจสอบ พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประกอบธุรกิจเป็นร้านค้าและที่จอดรถ สำหรับส่วนที่สร้างเป็นสวนหย่อมมีเนื้อที่ไม่มากนัก และยังคงมีการใช้พื้นที่เพื่อประกอบการธุรกิจโดยปกติ

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า หน่วยงานได้ให้บริษัทเอกชนเช่าพื้นที่ซึ่งได้เวนคืน เนื้อที่รวม ๑๐,๓๑๐ ตารางวา โดยให้ทำธุรกิจจอดรถยนต์ ๔,๕๓๒.๕๐ ตารางวา และให้ทำสวนหย่อม ๕,๗๗๗.๕๐ ตารางวา มีกำหนดระยะเวลาเช่า ๓ ปี สิ้นสุดสัญญาเช่าวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยบริษัทมีระยะเวลาเข้าปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้างโดยไม่คิดค่าเช่า ๑๘๐ วัน ซึ่งหน่วยงานได้ตรวจสอบการปรับปรุงพื้นที่เช่าเป็นระยะมาโดยตลอดตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๗ แต่การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ยังไม่แล้วเสร็จ เมื่อบริษัทปรับปรุงพื้นที่เช่าเสร็จสมบูรณ์แล้ว หน่วยงานเข้าตรวจสอบพื้นที่เช่าเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ พบว่า มีการปรับปรุงเป็นพื้นที่ทำธุรกิจจอดรถยนต์และจัดทำสวนหย่อมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า แต่เนื้อที่ของแต่ละวัตถุประสงค์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือพื้นที่ทำธุรกิจจอดรถยนต์มีเนื้อที่ ๙,๓๖๗ ตารางวา เพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า และพื้นที่จัดทำสวนหย่อมมีเนื้อที่ ๙๔๓ ตารางวา

ลดลงจากที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า สำหรับเงื่อนไขอื่น ๆ ของสัญญายังคงเป็นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา ดังนั้น เมื่อตรวจพบว่าเนื้อที่ของแต่ละวัตถุประสงค์เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า บริษัทเอกชนจึงต้องชำระค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนที่ดินเพิ่มให้หน่วยงานเดือนละ ๑,๖๘๓,๘๐๒.๒๕ บาท นับตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และเนื่องจากสัญญาเช่าจะสิ้นสุดวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐ หน่วยงานพิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานและเพื่อให้การคิดค่าเช่าเป็นไปตามที่บริษัทได้ใช้พื้นที่จริง จึงมีหนังสือลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ แจ้งให้บริษัทชำระค่าเช่าค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินให้เป็นไปตามที่บริษัทได้ใช้พื้นที่จริงนับตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ รวมเป็นเงิน ๙,๒๖๖,๐๓๖.๕๐ แต่บริษัทได้ขอผ่อนชำระหนี้ดังกล่าวเป็นรายเดือน เดือนละ ๑,๕๔๔,๓๓๙.๔๒ บาท เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ งวดสุดท้ายชำระไม่เกินวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐ (รวม ๖ งวด) ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดสัญญาเช่า ปัจจุบันบริษัทได้ชำระค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินตามที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า รวมทั้งค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินส่วนที่เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งผ่อนชำระค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินที่ต้องชำระเพิ่มตามพื้นที่ที่ใช้จริงครบถ้วนแล้ว อย่างไรก็ดี หน่วยงานเห็นว่าหากแจ้งบอกเลิกสัญญาเช่าจะทำให้เกิดการฟ้องคดีและมีผลกระทบกับความเสียหายของผู้เช่า และทำให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับหน่วยงาน หน่วยงานจึงเห็นควรไม่ให้เอกชนรายใหม่เช่าพื้นที่ในบริเวณดังกล่าวเพิ่มเติม และเมื่อสัญญาเช่าของผู้เช่ารายเดิมสิ้นสุดลง หน่วยงานจะไม่ต่อสัญญาเช่าให้กับผู้เช่าทุกราย ทั้งนี้ ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้เช่าทราบว่าพื้นที่ในบริเวณดังกล่าว จะนำไปจัดเตรียมไว้เพื่อการก่อสร้างเส้นทางตามแผนของโครงการก่อสร้างของหน่วยงาน แต่บริษัทเอกชนยังไม่ได้ส่งมอบพื้นที่คืนให้กับหน่วยงาน ขณะนี้อยู่ระหว่างรวบรวมข้อมูลเพื่อฟ้องดำเนินคดี

ทั้งนี้ เมื่อได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ได้รับจากหน่วยงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวได้รายงานให้ต้นสังกัดทราบถึงการใช้พื้นที่ทำธุรกิจและที่จอดรถยนต์เกินกว่าที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ประกอบกับข้อเท็จจริงซึ่งหน่วยงานก็ทราบว่าผู้เช่ายังคงครอบครองใช้ประโยชน์ในพื้นที่เช่าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานควรจะต้องแจ้งให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินเพิ่ม

นับตั้งแต่วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ซึ่งผู้เช่าเริ่มผิดเงื่อนไขสัญญาโดยชัดแจ้งจนถึงวันที่ผู้เช่าออกไปจากพื้นที่ แต่กลับปรากฏหน่วยงานการแจ้งให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินเพิ่มตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ จึงเห็นว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกต้องทำให้หน่วยงานของรัฐ เสียหาย ได้ค่าเช่าจากผู้เช่าน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ และยังไม่ปรากฏว่าหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนได้ดำเนินการสอบสวนความผิดของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แจ้งไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว หากพบว่าเป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ หรือเป็นการทุจริตเอื้อประโยชน์ให้เอกชน ก็ให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้พิจารณาใช้สิทธิเรียกร้องค่าเช่าและค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินเพิ่มจากบริษัทเอกชนให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง โดยให้รายงานผลการดำเนินการมายังผู้ตรวจการแผ่นดินภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สภาพพื้นที่ตามสัญญาเช่าพื้นที่ของรัฐกรณีที่มีข้อพิพาท

เรื่องที่ ๘

หน่วยงานไม่ดำเนินการตรวจสอบการบุกรุกสระน้ำสาธารณประโยชน์และที่ดินสาธารณประโยชน์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนได้เคยยื่นหนังสือร้องเรียนถึงหน่วยงานของรัฐเพื่อขอให้ตรวจสอบการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ จำนวน ๒ แห่ง คือ สระน้ำสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในเขต น.ส. ๓ ก. และสระน้ำสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในเขตการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) และการขุดทำลายถนนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน แต่หน่วยงานมิได้ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. กรณีการบุกรุกพื้นที่สระน้ำสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในเขต น.ส. ๓ ก. มีประชาชนในพื้นที่ร้องเรียนให้มีการตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสระน้ำที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีเนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ หน่วยงานได้ยื่นขอรังวัดพื้นที่ดังกล่าว ผลการตรวจสอบการรังวัด ปรากฏว่า หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงที่ตรวจสอบไม่ตรงกับตำแหน่งแปลงที่ขอรังวัด ซึ่งตำแหน่งที่ขอรังวัดเป็นพื้นที่สระน้ำของประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ครอบครอง ซึ่งเอกสารที่ระบุตำแหน่งในหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงนั้นอยู่อีกจุดหนึ่ง พนักงานสำนักงานที่ดินจึงได้ยกเลิกการรังวัดพื้นที่ดังกล่าว

๒. กรณีการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ สระน้ำสาธารณะประโยชน์ที่อยู่ในเขตการปฏิรูปที่ดินหน่วยงานได้ตรวจสอบแนวเขตพื้นที่สระน้ำ พบว่า มีแนวเขตไม่ชัดเจนติดกับที่ดินของประชาชนรายอื่น หน่วยงานจึงได้ขอความอนุเคราะห์หน่วยงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมารังวัดแนวเขตที่ดินซึ่งติดกับที่ดินของประชาชนรายอื่นนั้น ปรากฏว่า มีการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์จริง และประชาชนได้แจ้งให้ผู้ที่บุกรุกปรับปรุงบริเวณพื้นที่ดินสาธารณประโยชน์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

๓. กรณีการขุดทำลายถนนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านได้ประสานให้คู่กรณีที่ถูกกล่าวหา มาดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมถนนเพื่อให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก ปัจจุบันการดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมถนนได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วตามแนวเขตที่หน่วยงานส่วนการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนดไว้

ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงาน และพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า

๑. กรณีการบุกรุกพื้นที่สระน้ำสาธารณประโยชน์บริเวณทิศเหนือของหมู่บ้าน ปรากฏข้อเท็จจริงว่า สระน้ำดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่ของประชาชน ไม่ใช่สระน้ำสาธารณประโยชน์ตามที่ผู้ร้องเรียนเข้าใจว่ามีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแต่อย่างใด

๒. กรณีการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ สระน้ำ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง ปรากฏว่า มีประชาชนบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์จริง หน่วยงานได้แจ้งให้ผู้บุกรุกดำเนินการแก้ไขปรับปรุงที่สาธารณประโยชน์ตามแนวเขตที่หน่วยงานการปฏิรูปที่ดินประจำจังหวัดกำหนด ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๓. กรณีการขุดทำลายถนนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ปัจจุบันคู่กรณีที่ถูกกล่าวหาได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมถนนดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว

เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ร้องเรียนและคณะตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๙

หน่วยงานละเลยไม่แก้ไขปัญหาในการปรับปรุงระบบไฟฟ้าส่องสว่าง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (โมบายแอปพลิเคชั่น) จากประชาชนในเขตพื้นที่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ว่าได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาระบบไฟฟ้าส่องสว่างชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติมาเป็นเวลานาน และได้มีการแจ้งให้รัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าที่รับผิดชอบเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้วแต่ไม่ได้รับการแก้ไข และประชาชนในพื้นที่เห็นว่าปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลให้ประชาชนได้รับอันตรายในช่วงเวลากลางคืน ดังนั้น จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการประสานงานและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่อไป

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องร้องเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากและต้องได้รับการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อแจ้งข้อมูลสภาพปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นและขอให้ทางหน่วยงานเร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการซ่อมแซมระบบไฟฟ้าส่องสว่างให้กับสู่สภาพการใช้งานได้ตามปกติ ซึ่งอาจล่าช้าแล้วส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนร่วมได้ ภายหลังจากการประสานงาน ต่อมาวันรุ่งขึ้นทางรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าได้มีการดำเนินการซ่อมแซมบำรุงระบบไฟฟ้าส่องสว่างให้กลับใช้งานได้ตามปกติ

จากกรณีเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่ทำหน้าจัดทำบริการสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณูปโภคจะต้องมีการให้บริการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว ทั้งนี้หากมีการดำเนินการที่ล่าช้าอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในส่วนร่วม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีนโยบายให้มีการแก้ไขปัญหาทั้งในรูปแบบการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการตามสภาพปัญหาของเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้น ดังเช่นในกรณีเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ใช้รูปแบบการประสานงานที่ไม่เป็นทางการเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนและได้รับความร่วมมือในการตอบสนองที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

เรื่องที่ ๑๐

หน่วยงานละเลยไม่แก้ไขปัญหาระบบส่งน้ำที่ชำรุด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนผ่านทางศูนย์รับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์และอิเล็กทรอนิกส์ (โทร. ๑๖๗๖) จากประชาชนในพื้นที่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครว่า ในพื้นที่ประสบปัญหาจากการที่ระบบส่งน้ำประปาชำรุด ทำให้มีน้ำประปารั่วซึมบริเวณทางเท้า สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนซึ่งสัญจรผ่านไปมาในพื้นที่ดังกล่าว และได้มีการแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาหลายแล้วแต่ ยังไม่ได้มีการดำเนินการแต่ประการใด จึงนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามเรื่องร้องเรียนเป็นกรณีที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชนโดยส่วนรวม รวมทั้งหากมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ล่าช้าจะเกิดเป็นความสูญเสียทรัพยากรน้ำโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นทางการโดยการประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีความร่วมมือกับหน่วยงานดังกล่าวตามบันทึกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในด้านสาธารณูปโภคไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อแจ้งให้หน่วยงานทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งขอความร่วมมือหน่วยงานในการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ซึ่งภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานและได้มีการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ต่อมาประมาณ ๑ สัปดาห์ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนโดยการซ่อมแซมระบบส่งน้ำประปาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากกรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนด้วยความรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดได้บ่อยครั้งและต้องได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีนโยบายความร่วมมือโดยการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนกับ

รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการแก้ไขปัญหามีความรวดเร็วโดยการใช้กระบวนการในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งจากกรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของหน่วยงานที่ให้บริการด้านสาธารณูปโภคในการร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่

เรื่องที่ ๑๑

หน่วยงานของรัฐละเลยไม่จัดให้มีน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคให้แก่ประชาชนในพื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนผ่านทางศูนย์รับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์และอิเล็กทรอนิกส์ (โทร. ๑๖๗๖) ว่า ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่อำเภอแห่งหนึ่ง ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค อันเนื่องมาจากการซ่อมแซมระบบการส่งน้ำในพื้นที่ดังกล่าว และประชาชนในพื้นที่ได้ติดต่อให้เทศบาลในพื้นที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการจัดรถน้ำเพื่อให้บริการเป็นการชั่วคราว แต่ทางเทศบาลมิได้ดำเนินการแต่ประการใด ดังนั้น จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเนื่องจากกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน จึงได้ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังเทศบาลซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ข้อมูลถึงสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งขอให้ทางเทศบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการเร่งด่วน ต่อมาทางเทศบาลได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดรถน้ำเข้าไปให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อเป็นการบรรเทา ความเดือดร้อน

เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องให้บริการแก่ประชาชนและมีการตอบสนองและแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานซึ่งหากละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่แล้วย่อมทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ในเรื่องร้องเรียนดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ในการประสานงานเพื่อนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเสนอให้หน่วยงานในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วโดยใช้กระบวนการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

เรื่องที่ ๑

การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ได้รับโอนที่นาโดยผลของกฎหมายหากประสงค์จะนำสินทรัพย์ที่ได้ออกประมูลขายทอดตลาดจะต้องให้ผู้เช่าเดิมใช้สิทธิซื้อทรัพย์ก่อนหรือไม่

ผู้ร้องเรียนและคณะเคยเป็นเจ้าของที่ดิน และใช้ที่ดินทำการเกษตรเพาะปลูกข้าว ต่อมากลุ่มผู้ร้องเรียนได้นำที่ดินจดทะเบียนจำนองกับผู้ประกอบการโรงสีข้าวและได้เช่าที่ดินเพื่อทำนามาโดยตลอด แต่ไม่ได้ไถ่ถอนจำนองจนทำให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินตกเป็นของผู้ประกอบการโรงสีข้าว หลังจากนั้นผู้ประกอบการโรงสีข้าวได้นำที่ดินแปลงดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนองกับธนาคาร และเมื่อประมาณปี ๒๕๔๐ ธนาคารที่รับจำนองที่ดินประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการหนี้สินต่าง ๆ ของธนาคาร ต่อมากลุ่มผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือขอซื้อที่ดินจากหน่วยงานรัฐ แต่มีคดีข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐกับทายาทของผู้ประกอบการโรงสีข้าว กลุ่มผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษา โดยสรุปว่ากลุ่มผู้ร้องเรียนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายเสียก่อน จึงจะมีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด จากนั้นเมื่อประมาณปี ๒๕๕๖ หน่วยงานรัฐดังกล่าวสิ้นสภาพไปโดยผลของกฎหมาย แต่ยังคงจัดการสินทรัพย์ไม่แล้วเสร็จ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการสินทรัพย์จึงโอนไปยังหน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อปี ๒๕๕๙ กลุ่มผู้ร้องเรียนได้ทำหนังสือขอซื้อที่ดินจากหน่วยงานของรัฐที่รับโอนสินทรัพย์ แต่เนื่องจากหน่วยงานเห็นว่าจะต้องนำออกประมูลขายทอดตลาด และหากกลุ่มผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้เช่าที่นาประสงค์จะซื้อที่ดิน สามารถเข้าสู้ราคาในการประมูลขายครั้งนี้ได้ โดยได้กำหนดราคาประมูลเริ่มต้นไว้ที่ประมาณ ๑๑ ล้านบาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว เห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่จำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว จึงได้เชิญหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้าร่วมประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยหน่วยงานให้ความเห็นว่า หน่วยงานไม่เคยมีนิติสัมพันธ์ในการเช่ากับกลุ่มผู้ร้องเรียน หน่วยงานจึงสามารถนำที่ดินออกขายโดยไม่จำต้องสอบถามกลุ่มผู้ร้องเรียนก่อน แม้กลุ่มผู้ร้องเรียนจะอ้างว่าเป็นผู้เช่าที่นาเดิมและประสงค์จะซื้อทรัพย์ตามที่พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ กำหนดไว้ก็ตาม เนื่องจากหน่วยงานเห็นว่า มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดว่าพระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมที่รัฐ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและสหกรณ์นิคมเป็นผู้ให้เช่านั้น ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนให้ผู้ให้เช่าหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่นาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย ตามที่พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๕๓ วรรคแรก กำหนดว่า ผู้ให้เช่าจะขายนาได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ผู้เช่านาทราบ โดยทำเป็นหนังสือแสดงความจำนงจะขายนา พร้อมทั้งระบุราคาที่จะขายและวิธีการชำระเงินยื่นต่อประธานคณะกรรมการเช่าที่นาเพื่อเกษตรกรรมตำบล เพื่อแจ้งให้ผู้เช่านาทราบภายในสิบห้าวัน และถ้าผู้เช่านาแสดงความจำนงจะซื้อนาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานคณะกรรมการเช่าที่นาเพื่อเกษตรกรรมตำบล ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผู้ให้เช่านาต้องขายนาแปลงดังกล่าวให้ผู้เช่านาตามราคาและวิธีการที่แจ้งไว้ การที่หน่วยงานอ้างว่ามิได้อยู่ในฐานะผู้ให้เช่านานั้น ปรากฏข้อเท็จจริงว่า กลุ่มผู้ร้องเรียนได้มีการนำเงินมาวางเป็นค่าเช่านาต่อสำนักงานวางทรัพย์กรมบังคับคดีเรื่อยมา ประกอบกับมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้ ซึ่งสามารถตรวจสอบจากสารบบของทางราชการได้ ซึ่งหากรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่ากลุ่มเป็นผู้เช่านาที่แท้จริงย่อมถือได้ว่ามีการชำระค่าเช่านาให้แก่ผู้ให้เช่าหรือเจ้าหนี้ตามกฎหมาย และเมื่อพิจารณาความในมาตรา ๕๔ ที่กำหนดว่า ถ้าผู้ให้เช่านาขายที่นาไปโดยมิได้

ปฏิบัติตามมาตรา ๕๓ ไม่ว่านานั้นจะถูกโอนไปยังผู้ใด ผู้เช่านามีสิทธิซื้อนาจากผู้รับโอนนั้นตามราคาและวิธีการชำระเงินที่ผู้รับโอนซื้อไว้หรือตามราคาตลาด ในขณะนั้นแล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่ากัน หรือภายในสามปีนับแต่ผู้ให้เช่านาโอนนานั้น และมาตรา ๕๔ วรรคสอง กำหนดว่า ถ้าผู้รับโอนตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายนาให้แก่ผู้เช่านาผู้เช่านาอาจร้องขอต่อคณะกรรมการเช่าที่นาเพื่อเกษตรกรรมตำบล เพื่อวินิจฉัยให้ผู้นั้นขายนาได้ จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่กฎหมายบังคับให้ผู้ที่ได้รับโอนที่นาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย อีกทั้งเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ตราขึ้นเพื่อเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เช่านา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขอให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปขั้นตอนของพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ รวมถึงขอให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือด้านการให้คำแนะนำในส่วนที่เกี่ยวข้อง และขอให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุนสำหรับกลุ่มชาวบ้านในการขอซื้อที่ดินดังกล่าว

ต่อมา หน่วยงานดังกล่าวได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการตามผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปว่า หน่วยงานได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบลเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะแล้ว นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีหนังสือรายงานผลว่า ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างดี อีกทั้งยังช่วยลดภาระในการต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ด้วยการใช้มาตรการทางภายในของฝ่ายปกครองในการจัดการแก้ไขปัญหา ตลอดจนคำนึงถึงกลุ่มผู้ร้องเรียนที่เป็นผู้ประกอบอาชีพทำนา ให้สามารถเข้าถึงแหล่งทำกินได้ด้วยการเข้าซื้อที่ดินก่อนที่จะนำออกประมูลขายทอดตลาด

เรื่องที่ ๒

การปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของบุคคลผู้ขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีมิได้แจ้งเรื่องสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ให้อำเภอทราบ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ที่ขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วจึงแจ้งให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง

จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว โดยอ้างถึงความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๖๐๕/๒๕๕๑ กรณีการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาล เพราะตกเป็นบุคคลล้มละลาย สรุปได้ว่า เมื่อศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว หากยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ การปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่ถูกกระทบกระเทือนและมีผลใช้ได้ ดังนั้น การได้รับค่าตอบแทนและค่าป่วยการอื่น ๆ อันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการรับไปโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ทางราชการจึงไม่อาจเรียกเงินดังกล่าวคืนได้ จึงให้ยุติเรื่องร้องเรียนในประเด็นดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงตรวจสอบข้อมูลและรายละเอียดของความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา พร้อมทั้งประสานไปยังหน่วยงานต้นเรื่องตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องดังกล่าว ทำให้พบว่า ข้อเท็จจริงของเรื่องร้องเรียนและข้อเท็จจริงของเรื่องอันเป็นที่มาของความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น มีความแตกต่างกันในประเด็นเรื่องการทราบถึงการล้มละลายของสมาชิกซึ่งนำไปสู่การสิ้นสุดสมาชิกภาพ

การดำรงตำแหน่งและการจ่ายค่าตอบแทน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแจ้งให้จังหวัดทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อพิจารณาวินิจฉัยทบทวนเรื่องร้องเรียนนี้อีกครั้งและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป จังหวัดจึงได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ผลการสอบสวนข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า พบความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามระเบียบกฎหมายของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงวินิจฉัยให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรงและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เคยกระทำความผิดทางวินัยมาก่อน จึงเสนอควรว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีหนังสือว่ากล่าวตามที่คณะกรรมการเสนอแล้ว ทั้งนี้ การดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่หน่วยงานนำมาใช้ประกอบการพิจารณานั้น เป็นเหตุให้เกิดการหาตัวผู้กระทำความผิด การลงโทษทางวินัย และการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่รัฐต่อไป

ส่วนที่ ๓

ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓.๑ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ได้ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในการดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามคำร้องเรียน และการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาความทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชนนั้น แม้ว่าคำวินิจฉัย ความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาผลการวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินมักจะสะท้อนข้อเท็จจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ดังนั้นในกระบวนการเยียวยาและแก้ไขปัญหาหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนส่วนใหญ่จึงให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อันทำให้การปฏิบัติภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนประสบความสำเร็จภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนปฏิบัติตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปนี้ จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของผู้ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้แก่ประชาชน

เรื่องที่ ๑

ปัญหาการขยายเขตไฟฟ้าในพื้นที่ห่างไกล

ปัจจุบันไฟฟ้ามีบทบาทสำคัญสำหรับการดำรงชีวิต และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ไฟฟ้าจึงถือเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่สำคัญ และเป็นหน้าที่ของรัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง และต้องดูแลมิให้มีการเรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๖ ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้เป็นหลักการสำคัญด้วย

ในช่วงต้นปี ๒๕๖๐ สื่อมวลชนรายหนึ่งได้รายงานข่าวเกี่ยวกับปัญหาค่าบริการสาธารณูปโภคบนเกาะแห่งหนึ่งมีราคาแพง โดยเฉพาะค่าไฟฟ้าที่มีการจัดเก็บจากประชาชนผู้ใช้ไฟฟ้าสูงถึงหน่วยละ ๑๘ บาท ในขณะที่ประชาชนโดยทั่วไปชำระค่าไฟฟ้าในอัตราหน่วยละ ๔-๕ บาท เท่านั้น โดยสื่อมวลชนได้เรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าหารือต่อที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยที่ประชุมพิจารณาเห็นว่า ปัญหาในเรื่องนี้มีมานานนับสิบปีทั้งที่เป็นเรื่องประโยชน์สาธารณะและมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนที่อยู่อาศัยบนเกาะโดยส่วนรวม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เห็นชอบให้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้โดยไม่มีการร้องเรียน

ผลการลงพื้นที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าดำเนินการโดยมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าดีเซล จำนวน

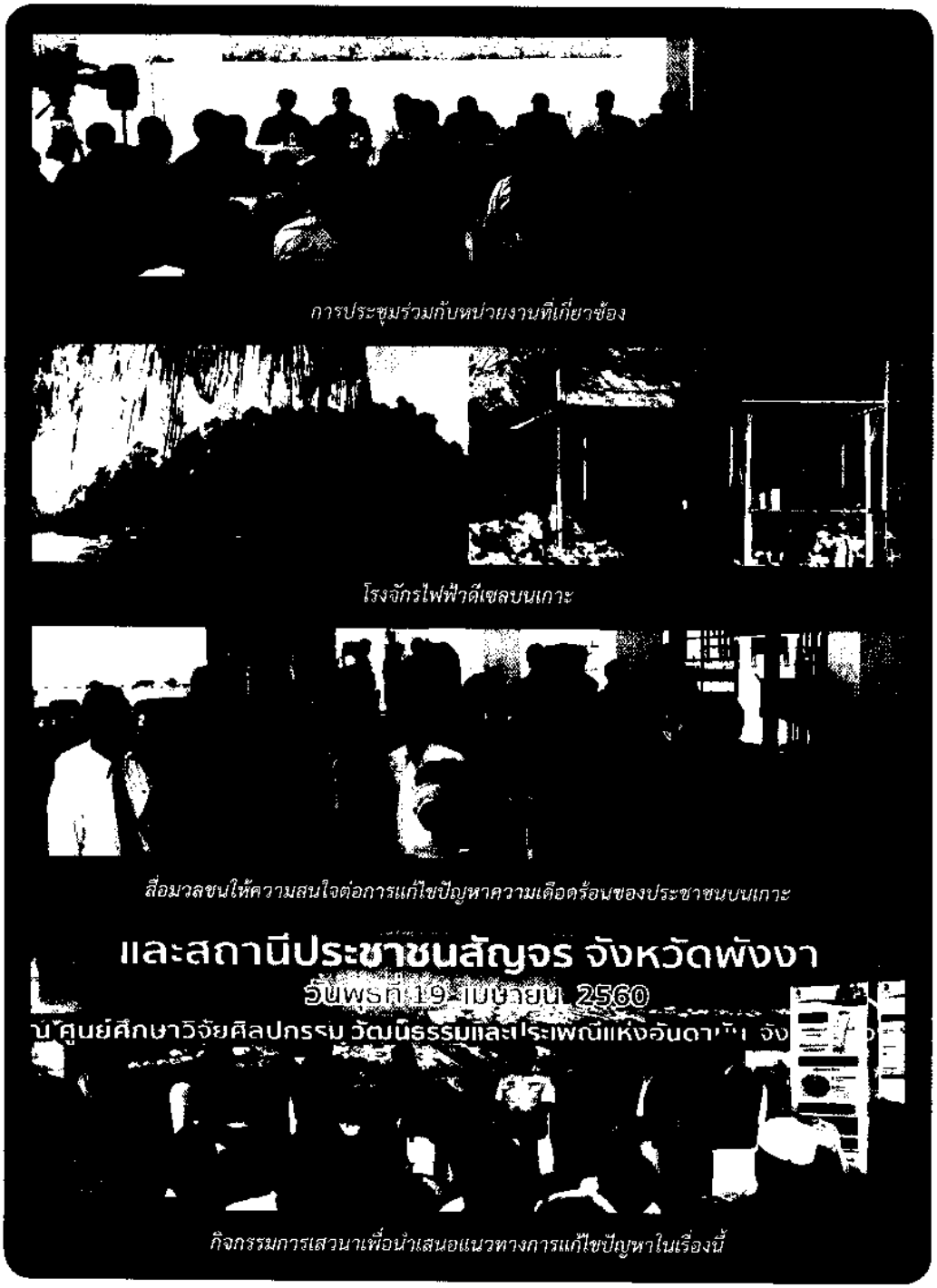
๔ เครื่อง ซึ่งต้องใช้น้ำมันดีเซลในการเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าซึ่งมีต้นทุนสูง ประกอบกับมีการใช้งานเครื่องกำเนิดไฟฟ้าดีเซลดังกล่าวมาเป็นเวลานานและเครื่องมีสภาพเก่าส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาจำนวนมาก ทำให้การจำหน่ายกระแสไฟฟ้ามีต้นทุนสูง จึงต้องจัดเก็บค่าไฟฟ้าในอัตราที่สูงเพื่อให้สามารถจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ประชาชนที่อยู่อาศัยบนเกาะต่อไปได้ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเคยพิจารณาเกี่ยวกับการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าไปยังเกาะแห่งนี้ แต่ถึงปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินโครงการดังกล่าวได้แล้วเสร็จ เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ประกอบกับพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติบริเวณนี้ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ รูปแบบโครงการก่อสร้างระบบจำหน่ายไฟฟ้าด้วยสายเคเบิลอากาศและสายเคเบิลใต้น้ำจึงอาจมีผลกระทบต่อพื้นที่ดังกล่าวได้ โดยเฉพาะด้านทัศนียภาพทางธรรมชาติ หน่วยงานผู้รับผิดชอบพื้นที่บริเวณดังกล่าวจึงขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการปรับรูปแบบโครงการใหม่โดยการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าไปยังเกาะดังกล่าวด้วยสายเคเบิลใต้น้ำทั้งหมด ซึ่งที่ประชุมร่วมระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าไปยังชุมชนเกาะดังกล่าวควรดำเนินการเป็นระบบสายเคเบิลใต้น้ำทั้งหมดตามความเห็นของหน่วยงานผู้รับผิดชอบพื้นที่ แต่ควรมีการศึกษาถึงขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดกรอบระยะเวลาไว้ให้ชัดเจน และควรเร่งรัดการดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี และในระหว่างการดำเนินโครงการ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่อยู่อาศัยบนเกาะคู่ขนานกันไปด้วย

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับหน่วยงานในจังหวัด และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จัดโครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับจังหวัดเคลื่อนที่และสถานีประชาชนสัญจร” โดยมีกิจกรรมการถ่ายทอดสดผ่านรายการ “สถานีประชาชน” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับการดำเนินการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าไปยังชุมชนเกาะดังกล่าว ผลการเสวนาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการได้พิจารณาทบทวนการขยายเขตติดตั้งระบบจำหน่ายไฟฟ้าไปยังเกาะดังกล่าว ตามข้อเสนอของหน่วยงานผู้รับผิดชอบพื้นที่ โดยเห็นว่าการเปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างระบบจำหน่ายเพื่อจ่ายไฟจากเดิมไปเป็นสายเคเบิลใต้น้ำทั้งหมด จะทำให้มีความมั่นคงในการจ่ายไฟสูง สามารถรองรับการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าได้อย่างต่อเนื่อง บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนบนเกาะ และรองรับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นบนเกาะได้มากกว่า ๓๐ ปี รวมทั้งไม่ทำลายทัศนียภาพทางธรรมชาติ และไม่ส่งผลต่อการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของพื้นที่ดังกล่าว หน่วยงานจึงได้เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าให้เกาะดังกล่าว โดยมีวงเงินลงทุนทั้งสิ้น ๒๒๑ ล้านบาท และต่อมาคณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบโครงการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าให้เกาะดังกล่าวแล้ว พร้อมกับกำหนดแผนการดำเนินงานโครงการ ระยะเวลารวม ๓ ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๐ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๖๒

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้รับผิดชอบดำเนินการผลิตกระแสไฟฟ้าบนเกาะแห่งนี้ได้พิจารณาปรับลดอัตราค่าบริการไฟฟ้าประเภทที่อยู่อาศัย กรณีใช้ไฟฟ้าไม่เกิน ๑๑๐ หน่วยต่อรอบบิล อัตราหน่วยละ ๑๓ หรือ กรณีใช้ไฟฟ้าตั้งแต่ ๑๑๑ หน่วยขึ้นไปต่อรอบบิล อัตราหน่วยละ ๑๕ บาท แล้วแต่กรณี และอัตราค่าไฟฟ้าประเภทร้านอาหารหรืออื่น ๆ อัตราหน่วยละ ๑๕ บาท เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนบนเกาะดังกล่าวซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันแล้ว

ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการกำกับและติดตามการดำเนินการตามโครงการขยายเขตติดตั้งระบบไฟฟ้าให้เกาะดังกล่าวให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยขอให้รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบเป็นระยะเพื่อการประสานงานและติดตามผลการดำเนินโครงการต่อไป นอกจากนี้ได้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้พิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวเพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ต่อไป

การประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โรงจักรไฟฟ้าดีเซลบนเกาะ

สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนบนเกาะ

กิจกรรมการเสวนาเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้

เรื่องที่ ๒
การขอคืนที่ราชพัสดุเนื่องจากทางราชการมิได้นำไปใช้ประโยชน์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับข้อมูลจากรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนรายหนึ่งจากการที่ได้บริจาคที่ดินให้หน่วยงานของรัฐเพื่อทำสาธารณประโยชน์ ภายหลัง พบว่า มีที่ดินบางส่วนที่หน่วยงานของรัฐไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการบริจาค ผู้ร้องเรียนจึงได้ย้ายเข้าไปอยู่อาศัยในบริเวณที่ดินดังกล่าวและขายที่ดินส่วนที่เหลือไป ต่อมา เจ้าของที่ดินที่ซื้อที่ดินจากผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐว่าผู้ร้องเรียนบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ เมื่อหน่วยงานได้ตรวจสอบพื้นที่เห็นว่า ผู้ร้องเรียนบุกรุกจริง จึงมีคำสั่งให้ผู้ร้องเรียนออกจากพื้นที่และแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการให้ผู้ร้องเรียนเช่าที่ดินแปลงดังกล่าวในอัตราค่าเช่าปีละ ๑,๕๖๐ บาท และปัจจุบันขึ้นเป็นปีละ ๑,๗๙๘ บาท ผู้ร้องเรียนเห็นว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวรัฐบาลไม่ได้ใช้ประโยชน์จึงมีความประสงค์ขอคืนที่ดินบริเวณดังกล่าว จึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้มีการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงครั้งแรกร่วมกับหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า

๑. ที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนนำชี้อยู่ในเขตที่ดินที่ผู้ร้องเรียนบริจาคให้ราชการเพื่อประโยชน์ในการชลประทาน ปัจจุบันผู้ร้องเรียนได้ปลูกบ้านอยู่อาศัยอยู่กับบุตรชาย โดยบุตรชายของผู้ร้องเรียนเป็นผู้เช่าที่ดินราชพัสดุเพื่ออยู่อาศัยเนื้อที่ประมาณ ๑๐๓ ตารางวา

๒. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ได้พบผู้ร้องเรียนและผู้ร้องเรียนได้แจ้งว่า ปัจจุบันตนไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และที่ดินบริเวณนี้เดิมเป็นของตนกับพวกที่ยกให้เพื่อการชลประทาน แต่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทาน เข้าใจว่า

สภาพที่พักอาศัยของผู้ร้องเรียนในที่ดินตามกรณีการร้องเรียน

เลขาธิการและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่
เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ณ ที่ดินตามกรณีการร้องเรียน

เป็นที่เหลือจากการใช้ประโยชน์แล้ว ดังนั้น จึงมีความประสงค์ขอให้ทางราชการคืนที่ดินส่วนนี้ให้แก่ตนเอง เจ้าหน้าที่จึงแนะนำให้ผู้ร้องเรียนยื่นคำร้องขอที่ราชพัสดุคืนและหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่มีหนังสือขอให้หน่วยงานด้านการส่งน้ำระดับจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ดูแลใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุตรวจสอบข้อเท็จจริงและการใช้ประโยชน์ในที่ดินบริเวณดังกล่าวว่า ภายหลังจากทางราชการได้รับที่ดินแล้วเคยเข้าไปใช้ประโยชน์ที่ดินหรือไม่ เข้าใช้ประโยชน์เมื่อใด และใช้ประโยชน์อย่างไร เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการพิจารณาการขอคืนที่ราชพัสดุของผู้ร้องเรียนต่อไป

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นหน่วยงานได้รายงานว่า หน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ได้ให้ผู้ร้องเรียนยื่นคำร้องขอที่ราชพัสดุคืน และได้แจ้งโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาจังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และได้สั่งการให้หน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ประสานงานกับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาจังหวัด เพื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการยกให้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินแปลงข้างต้นที่ชัดเจน พร้อมกับรวบรวมหลักฐานดังกล่าวส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่เพื่อสอบถามความคืบหน้าการดำเนินการเรื่องดังกล่าว ได้รายงานว่า ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวหน่วยงานด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาจังหวัดมิได้เข้าไปใช้ประโยชน์ และไม่ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไป จึงได้มีหนังสือแจ้งมายังหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่แล้ว พร้อมทั้งได้รายงานข้อเท็จจริงไปยังกรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ยืนยันเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ขณะนี้หน่วยงานได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งว่าที่ราชพัสดุบริเวณดังกล่าวปัจจุบันไม่ได้ใช้ประโยชน์ในราชการแต่ประการใด จึงขอส่งคืนที่ราชพัสดุให้แก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการติดตาม เร่งรัดการดำเนินการในเรื่องการคืนที่ราชพัสดุให้กับผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อติดตามความคืบหน้า และตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องผลจากการลงพื้นที่สรุปได้ว่า

๑. หน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ร่วมกับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาจังหวัดดำเนินการรังวัดที่ดินและกำหนดแนวเขตที่ดินที่กรมชลประทานใช้ประโยชน์และแนวเขตที่ดินที่ผู้ร้องเรียนขอคืน โดยทำการปักหลักเขตไว้เรียบร้อยแล้ว และผู้ร้องเรียนได้ยอมรับตามแนวเขตดังกล่าวโดยมีเนื้อที่จำนวน ๒๘๐ ตารางวา และเมื่อทำการรังวัดแล้วปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวมีเนื้อที่ ๓๐๐ ตารางวา

๒. ที่ดินที่ผู้ร้องเรียนขอคืนมีที่ดินของพี่สาวผู้ร้องเรียนรวมอยู่ด้วย หากได้รับการอนุมัติให้คืนแล้วผู้ร้องเรียนและพี่สาวจะต้องไปดำเนินการแบ่งแปลงที่ดินกันในภายหลัง

๓. หน่วยงานด้านชลประทานได้มีหนังสือส่งคืนที่ดินส่วนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้แก่หน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ และหน่วยงานได้สรุปเรื่องพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไปแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ทำความเข้าใจให้ผู้ร้องเรียนทราบถึงขั้นตอนการดำเนินการและความคืบหน้าในเรื่องดังกล่าวซึ่งคาดว่าต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง และผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการของหน่วยงานต่อไป

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐเพิ่มเติมว่าเรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของที่ดินราชพัสดุดังกล่าว ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กล่าวคือ หากเป็นที่ราชพัสดุประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ จะต้องโอนคืนด้วยวิธีการตราพระราชบัญญัติ หรือจะต้องดำเนินการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ (มาตรา ๘ หรือ มาตรา ๙ แล้วแต่กรณี) แต่หากที่ราชพัสดุดังกล่าวมิใช่ที่ราชพัสดุประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ก็สามารถโอนคืนตามนัยกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มิใช่ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เชิญผู้แทนหน่วยงานดังกล่าวมาร่วมประชุมหารือเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าว ผลการประชุมสรุปว่า หน่วยงานจะได้หารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่ากรณีที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะซึ่งใช้ประโยชน์เพียงบางส่วน สามารถถอนสภาพเฉพาะส่วนที่ไม่ใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามเรื่องแล้วทราบว่า ว่าหน่วยงานไม่สามารถส่งเรื่องดังกล่าวไปหารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ เนื่องจากขัดต่อระเบียบ และขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานอีกครั้ง เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามระเบียบ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือหารือต่อเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ในประเด็นข้อกฎหมายว่าเกี่ยวกับสถานะของที่ดินแปลงที่มีการร้องเรียน ซึ่งหน่วยงานไม่ได้ใช้ประโยชน์และได้ส่งคืนหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐแล้ว รวมถึงวิธีการและขั้นตอนที่หน่วยงานต้องดำเนินการหากหน่วยงานประสงค์จะคืนที่ดินให้กับผู้บริจาคหรือทายาทของผู้บริจาค

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น สรุปได้ว่า ไม่อาจรับข้อหารือไว้พิจารณาได้ เนื่องจากตามระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๙ (๒) กำหนดว่า กรรมการกฤษฎีกาจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถาบันอื่น ประกอบกับกรรมการกฤษฎีกาเห็นควรให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน เพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งขณะนี้เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐ จึงควรให้หน่วยงานพิจารณาเรื่องให้แล้วเสร็จก่อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอให้เร่งรัดการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และแจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๑๕ วัน และเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนดังกล่าว พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่โดยได้พบกับผู้ร้องเรียน และได้แจ้งความคืบหน้าการดำเนินการเรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้ผู้ร้องเรียนทราบ

อย่างไรก็ดี หน่วยงานได้ขอหารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นข้อกฎหมายต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง ผลการหารือสรุปว่า ที่ดินของผู้ร้องเรียนที่ได้อุทิศให้ทางราชการเพื่อการชลประทาน ได้รับขึ้นทะเบียนที่ดินทั้งแปลงเป็นที่ราชพัสดุ แต่ทางราชการไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนครอบครองปลูกบ้านพักอาศัยอยู่แต่อย่างใด หน่วยงานจึงได้มีหนังสือขอส่งคืนที่ราชพัสดุให้แก่หน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐแล้ว อีกทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าหน่วยงานได้ดำเนินการใด ๆ อันทำให้บุคคลภายนอกสามารถเห็นหรือเข้าใจได้โดยสภาพว่าจะใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น ที่ดินแปลงดังกล่าวจึงไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ดังนั้น การโอนที่ดินคืนให้แก่ผู้ร้องเรียนกับพวก จึงไม่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๘

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณา เห็นว่า ในเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่าที่ราชพัสดุแปลงดังกล่าว ไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ดังนั้น การโอนที่ดินคืนให้แก่ผู้ร้องเรียนจึงไม่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยขณะนี้หน่วยงานได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มิใช่ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่พอรับฟังได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน และได้ขอให้หน่วยงานเร่งรัดดำเนินการกรณีการขอคืนที่ราชพัสดุแปลงดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๙๐ วัน

ต่อมา หน่วยงานได้รายงานผลการดำเนินการสรุปได้ว่า หน่วยงานได้เสนอเรื่องให้กระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาเสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินคืนให้กับผู้ร้องเรียน (ผู้ยกให้) แล้ว และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ อนุมัติให้โอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุแปลงดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ยกให้ หรือทายาท ตามหลักกรรมสิทธิ์ รวม ๖ ราย ในการนี้ หน่วยงานได้มอบอำนาจหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่เป็นผู้แทนกระทรวงการคลัง ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินราชพัสดุ ตลอดจนให้ถ้อยคำต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนกับพวกไปติดต่อกับหน่วยงานผู้ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่เพื่อกำหนดนัดหมายวันจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและโอนกรรมสิทธิ์ตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป ซึ่งจะมีผลให้ผู้ร้องเรียนและพวกกลับมามีกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกรณีร้องเรียนโดยชอบดังเดิม

เรื่องที่ ๓

การขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นที่ราชพัสดุอันเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตแนวกำแพงเมือง-คูเมือง ในจังหวัดแห่งหนึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อนจากการที่หน่วยงานได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ดินตามแนวเขตกำแพงเมือง-คูเมือง ดังกล่าวให้เป็นที่ราชพัสดุ โดยประชาชนในพื้นที่เคยยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๔ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา มีการจัดประชุมหารือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกับตัวแทนประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหลายครั้ง ได้ข้อสรุปว่าทางจังหวัด โดยหน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐในระดับพื้นที่ทำหนังสือส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน ประชาชนจึงนำปัญหาดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ร้องเรียนและคณะ พบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า กำแพงเมือง-คูเมือง บางส่วนได้เลิกใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานานแล้ว กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ ๑ ได้มีการรื้อถอนป้อมกำแพงเมืองออกไป ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีพระบรมราชโองการประกาศออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรทั่วประเทศ โดยในปี ๒๔๔๙ มีการออก "โฉนดตราจอง" ในพื้นที่นี้ จากการตรวจสอบ พบว่า มีโฉนดที่ดินที่ออกจากหลักฐานโฉนดตราจอง จำนวน ๓๕๓ แปลง ซึ่งกรณีดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) เรื่องเสร็จที่ ๓๘๑/๒๕๕๙ มีความเห็นว่า "กำแพงเมืองและคูเมืองนี้สร้างก่อนใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๔ (วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕) และก่อนใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน (วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๗) กฎหมายที่ดินที่ใช้บังคับอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวคือ กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ ซึ่งยังมิได้แบ่งที่ดินของรัฐออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยถือแต่เพียงว่า ที่ดินทั้งหมดเป็นของพระมหากษัตริย์ และยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดแบบพิธีการเปลี่ยนแปลงสถานะของที่ดินของรัฐประเภทหนึ่งไปเป็นที่ดินของรัฐประเภทอื่น ดังนั้น การใช้ประโยชน์ใด ๆ ในที่ดินย่อมเป็นไปตามพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ เมื่อได้มีการออกโฉนดตราจองให้แก่ประชาชนอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้วประชาชนย่อมได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น"

จากการตรวจสอบเอกสารของสำนักงานที่ดินจังหวัด พบว่า ได้มีการสร้างระวางแผนที่ตามหลักเกณฑ์การทำแผนที่ในการออกโฉนดตราจองในช่วง ร.ศ. ๑๒๒ ซึ่งระวางแผนที่ดังกล่าว ปรากฏเขตแนวกำแพงเมือง-คูเมือง ที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ชัดเจน สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการแสดงการหวงกันที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง ดังกล่าวได้ และจากการตรวจสอบด้วยวิธีการนำเข้าระวางแผนที่รูปแปลงที่ดิน ร.ศ. ๑๒๒ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) แปลงพิกัดเป็นระบบพิกัดฉาก UTM เพื่อทับซ้อนกับข้อมูลแผนที่รูปแปลงที่ดินรอบบริเวณดังกล่าวในระบบปัจจุบันแล้ว พบว่า ไม่มีการทับซ้อนของแนวเขตแปลงที่ดินของราษฎรกับเขตแนวกำแพงเมือง-คูเมือง ตามหลักฐานระวางแผนที่ ร.ศ. ๑๒๒ แต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการประกาศแนวเขตที่ราชพัสดุกำแพงเมือง-คูเมือง โดยให้ยึดถือตามเขตแนวระวางแผนที่ ร.ศ. ๑๒๒ ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินให้หน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐได้พิจารณาดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบด้วยแล้ว

ต่อมา หน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐมีหนังสือแจ้งว่า สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง โดยให้อำนาจในการวางหลักเกณฑ์และกำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง ในแต่ละท้องที่ให้เป็นการแน่นอน และปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินกำแพงเมือง-คูเมืองสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา หน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐจึงมีคำสั่งเรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวิเคราะห์สภาพการใช้ประโยชน์ของที่ดินภายในขอบเขตกำแพงเมือง-คูเมือง

ในการประชุมคณะอนุกรรมการฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ที่ประชุมเห็นพ้องตามความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง–คูเมือง เพื่อพิจารณาซึ่งผลการประชุมคณะกรรมการฯ ต่างมีความเห็นพ้องตามคณะอนุกรรมการฯ และความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ การดำเนินการอื่นใดย่อมเป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกาศเขตกำแพงเมือง–คูเมืองที่ถูกต้องต่อไป

เรื่องที่ ๔

ปัญหาในการพิจารณาคำขอรับการตรวจลงตราอนุญาตอยู่ในราชอาณาจักร กรณีการใช้ชีวิตในบั้นปลายของคนต่างด้าว

ผู้ร้องเรียนเป็นชาวอังกฤษที่เกษียณอายุการทำงานได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินว่า หน่วยงานได้เปลี่ยนแปลงการพิจารณาการตรวจลงตราอนุญาตอยู่ในราชอาณาจักร (วีซ่า) เป็นการชั่วคราวสำหรับคนต่างด้าวโดยกำหนดการพิจารณาตรวจลงตราให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไว้หลายเงื่อนไข เช่น ผู้ยื่นคำขอต้องรักษาสภาพการเงินฝากโดยรวมไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท ตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ก่อนวันยื่นคำขอ หรือมีเงินได้ในรอบปีและเงินฝากโดยรวมไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ (รวมระหว่างรายได้และเงินฝากในธนาคาร) ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นการขัดกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามเหตุแห่งความจำเป็น ข้อ ๒.๒๒ กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลาย ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณา (๕) “มีเงินได้ในรอบปีและมีเงินฝากธนาคารคำนวณรวมกันได้ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ” เนื่องจากผู้ร้องเรียนมีทรัพย์สินในประเทศไทยรวมกันทั้งหมด ๘๕๖,๗๔๘.๙๗ บาท นับถึงวันที่ยื่นคำขอจึงตรงกับข้อกำหนดของหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนที่ให้มีเงินได้ในรอบปี และเงินฝากโดยรวมไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ ซึ่งมิใช่เงื่อนไขที่ต้องมีการรักษาสภาพการเงินโดยรวมไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท ตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ก่อนวันยื่นคำขอ แต่ผู้ร้องเรียนกลับได้รับแจ้งจากหน่วยงานว่าผู้ร้องเรียนไม่มีทรัพย์สินเพียงพอตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน ก่อนวันยื่นคำขอ จึงมิได้รับการพิจารณาตรวจลงตรา ทั้งนี้ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ไม่ได้รับการดำเนินการแก้ไขแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐาน คำชี้แจงสรุปได้ว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติข้างต้น ประกอบกับแนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๔.๓ กรณีใช้ชีวิตบั้นปลายผู้ขอวีซ่าต้องมีหนังสือของสถานทูตรับรองรายได้ไม่ถึง ๖๕,๐๐๐ บาท/เดือน และได้ใช้บัญชีเงินฝากของธนาคาร โดยมีเงื่อนเวลาของการฝากเงินคงอยู่ในบัญชีไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน หรือ ๓ เดือน แล้วแต่กรณีตามหนังสือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๗๑/ว ๔๔๙๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานทางโทรศัพท์เพื่อขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักในการพิจารณาการตรวจลงตรากรณีใช้ชีวิตในบั้นปลาย ได้รับคำชี้แจงว่า หลักเกณฑ์การพิจารณาการตรวจลงตรากรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายนั้น ต้องพิจารณาตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ ตามเหตุแห่งความจำเป็น ข้อ ๒.๒๒ ประกอบกับแนวทางปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๗๑/ว ๔๔๙๙ ข้อ ๔.๓ ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติ กรณีคนต่างด้าวขอวีซ่ากรณีใช้ชีวิตบั้นปลาย ให้ผู้ขอวีซ่าต้องมีเงื่อนเวลาของการฝากเงินคงอยู่ในบัญชีไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน หรือ ๓ เดือน แล้วแต่กรณี ซึ่งขณะยื่นคำขอผู้ร้องเรียนมีเงินฝากในบัญชีธนาคารคงอยู่ในบัญชีน้อยกว่า ๓ เดือน จึงถูกปฏิเสธการอนุญาต แต่ภายหลังเมื่อผู้ร้องเรียนคงเงินฝากในบัญชีไว้ครบ ๓ เดือน หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนจึงพิจารณาอนุญาตให้ผู้ร้องเรียนอยู่ต่อในราชอาณาจักรเพื่อใช้ชีวิตในบั้นปลายแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ส่งเอกสารที่ผู้ร้องเรียนเคยยื่นขอรับการพิจารณาตรวจลงตราเพื่อประกอบการพิจารณา และได้รับเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายรายการ ซึ่งจากการตรวจสอบ พบว่า เป็นเอกสารที่แสดงว่าผู้ร้องเรียนมีเงินได้ในรอบปีและมีเงินฝากธนาคารคำนวณรวมกันได้ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อขอเอกสารภาพถ่ายตรวจลงตรา พบว่า ผู้ร้องเรียนได้รับตรวจลงตรากรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๙

จากประสานสอบถามหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนยังมิได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้ยื่นคำร้องขอรับการพิจารณาการตรวจลงตราทราบถึงรายละเอียดแนวทางปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๗๑/ว๔๔๙๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ยกร่างคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการหลักเกณฑ์การพิจารณาการตรวจลงตรา ข้อ ๒.๒๒ กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลาย ได้รับการชี้แจงว่าการพิจารณาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(๓) มีหลักฐานการมีเงินได้ไม่น้อยกว่าเดือนละ ๖๕,๐๐๐ บาท หรือ

(๔) ณ วันยื่นคำขอ มีเงินฝากในธนาคารในประเทศไทยคงอยู่ในบัญชีตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท เฉพาะในปีแรก ให้แสดงบัญชีเงินฝากโดยมีเงินจำนวนดังกล่าวฝากอยู่ในบัญชีมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน หรือ

(๕) มีเงินได้ในรอบปีและมีเงินฝากธนาคารคำนวณรวมกันได้ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ

หากผู้ยื่นคำขอรับการตรวจลงตราไม่สามารถหาหลักฐานการมีเงินได้ไม่น้อยกว่าเดือนละ ๖๕,๐๐๐ บาท ตาม (๓) มาแสดง ก็สามารถยื่นขอตรวจลงตราโดยใช้หลักเกณฑ์การมีเงินฝากในธนาคารในประเทศไทยคงอยู่ในบัญชีตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท ได้ แต่ถ้าเป็นการยื่นในปีแรก ให้แสดงบัญชีเงินฝากโดยมีเงินจำนวนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน ตาม (๔) และหากผู้ยื่นคำขอตรวจลงตราไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั้ง (๓) และ (๔) ก็อนุโลมให้นำทั้ง ๒ ข้อมารวมกันตาม (๕) กล่าวคือ เป็นผู้มีเงินได้ในรอบปีและมีเงินฝากธนาคารคำนวณรวมกันไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอ อย่างไรก็ตาม การยื่นหลักฐานการมีเงินฝากธนาคารตาม (๕) นั้น ยังคงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาใน (๔) กล่าวคือ มีเงินฝากในธนาคารในประเทศไทยคงอยู่ในบัญชีตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน เว้นแต่เป็นกรณีการยื่นในปีแรก ให้แสดงบัญชีเงินฝากโดยมีเงินจำนวนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน

เช่นกัน เพราะการพิจารณาหลักเกณฑ์ตาม (๕) นั้น เป็นการขยายหลักเกณฑ์เรื่องมีเงินฝากในธนาคารตาม (๔) โดยอนุโลมให้สามารถนำเงินได้ในรอบปีมารวมกับการมีเงินฝากในธนาคารได้ ดังนั้น หลักเกณฑ์การมีเงินฝากในธนาคารตาม (๕) จึงต้องใช้หลักเกณฑ์ระยะเวลาการฝากเงินดังที่วางหลักไว้ใน (๔) ด้วย ทั้งนี้ โดยแนวทางปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๗๑/ว ๔๔๙๙ นั้น เป็นหนังสือเวียนภายในเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ จึงมิได้ประกาศให้กับประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน คำชี้แจงข้อเท็จจริงจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนยื่นคำขอตรวจลงตรา กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายโดยแสดงรายการบัญชีเงินฝากบัญชีซึ่งมียอดเงินคงเหลือ ๓๘๒,๗๗๕.๓๒ บาท ณ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ แต่เมื่อนับย้อนหลังไป ๓ เดือน ณ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ผู้ร้องเรียนมียอดเงินคงเหลือในบัญชีดังกล่าว ๔๖,๓๘๕.๙๘ บาท จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์มีเงื่อนเวลาของการฝากเงินคงอยู่ในบัญชีตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน จึงไม่ได้รับการพิจารณาการตรวจลงตรา กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลาย อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อผู้ร้องเรียนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณา คือ มีเงินฝากในธนาคารในประเทศคงอยู่ตลอดระยะเวลาย้อนหลัง ๓ เดือน จึงเข้าหลักเกณฑ์ตาม (๕) มีเงินได้ในรอบปีและมีเงินฝากในธนาคารคำนวณรวมกันได้ไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาท นับถึงวันยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนจึงพิจารณาออกวีซ่ากรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้ว กรณีจึงยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่พอรับฟังได้ว่า หน่วยงานได้เปลี่ยนแปลงการพิจารณาการตรวจลงตราที่เป็นการขัดกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ อันจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ต่อมาผู้ร้องเรียนมีหนังสือโต้แย้งคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าถ้อยคำในคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ ข้อ ๒.๒๒ กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายมีหลักเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาคงเงินฝากในบัญชีอยู่สองหลักเกณฑ์คือ (๔) และ (๕) โดย (๔) นั้นระบุระยะเวลาคงเงินฝากในบัญชีไว้อย่างชัดเจน ส่วน (๕) นั้น มิได้ระบุระยะเวลาคงเงินฝากในบัญชีไว้อย่าง (๔) ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้มายื่นคำร้องขอรับการพิจารณาการตรวจลงตรา กรณีใช้ชีวิตในบั้นปลายที่ขอรับการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ข้อ (๕) เกิดความสับสนจากถ้อยคำตามตัวอักษร อันนำไปสู่ความเข้าใจผิดที่ไม่ถูกต้องในการติดต่อราชการ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นควรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการแก้ไขกรณีทบทวน ปรับปรุงถ้อยคำในเรื่องระยะเวลาคงเงินฝากในบัญชีใน (๕) ให้มีลักษณะเดียวกันกับใน (๔) เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความสับสนและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากถ้อยคำในหลักเกณฑ์ดังกล่าว อันอาจทำให้เกิดความล่าช้าของผู้มาขอรับบริการ และอาจส่งผลให้ผู้มาขอรับบริการที่ถูกปฏิเสธคำขอด้วยเหตุดังกล่าวเห็นว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม หน่วยงานทำการให้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือเพิ่มเติมเอกสารอธิบายรายละเอียดแนวทางการพิจารณาการตรวจลงตราให้ผู้มาขอรับบริการได้ทราบอย่างเพื่อมิให้เกิดกรณีร้องเรียนเช่นนี้ขึ้นอีก ซึ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้รับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้และจะได้รวมพิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๓๒๗/๒๕๕๗ พร้อมกับประเด็นอื่น ๆ ในคราวเดียวกัน และได้แจ้งหน่วยงานในสังกัดให้ชี้แจงประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การพิจารณาให้คนต่างด้าวที่ประสงค์จะขอรับการพิจารณาการตรวจลงตราทราบแล้วตามคำแนะนำของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรื่องที่ ๕

หน่วยงานของรัฐยึดคืนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและมีคำสั่งให้ประชาชนออกจากพื้นที่

ผู้ร้องเรียนจำนวน ๙๓ ราย ได้ครอบครองและประกอบอาชีพทำสวนส้มบนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยไม่มีเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินและไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว เป็นเวลากว่า ๒๕ ปี กระทั่งหน่วยงานของรัฐได้มีคำสั่งให้ผู้ร้องเรียนออกจากพื้นที่ และรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งอื่นใดออกจากพื้นที่ ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาและลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า หน่วยงานได้ดำเนินการยึดคืนที่ดินแปลงดังกล่าวตามกฎหมาย โดยการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดแล้ว และจะดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับผู้ยากไร้ตามแผนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากไร้และขาดที่ดินทำกินให้กับประชาชน ซึ่งหน่วยงานได้ดำเนินการปูผังแบ่งแปลงที่ดิน และประกาศให้เกษตรกรมาขึ้นทะเบียน โดยไม่ตัดสิทธิของผู้ร้องเรียนทั้ง ๙๓ ราย ที่จะเข้ามาขอรับสิทธิตามกระบวนการและขั้นตอนของระเบียบและกฎหมาย ซึ่งในขั้นตอนการดำเนินการมีกลุ่มผู้ที่ขึ้นทะเบียนขอรับการจัดสรรที่ดินไว้แล้วและมีกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคัดเลือกด้วย โดยหน่วยงานได้กำหนดหลักเกณฑ์และทำการคัดเลือกบุคคลที่จะได้รับสิทธิรวมถึงจะดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ที่ได้รับคัดเลือกต่อไป และภายหลังจากมีการรวมกลุ่มบุคคลแล้วจึงเข้าสู่กระบวนการจัดตั้งสหกรณ์หรือสถาบันเกษตรกรเพื่อดำเนินการขออนุญาตเช่าที่ดินบริเวณดังกล่าวจากหน่วยงานของรัฐในลักษณะการเช่าที่ดินแปลงใหญ่ และเมื่อได้รับอนุญาตให้เช่าที่ดินเรียบร้อยแล้ว สมาชิกสหกรณ์จะบริหารจัดการกิจการสหกรณ์กันเองต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การคัดเลือกเกษตรกรที่จะได้รับสิทธิในการจัดที่ดินดังกล่าว จะต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันและความเป็นธรรม และผู้ร้องเรียนทั้ง ๙๓ ราย ต้องให้ความร่วมมือในการแสดงข้อมูลคุณสมบัติ

ของตนเองให้ครบถ้วนและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยจะต้องมีสถานะเป็นเกษตรกรอย่างแท้จริงด้วย ทั้งนี้ ขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องเรียนทั้ง ๙๓ ราย ว่ามีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรตามหลักเกณฑ์หรือไม่ และหากเข้าหลักเกณฑ์แล้ว ขอให้นำรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์และบัญชีรายชื่อเกษตรกรอื่นที่ขึ้นบัญชีไว้แล้วเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกเกษตรกรต่อไป นอกจากนี้ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่สวนส้มมีสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแปลงใหญ่และเข้าหลักการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรกรรมแปลงใหญ่ ดังนั้น การจัดสรรแบ่งแปลงสวนส้มดังกล่าวให้กับเกษตรกรนั้นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบและสอดคล้องกับการส่งเสริมให้ทำเกษตรกรรมแปลงใหญ่ โดยเฉพาะแปลงสวนส้มที่มีการบริหารจัดการทั้งระบบแปลง ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นลักษณะเกษตรกรรมแปลงใหญ่ที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะให้ผลผลิตทางการเกษตรแล้ว หากหน่วยงานจัดแบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อยอาจเกิดผลเสียหายต่อต้นส้มที่มีความพร้อมให้เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ดังนั้น การจัดสรรจำนวนเกษตรกรต้องคำนึงถึงจำนวนเนื้อที่ที่มีความเหมาะสม และคำนึงถึงต้นทุนในการทำเกษตรกรรมและผลผลิตที่จะได้รับต้องมีความสมดุลกัน เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีรายได้และผลกำไรที่เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ตามสมควร ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทั้ง ๙๓ ราย ที่ทำสวนส้มในพื้นที่ดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว ได้มีโอกาสรับคัดเลือกและจัดสรรแปลงสวนส้มร่วมกับเกษตรกรรายอื่นตามหลักเกณฑ์ที่กำหมด ซึ่งผู้ร้องเรียนมีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในการดูแลและบริหารจัดการสวนส้มดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง และสมควรจัดแปลงสวนส้มดังกล่าวในลักษณะเกษตรแปลงใหญ่ โดยสวนส้มมีความพร้อมในทุกด้านและมีผลผลิตพร้อมนำเข้าสู่ตลาดและเกิดรายได้ให้กับเกษตรกรได้ทันที นอกจากนี้เกษตรกรแต่ละรายสมควรได้รับจัดสรรพื้นที่สวนส้มให้เพียงพอ เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีรายได้และผลกำไรที่เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ตามสมควรโดยคำนึงถึงต้นทุนต่อไร่และผลกำไรที่จะได้รับ และภาครัฐสมควรติดตามและส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการสวนส้มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การทำเกษตรกรรมสวนส้มมีความยั่งยืนสืบต่อไป

ต่อมา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้นำข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติโดยมีประกาศให้ราษฎรมายื่นคำร้องขอรับการจัดที่ดินและเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว โดยจัดสรรแปลงที่ดินในลักษณะของเกษตรแปลงใหญ่ แบ่งเป็น ๕ โซน ในแต่ละโซนประกอบด้วย ที่อยู่อาศัยรายละ ๒ ไร่แนวกันชน (Buffer Zone) ถนนและส่วนกลางของชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรมแปลงรวมไม่ได้ให้สิทธิแก่เกษตรกรรายใด (คิดค่าเฉลี่ยพื้นที่เกษตรกรรมรายละ ๑๓ ไร่) มีแหล่งน้ำและพื้นที่ส่วนกลาง แต่ละโซนจะมีเกษตรกรได้รับคัดเลือก ๖๐ ราย (รวม ๕ โซน จะมีเกษตรกรทั้งหมด ๓๐๐ ราย) และพื้นที่ดังกล่าวต้องทำสวนส้มเท่านั้นและบริหารจัดการในลักษณะของสหกรณ์การเกษตร โดยผู้ร้องเรียนทั้ง ๙๓ ราย มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้ารับการจัดที่ดินดังกล่าว ตามคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามประกาศดังกล่าวต่อไป

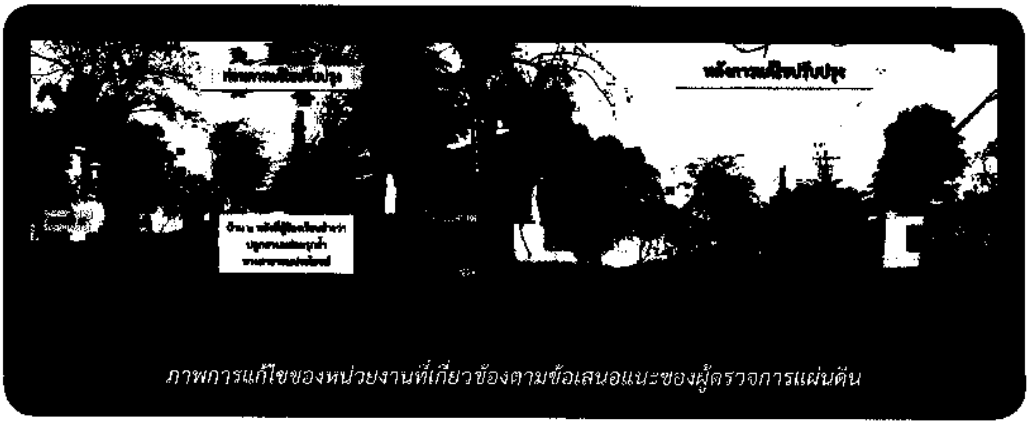
ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

เรื่องที่ ๖.

ปัญหาการบุกรุกและนำทางสาธารณประโยชน์ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

ผู้ร้องเรียนซึ่งพักอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบกรณีที่มีบ้านสองหลังในชุมชนดังกล่าวบุกรุกทางสาธารณะบริเวณหน้าบ้านด้วยการปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ไม้พุ่มและจัดสร้างเป็นส่วนหย่อมเพื่อความสวยงาม ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถเดินบนทางสาธารณะดังกล่าวได้ ต้องเดินบนผิวถนนทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับคนเดินและผู้ใช้รถใช้ถนน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานงานกับหน่วยงานที่ดูแลทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากบ้านทั้งสองหลังที่ถูกร้องเรียนอยู่ตรงข้ามกัน ประชาชนในซอยจึงไม่สามารถเลี่ยงไปเดินขอบถนนด้านใดด้านหนึ่งได้ จำเป็นต้องลงไปเดินบนผิวถนน ต่อมาหน่วยงานแจ้งว่าไม่สามารถติดต่อเจ้าของบ้านได้ และจากการตรวจสอบจากทะเบียนราษฎร พบว่า บ้านทั้งสองหลังไม่มีเจ้าบ้านและผู้อาศัย ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเร่งรัดหน่วยงานให้ตรวจสอบเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจน ผลจากการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินของบ้านทั้งสองหลังกับสำนักงานที่ดิน ทราบข้อมูลผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้งสองแปลง และหน่วยงานได้ประสานเจ้าของบ้านทั้งสองหลังเพื่อให้ทำการรื้อย้ายต้นไม้บริเวณหน้าบ้านให้พ้นแนวเขตทางสาธารณประโยชน์ รวมทั้ง

ภาพการแก้ไขของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มอบหมายให้ฝ่ายโยธา ฝ่ายเทศกิจ และฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะของหน่วยงานดังกล่าวเข้ามาควบคุมตรวจสอบการรื้อย้ายต้นไม้หน้าบ้านทั้งสองหลังตลอดจนการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยด้วย

จากการติดตามการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบกับการให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานผู้รับผิดชอบทำให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ต่างได้รับการแก้ไขปัญหาจนเกิดความพึงพอใจสามารถใช้ทางสาธารณประโยชน์ในการสัญจรได้ตามปกติ เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนตามสมควรแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๗

ปัญหาการเดินรถกับช่องเส้นทางของผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบการขนส่งรถโดยสารประจำทางได้รับความเดือดร้อนจากการที่มีรถที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เดินรถในเส้นทางเดินรถมาวิ่งทับเส้นทางเป็นเหตุให้เกิดการแย่งผู้โดยสาร ทำให้รายได้จากการประกอบการลดลง ผู้ร้องเรียนเคยร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบและสถานีตำรวจในท้องที่ให้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปราบปรามรถสองแถวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้วิ่งรถในเส้นทางดังกล่าวโดยด่วน แต่ยังพบรถสองแถวที่ไม่ได้รับอนุญาตวิ่งทับเส้นทางเดินรถของผู้ร้องเรียนอยู่ตลอดมา

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐาน ซึ่งได้รับการชี้แจงสรุปได้ ดังนี้

๑. รถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) เส้นทางของผู้ร้องเรียน มีห้างหุ้นส่วนจำกัดของผู้ร้องเรียนเป็นผู้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง มีเงื่อนไขจำนวนรถโดยสารวิ่งในเส้นทางดังกล่าวประมาณ ๑๑ – ๑๔ คัน

๒. กรณีกลุ่มบุคคลนำรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายไปวิ่งรับ - ส่งผู้โดยสารในเส้นทางของผู้ร้องเรียนนั้น หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ดำเนินการตรวจสอบและจับกุมรถผิดกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไปแล้วจำนวน ๔๘ ราย (ส่งดำเนินคดีและฟ้องต่อศาลจำนวน ๔ ราย)

๓. ต่อมาหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดำเนินการตรวจสอบและจับกุมรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น ๑๙ คัน ส่งดำเนินคดีที่สถานีตำรวจภูธร

ในการนี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบรับว่าจะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการตรวจสอบและจับกุมรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่องต่อไป

ภายหลังที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือให้หน่วยงานที่รับผิดชอบชี้แจง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากผู้ร้องเรียนว่าพบเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาลงพื้นที่ตรวจสอบจับและปรับรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับอนุญาตวิ่งรถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) ทับเส้นทางที่ผู้ร้องเรียนได้รับอนุญาต และต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้รับแจ้งว่า ยังพบเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาลงพื้นที่ตรวจสอบจับและปรับรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่หากไม่มีการลงพื้นที่ตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ก็จะพบรถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายวิ่งทับเส้นทางเดินรถของผู้ร้องเรียนและคณะอยู่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน คำชี้แจงข้อเท็จจริงจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็นว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบและจับกุมรถผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง พบผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนำรถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) ผิดกฎหมายไปวิ่ง รับ – ส่ง ผู้โดยสารในเส้นทางประจำทาง (รถสองแถว) เดินรถของผู้ร้องเรียนและทำการจับกุมดำเนินคดีแล้วจำนวน ๖๗ ราย และจะดำเนินการตรวจสอบและจับกุม

รถโดยสารสองแถวผิดกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่องต่อไป กรณีจึงยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่พอรับฟังได้ว่าหน่วยงานดำเนินการอันเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นสัมฤทธิผลดังที่คาดหมายไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำชับหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนดำเนินการตรวจสอบรถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) ผิดกฎหมายที่วิ่งทับเส้นทางเดินรถของผู้ร้องเรียนอย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน โดยสลับจุดตั้งตรวจและวันที่ในการตรวจสอบ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้ขับขี่รถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) ผิดกฎหมายคาดการณ์ได้และป้องกันไม่ให้สามารถนำรถโดยสารประจำทาง (รถสองแถว) ที่ผิดกฎหมายกลับมาเดินรถให้บริการในเส้นทางดังกล่าวได้อีก

ทั้งนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหนังสือถึงผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วโดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายลงตรวจสอบพื้นที่อย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน โดยในเดือนเมษายนและพฤษภาคม ๒๕๖๐ พบผู้กระทำความผิด ๑ ราย มีความผิดฐานใช้รถที่ได้รับอนุญาตทำการขนส่งนอกเส้นทาง ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และการกระทำความผิดอื่นอีกจำนวน ๖ ราย ซึ่งดำเนินการจับกุมลงโทษตามกฎหมายแล้ว

เรื่องที่ ๘

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ประกอบการเอกชนรายหนึ่ง

ผู้ร้องเรียนร้องเรียนว่า หน่วยงานเทศบาลและอำเภอละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ประกอบการเอกชนแห่งหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน

ภายหลังจากที่ได้รับการร้องเรียนเรื่องดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่และร่วมประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวกับผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดดังกล่าว รวมทั้งเจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกร ผลการประชุมสรุปได้ว่า ปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวมีสาเหตุจากการบริหารจัดการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่ถูกสุขลักษณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้กำกับดูแลการประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ที่ประชุมจึงมีความเห็นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกร ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ในเวลาต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากผู้ร้องเรียนว่ายังมีกลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรอยู่ เนื่องจากเจ้าของฟาร์มยังไม่ได้ดำเนินการตามความเห็นของที่ประชุม อีกทั้งในช่วงที่มีฝนตกหนัก น้ำเสียจะล้นจากบ่อพักน้ำเสียลงสู่ลำรางสาธารณะ ทำให้ประชาชนที่พักอาศัยบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน คณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเดินทางไปติดตามและตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งร่วมประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปผลการประชุมได้ว่า หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ก่อนหน้านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดได้เข้าไปกำกับดูแลและให้คำแนะนำให้เจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกรบริหารจัดการฟาร์มให้ดีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นแล้ว ส่วนกรณีที่มีการร้องเรียนในรายต่อมาเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียล้นจากบ่อพักน้ำเสียลงสู่ลำราง

สาธารณะในช่วงที่มีฝนตกนั้น เจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกรได้ดำเนินการแก้ไขโดยเสริมคันบ่อพักน้ำเสีย และขุดร่องน้ำกั้นอีกชั้นหนึ่งระหว่างแนวเขตของฟาร์มกับลำรางสาธารณะ ทำให้ไม่มีน้ำเสียไหลลงสู่ลำรางสาธารณะในช่วงที่มีฝนตกแล้ว แต่ยังไม่ได้ดำเนินการดูดและขนย้ายสิ่งปฏิกูลออกจากบ่อพักน้ำเสีย และการแยกระบบน้ำเสีย - น้ำดี แต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า แม้ว่าคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวและตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ร่วมกับผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดได้เข้าไปกำกับดูแลและให้คำแนะนำให้เจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกรปรับปรุงการบริหารจัดการฟาร์มให้ดีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็น ทำให้ปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรลดน้อยลง และเมื่อภายหลังได้มีการร้องเรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียล้นจากบ่อพักน้ำเสียลงสู่ลำรางสาธารณะในช่วงที่มีฝนตก เจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกรได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อป้องกันไม่มีน้ำเสียไหลลงสู่ลำรางสาธารณะแล้ว รวมทั้งเทศบาลได้ออกเทศบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเพื่อควบคุมกิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในเขตเทศบาลด้วยแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ครบถ้วน โดยยังไม่ได้ดำเนินการดูดและขนย้ายสิ่งปฏิกูลออกจากบ่อพักน้ำเสีย รวมทั้งไม่มีการแยกระบบน้ำเสีย - น้ำดี ให้ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ยังคงได้รับความเดือดร้อนอยู่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้จังหวัดประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำกับ ติดตาม แนะนำและเร่งรัดให้ผู้ประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรดำเนินการดูดและขนย้ายสิ่งปฏิกูลออกจากบ่อพักน้ำเสีย และแยกระบบน้ำเสีย – น้ำดี ให้ชัดเจน และเสริมคันดินหรือกำแพงบริเวณบ่อพักน้ำเสียให้แน่นหนาเพียงพอเพื่อป้องกันน้ำเสียไหลลงสู่ลำรางสาธารณะให้แล้วเสร็จโดยเร็ว รวมทั้งกำกับดูแลให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามเทศบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ต่อมา จังหวัดได้รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบและแผนผังในการปรับปรุงน้ำเสียจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งได้ติดตั้งเครื่องปั่นน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจนในบ่อพักน้ำเสีย และจัดทำระบบปิดคลุมป้องกันการฟุ้งกระจายของกลิ่นเหม็นบริเวณบ่อรับน้ำเสีย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการได้เพิ่มการใช้น้ำหมักชีวภาพผสมน้ำเพื่อฉีดล้างคอกสุกรวันละประมาณ ๒ - ๓ ครั้ง ตักมูลสุกรสดใส่ถุงปิดผนึกไว้จำหน่ายและใช้เป็นปุ๋ยในสวน และใช้จุลินทรีย์ผสมในอาหารและน้ำให้สุกรกินทุกวัน ทั้งนี้ ปัจจุบันพบว่ากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวลดน้อยลงแล้ว

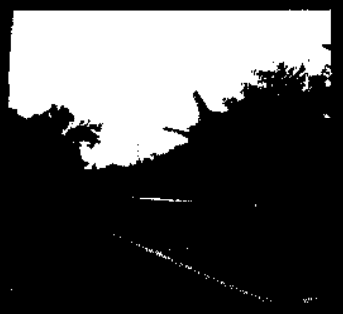
ในการนี้ เพื่อเป็นการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเดินทางไปติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด พร้อมทั้งได้ติดตั้งเครื่องปั่นน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจนในบ่อแล้ว และได้ทำระบบปิดคลุมบ่อพักน้ำเสียเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของกลิ่นเหม็น ซึ่งปัจจุบันพบว่ากลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวลดน้อยลงแล้ว โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งว่าได้กำชับให้ผู้ประกอบการตักมูลสุกรใส่ถุงไว้จำหน่ายหรือนำไปกำจัดทันที ไม่ให้มีการตากหรือเก็บไว้ที่ฟาร์ม และให้ใช้จุลินทรีย์ผสมในอาหารและน้ำให้สุกรกิน รวมทั้งใช้น้ำหมักชีวภาพผสมน้ำเพื่อฉีดล้างคอกสุกรอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการได้ทำคันดินและขุดร่องน้ำกั้นระหว่างแนวเขตของฟาร์มกับลำรางสาธารณะเพื่อป้องกันน้ำเสียไหลลงสู่ลำรางสาธารณะแล้ว ทั้งนี้ คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหมั่นตรวจตราฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นอีกในอนาคตด้วยแล้ว

การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ ฟาร์มเลี้ยงสุกร

สภาพโรงเลี้ยงสุกร

บ่อบำบัดน้ำเสีย

การปิดตลุมบอพักน้ำเสีย

คันดินและร่องน้ำกั้นระหว่างแนวเขต
ของฟาร์มกับลำรางสาธารณะ

ถังบำบัดน้ำเสีย

๓.๒ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

กรณีปัญหาการให้เช่าพื้นที่ภายในท่าอากาศยานนานาชาติแก่เอกชนเพื่อให้บริการส่งมอบสินค้าปลอดอากร

ผู้ร้องเรียนได้เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบกรณีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งไม่อนุญาตให้บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งเช่าพื้นที่บริเวณท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมืองเพื่อใช้เป็นจุดส่งมอบสินค้า (Pick up Counter) ผู้ร้องเรียนเห็นว่า การที่หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นได้กำหนดให้มีจุดส่งมอบสินค้าปลอดอากรที่ดำเนินการโดยเอกชนที่ชนะการประมูลรายเดียวกันในท่าอากาศยานทั้งสองแห่ง เป็นการเอื้อประโยชน์แก่เอกชนและเป็นการผูกขาดธุรกิจร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมือง จึงเป็นการเลือกปฏิบัติ ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายอย่างไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้จัดประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องเรียน ซึ่งที่ประชุมมีมติให้รัฐวิสาหกิจแห่งนั้นดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดจุดส่งมอบสินค้าปลอดอากรสาธารณะได้หรือไม่ แต่เนื่องจากไม่ได้รับการผลการศึกษาจากรัฐวิสาหกิจแห่งนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีคำวินิจฉัยกรณีดังกล่าวสรุปได้ว่ากรณีท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง พบว่า สัญญาได้สงวนสิทธิการอนุญาตให้รัฐวิสาหกิจดังกล่าวมีผู้ประกอบการรายอื่นประกอบกิจการจำหน่ายสินค้าปลอดอากร และจุดส่งมอบสินค้าปลอดอากรได้อีกยกเว้นพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสาร ประกอบกับไม่สามารถจัดสรรพื้นที่ให้ได้ จึงแจ้งผลการพิจารณาขอเช่าพื้นที่ให้บริษัทเอกชนนั้นทราบ สำหรับกรณีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิบริษัทเอกชนที่ชนะการประมูลและได้รับอนุญาตจากรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นให้ดำเนินโครงการบริหารจัดการกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ณ อาคารผู้โดยสารท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีพื้นที่

ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ตารางเมตร โดยรัฐวิสาหกิจดังกล่าวแจ้งว่าจุดส่งมอบสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาโครงการ หากผู้ประกอบการรายอื่นประสงค์จะตั้งจุดส่งมอบสินค้า จะต้องได้รับความยินยอมจากเอกชนที่ชนะการประมูลนั้นก่อน จึงจะสามารถตั้งจุดส่งมอบสินค้าได้

กรณีข้างต้น การอนุญาตให้เอกชนที่ชนะการประมูลมีสิทธิในการให้บริการจุดส่งมอบสินค้าปลอดอากรแต่เพียงรายเดียว เข้าข่ายเป็นการเลือกปฏิบัติหรือเป็นการปิดกั้นเสรีทางการค้า เนื่องจากจุดส่งมอบสินค้าเป็นเรื่องของการให้บริการประชาชนผู้ซื้อสินค้าจากร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมือง การให้สิทธิผู้ประกอบการแต่เพียงรายเดียวในการบริหารจัดการจุดส่งมอบสินค้า เป็นการไม่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และอาจเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ประกอบการรายอื่นในการประกอบกิจการร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมือง ซึ่งไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวถือได้ว่ารัฐวิสาหกิจแห่งนั้น ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เสนอแนะไปยังรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นในฐานะเจ้าของพื้นที่ พิจารณาจัดหาและกำหนดจุดส่งมอบสินค้าสาธารณะให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมืองรายอื่น เพื่อใช้ในการส่งมอบสินค้า เนื่องจากหากมีการกำหนดจุดส่งมอบสินค้าเพื่อเป็นบริการสาธารณะจะมีการแข่งขันอย่างเสรีภายใต้กลไกตลาด และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคจากการมีทางเลือกที่มีความหลากหลายมากขึ้น รวมทั้ง เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมและยกระดับความสามารถทางการแข่งขันทางการค้า ของประเทศต่อไป

ต่อมา รัฐวิสาหกิจแห่งนั้นชี้แจงว่า กิจกรรมให้บริการส่งมอบสินค้าปลอดอากรถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาข้างต้น หากรัฐวิสาหกิจไปรุกล้ำสิทธิตามสัญญาในขณะที่ยังไม่สิ้นอายุสัญญา และยังเป็นสิทธิทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยของเอกชน จะเสมือนไปละเมิดสัญญาและจะกระทบต่อความเชื่อมั่นของคู่สัญญาต่าง ๆ อีกมากมาย รวมถึงกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า พื้นที่ดำเนินการตามสัญญาข้างต้นประกอบด้วย ๒ สัญญาคือ สัญญาโครงการ ซึ่งกำหนดพื้นที่โครงการไว้ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ตารางเมตร โดยกำหนดว่ารัฐวิสาหกิจและเอกชนที่ชนะการประมูลจะต้องไปทำสัญญาเช่าพื้นที่กันอีกฉบับหนึ่ง เมื่อทำสัญญาเช่าพื้นที่แล้ว สิทธิตามสัญญาโครงการจึงจำกัดพื้นที่ตามสัญญาเช่าเท่านั้น มิได้รวมถึงพื้นที่อื่นของรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นด้วย เมื่อการประกอบกิจการร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมืองจะต้องดำเนินการตามประกาศกรมศุลกากรที่ ๒๐/๒๕๔๙ เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับร้านค้าปลอดอากร ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นร้านค้าปลอดอากรและส่วนที่เป็นจุดส่งมอบสินค้าตามแบบคำขอจัดตั้งร้านค้าปลอดอากรกำหนด โดยผู้ยื่นคำขอจะต้องระบุสถานที่ที่ทำเป็นจุดส่งมอบสินค้า ซึ่งหมายถึงสถานที่ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติ เมื่อบริษัทเอกชนประสงค์ขอเช่าพื้นที่ของรัฐวิสาหกิจ ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจุดส่งมอบสินค้าตามแบบดังกล่าวคือ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยที่จุดส่งมอบสินค้าถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบกิจการร้านค้าปลอดอากรขาออกในเมือง เนื่องจากการซื้อสินค้าได้สำเร็จแล้วตั้งแต่มีการซื้อขาย ณ ร้านค้า เหลือเพียงขั้นตอนการส่งมอบสินค้าเท่านั้น จุดส่งมอบสินค้าจึงเป็นบริการอย่างหนึ่ง ซึ่งมิใช่เป็นบริการที่ผูกขาดโดยเอกชนที่ชนะการประมูลแต่เพียงรายเดียว การที่รัฐวิสาหกิจกล่าวอ้างว่าได้มอบสิทธิให้แก่เอกชนไปแล้วผ่านทางสัญญาเช่าพื้นที่ ทั้งที่ข้อกำหนดโครงการและสัญญาโครงการไม่ได้กำหนดตามที่กล่าวอ้าง คือเป็นการจำกัดสิทธิของตนเองเพื่อประโยชน์ของคู่สัญญา โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของรัฐ เนื่องจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิก่อสร้างโดยใช้งบประมาณของแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม การนำทรัพย์สินของรัฐไปหาประโยชน์ในลักษณะที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่คู่สัญญาจึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งทรัพย์สินของรัฐ และทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติศุลกากรไม่สามารถกระทำได้เป็นการทั่วไป ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ดังนั้น รัฐวิสาหกิจดังกล่าวจึงมีหน้าที่ในการจัดหาพื้นที่นอกสัญญาโครงการเพื่อจัดทำเป็นจุดส่งมอบสินค้าในลักษณะที่เป็นบริการสาธารณะเพื่อที่ผู้ประกอบการรายอื่นสามารถดำเนินกิจการร้านค้าปลอดอากรได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแจ้งไปยังหน่วยงานที่กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นเพื่อพิจารณาให้สั่งการตามที่เห็นสมควร

อย่างไรก็ดี รัฐวิสาหกิจแห่งนั้นยังคงยืนยันสิทธิในการทำสัญญาและผลแห่งสัญญาที่ผูกพันคู่สัญญาและปฏิเสธที่จะดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า รัฐวิสาหกิจแห่งนั้นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุอันควร ทั้งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินการตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยได้ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันในกรณีดังกล่าวจัดทำรายงานเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นกรณีเร่งด่วนเพื่อดำเนินการตามหน้าที่ต่อไป

ต่อมาคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติแจ้งว่าตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาดำเนินการนั้น ในการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาและเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับแล้วจึงส่งเรื่องมายังผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้พิจารณาทบทวนให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติข้างต้น หากพิจารณาแล้วเห็นควรเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาก็สามารถดำเนินการได้ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการตามสมควรต่อไป

ส่วนที่ ๒

ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ในการปฏิบัติภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนตามบทบัญญัติของกฎหมาย และรวมถึงการตรวจสอบกรณีมีการร้องเรียนการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละประเภท ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ ได้ให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ดังนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จากการดำเนินงานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียน ชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาข้อยุติในกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกัน และหน่วยงานให้ความสำคัญกับกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงานของตนด้วย เพราะตระหนักดีว่าคำร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนผู้รับบริการที่หน่วยงานพึงรับฟังในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อบกพร่องอื่นใดในกระบวนการทำงานหรือวิธีปฏิบัติงาน หน่วยงานจึงควรรับฟังคำร้องเรียนเหล่านั้น และนำไปพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้อง เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏเรื่องที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานถึงขนาดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องดำเนินมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อเร่งรัดให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใด

นอกจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการร่วมประชุมระดมความคิดในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือเพื่อประกอบการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน จะเป็นการแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมของผู้ร้องเรียนและประชาชนแล้วยังเป็นหนทางสู่การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องร้องเรียนหลายกรณีเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจระหว่างผู้ร้องเรียนกับหน่วยงานของรัฐ ในด้านการสื่อสารข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไม่ต้องตรงกัน ดังนั้น คำชี้แจง คำอธิบายตลอดจนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของหน่วยงาน ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนผู้ร้องเรียนได้เป็นอย่างดีเป็นการลดความขัดแย้งและข้อพิพาทที่จะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะช่วยลดภาระของทั้งสองฝ่ายในการยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธี

แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ยังคงมีเรื่องร้องเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจพิจารณาวินิจฉัยให้เป็นที่สิ้นสุดได้โดยเวลาอันรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินล่าช้า ในกรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจะแก้ไขปัญหาด้วยการปรับใช้มาตรการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเสริมประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงควบคู่กับการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางที่เป็นทางการไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการประสานอย่างไม่เป็นทางการไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องผ่านทางโทรศัพท์ หรือระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่พิพาท การรับฟังถ้อยคำของประชาชนผู้เดือดร้อน การจัดประชุมร่วมเพื่อระดมความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมถึงการจัดให้มีเวทีเพื่อการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งโดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นคนกลางในการดำเนินการ แต่ในกรณีที่หน่วยงานยังคงเพิกเฉยไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือการส่งเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายต่อไป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงาน เร่งรัดและติดตามความคืบหน้าเพื่อให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียน ดังนี้

เรื่องที่ ๑

ปัญหาการจำหน่ายสูติบัตรของผู้ร้องเรียนโดยไม่ถูกต้องและการไม่ดำเนินการยื่นขอสัญชาติไทยให้แก่ผู้ร้องเรียนตามประกาศกระทรวงมหาดไทย

ผู้ร้องเรียนเกิดที่อำเภอแห่งหนึ่งเป็นบุตรของผู้ถือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย มีหมายเลขรหัสบัตรขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๖ และผู้ร้องเรียนได้รับสูติบัตร มีเลขบัตรประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๗ จากการเกิดในประเทศไทย ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕ ต่อมา สถานะทางทะเบียนของผู้ร้องเรียนถูกจำหน่าย ทำให้ไม่มีสถานะทางทะเบียน โดยมีรหัสบัตรขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๐ ประเภทกลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่สามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ ได้ ผู้ร้องเรียนจึงได้นำปัญหาดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง และให้ความช่วยเหลือในกรณีดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงในประเด็นร้องเรียนดังกล่าว และได้รับการชี้แจง สรุปได้ดังนี้

๑. ประเด็นสูติบัตรถูกจำหน่าย ผลจากการตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า เนื่องจากผู้ร้องเรียนมีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้านกลาง โดยไม่มีการแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลางเป็นเวลานาน กล่าวคือ ไม่มีการเคลื่อนไหวทางทะเบียน จึงถูกจำหน่ายตามโครงการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลรายการทะเบียนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๗

๒. ประเด็นหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนไม่ดำเนินการเรื่องการยื่นขอสัญชาติไทยให้กับผู้ร้องเรียนผลจากการตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า สถานะปัจจุบันของผู้ร้องเรียน คือ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หมายเลขบัตรประจำตัวขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๐ เนื่องจากไม่ได้

รับการสำรวจประเภทกลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวพันกับผู้ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยไว้เดิม ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่สามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้เนื่องจากบทบัญญัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ กำหนดหลักเกณฑ์ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเฉพาะชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทยไว้แล้ว รวม ๑๘ กลุ่ม แต่ไม่ครอบคลุมกลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนประเภทที่อาศัยอยู่มานาน ซึ่งสำรวจภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๕ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนจึงไม่สามารถดำเนินการเรื่องการยื่นขอสัญชาติไทยให้แก่ผู้ร้องเรียนได้

๓. ประเด็นที่ผู้ร้องเรียนได้นำสูติบัตรที่ระบุชื่อผู้ร้องเรียน เลขบัตรประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๗ ออกโดยหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมาแสดงเป็นหลักฐาน โดยอ้างว่าเป็นของตนเองและตนเป็นผู้เกิดในประเทศไทย อีกทั้งยังเคยมีสถานะบุคคลอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ หน่วยงานได้หารือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการขอคืนรายการสถานะบุคคลตามสูติบัตรดังกล่าว ผลเป็นประการใดจะได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จึงได้ประสานไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเพื่อเร่งรัดและติดตามความคืบหน้าการพิจารณาการคืนสถานะบุคคลผู้อยู่ในกลุ่มที่จะยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ ทราบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนยังมีประเด็นข้อเท็จจริงที่ต้องสอบถามผู้ร้องเรียนเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบและประสานงานกับหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเพื่อให้ข้อมูลเนื่องจากผู้ร้องเรียนพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลอันจะช่วยลดภาระในการเดินทางไปติดต่อราชการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามการดำเนินการขอคืนสถานะบุคคลทางทะเบียนและแจ้งรายละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบอย่างต่อเนื่อง กระทั่งหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนได้ออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ขึ้นต้นด้วยหมายเลข ๗ ประเภทบุตรคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยให้แก่ผู้ร้องเรียน และแจ้งว่าได้ส่งคำร้องขอสัญชาติไทยของผู้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว

จากการติดตามเรื่องในเวลาต่อมา พบว่า เกิดความล่าช้าแม้ว่าผู้ร้องเรียนส่งเอกสารประวัติอาชญากรรมให้แก่หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ตาม แต่หน่วยงานยังมิได้ส่งคำร้องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยอ้างเหตุว่าขั้นตอนการส่งคำร้องของผู้ขอสัญชาติไทยหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนจะจัดส่งเป็นรอบ โดยอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบจะรวบรวมคำร้องจนครบจำนวนประมาณ ๕๐ คำร้อง จึงจะจัดส่งไปซึ่งทางอำเภอพร้อมจัดส่งเรื่องไปได้ภายในสัปดาห์ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้าไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทราบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับคำร้องจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนแล้ว และจะต้องส่งเอกสารของผู้ร้องเรียนไปให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ทำการตรวจสอบประวัติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการส่งเรื่องจะส่งเป็นรอบเช่นกัน ครั้งละ ๖๐๐ - ๘๐๐ คำร้อง ใช้เวลาประมาณ ๓ เดือน และหลังจากเรื่องได้รับการพิจารณาอนุมัติแล้ว หน่วยงานผู้รับผิดชอบจะทำการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ซึ่งใช้เวลาดำเนินการอีกประมาณ ๒ – ๓ เดือน ถึงจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนมาทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ ณ ภูมิลำเนาของผู้ร้องเรียน ประมาณการระยะเวลาดำเนินการตามขั้นตอนทั้งหมดคาดว่าจะแล้วเสร็จภายใน ปี ๒๕๖๐ นี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินการตามขั้นตอนโดยไม่ชักช้าเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนโดยเร็วต่อไป

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากผู้ร้องเรียนว่าได้รับบัตรประชาชนผู้มีสัญชาติไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ขณะนี้ผู้ร้องเรียนมีความรู้สึกเหมือนได้ชีวิตใหม่ และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยประสานงานติดตาม เร่งรัด และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว จนได้รับบัตรบัตรประจำตัวประชาชนไทยถูกต้องตามกฎหมาย กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก้ไขความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ส่วนที่ ๒

ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕.๑ การกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินภารกิจดังกล่าวด้วยความมุ่งหมายที่จะให้หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และการบังคับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยความมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนที่เพื่อสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายกรณี ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนโดยความละเอียด รอบคอบ ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และไม่เปิดเผยสาระสำคัญของผู้ถูกร้องเรียนโดยไม่จำเป็น เนื่องจากหากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกร้องเรียนมิได้มีการปฏิบัติที่มีลักษณะฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมตามคำร้องเรียน อาจจะถูกสังคมตัดสินว่าเป็นผู้มีความประพฤติที่เสื่อมเสียจริงตามที่มีการร้องเรียน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงจะไม่เปิดเผยรายละเอียดของผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนจนกว่าจะมีผลการวินิจฉัยเป็นที่ยุติ

ในกรณีการร้องเรียนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมจริง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และหากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่อง

ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมามีกรณีตัวอย่างที่ผลการตรวจสอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า มีการกระทำผิดร้ายแรง คือ กรณีการร้องเรียนอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคการเมืองแห่งหนึ่ง ใช้บัตรลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ลงคะแนนแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ในการประชุมร่วมรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้ผลการลงมติบิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีอาญา และต่อมาในปี ๒๕๕๙ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้ลงมติถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่ง และถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองและทางราชการ เป็นเวลา ๕ ปี

นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและมีคำวินิจฉัยแล้วที่ผ่านมาในกรณีอื่น ๆ เช่น กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เปิดดูภาพที่มีลักษณะอนาจารในห้องประชุมรัฐสภา กรณีร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมของข้าราชการทางการเมือง กรณีการขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี รวมถึงการมีพฤติกรรมทุจริตต่อหน้าที่ เป็นต้น

ในส่วนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเรียนมีการปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการให้หน่วยงานบังคับการให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะมีบทลงโทษตามที่หน่วยงานกำหนดต่อไป โดยที่ผ่านมาหน่วยงานได้ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการบังคับตามประมวลจริยธรรมและรายงานผลมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ได้ดำเนินการในระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น กรณีอาจารย์มหาวิทยาลัยใช้กิริยาที่ไม่เหมาะกับนักศึกษา เป็นต้น

อนึ่ง แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะมิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้หน้าที่และอำนาจแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกต่อไป แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินยังจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะให้ร่วมมือในการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่สังคมไทย ด้วยการให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและประสานงานข้อมูลด้านจริยธรรมแก่องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๕.๒ การกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ และ ๒๘๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖ อันมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า

๑. มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

๒. การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย

๓. ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง

๔. การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

๕. ในการดำเนินการด้านจริยธรรมดังกล่าว ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๕.๑ เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม

๕.๒ ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

๕.๓ รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานผู้ให้ข้อเสนอแนะและเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมให้แก่หน่วยงานของรัฐทุกประเภทเพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีประมวลจริยธรรมที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมถึงมาตรฐานทางจริยธรรมที่สำคัญเพื่อใช้บังคับในการดำเนินการด้านจริยธรรมของหน่วยงาน นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ติดตามความคืบหน้าในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และขอความร่วมมือให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดส่งประมวลจริยธรรมที่หน่วยงานได้จัดทำหรือปรับปรุงแล้วเสร็จมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลหลักในการรวบรวมประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผลจากการติดตาม พบว่า หน่วยงานของรัฐทุกประเภทกว่าร้อยละ ๙๘ สามารถจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมจนแล้วเสร็จและส่งมายัง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เหลือเพียงเฉพาะหน่วยงานที่มีการจัดตั้งใหม่หรือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในระหว่างที่หน่วยงานยังอยู่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและแนะนำให้หน่วยงานนำค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ๙ ประการไปประยุกต์ใช้เป็นหลักในด้านจริยธรรมขององค์กรไปพลางก่อนที่จะมีการจัดทำและประกาศใช้ประมวลจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานต่อไป

อนึ่ง ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้ประมวลจริยธรรมสักระยะหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเสนอแนะให้หน่วยงานมีการประเมินประมวลจริยธรรมดังกล่าว พร้อมออกแบบประเมินในเบื้องต้นให้แต่ละหน่วยงานนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยให้มีการประเมินทั้งในส่วนของเนื้อหาประมวลจริยธรรม และการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้หรือไม่เพียงใด มีข้อขัดข้อง หรือมีความเป็นธรรมหรือไม่ เพื่อให้หน่วยงานมีข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบ ทบทวนความเหมาะสมและประสิทธิภาพของประมวลจริยธรรมอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขประมวลจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๕.๓ การกิจด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรมให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเห็นว่าเป็นมาตรการในเชิงป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำพฤติกรรมที่เป็นการละเมิดต่อประมวลจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานและเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมและการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนหรือปฏิบัติงานบนพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรม

อันดี ลดโอกาสที่จะเกิดการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม อันจะนำไปสู่การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินย่อมน้อยลง ทั้งนี้ ที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ริเริ่มและพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมในรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตามแผนปฏิบัติการซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมในส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเอง และบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายด้านจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยตลอด ๑๐ ปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมร่วมกับคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินการด้านจริยธรรม เพื่อจัดทำข้อแนะนำในการดำเนินการด้านจริยธรรม ทั้งในส่วนของประมวลจริยธรรม การส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และการตรวจสอบจริยธรรมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดไว้ การดำเนินการจัดประชุมสัมมนา เพื่อเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท อาทิ โครงการสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรมแห่งชาติ โครงการขับเคลื่อนแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด (จังหวัดต้นแบบทางจริยธรรม) โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการดำเนินการด้านจริยธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม โดยร่วมกับ วุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สภาพัฒนาการเมือง และสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ดำเนินโครงการ เช่น โครงการพัฒนาผู้นำคุณธรรม โครงการองค์กรปกครองท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม โครงการต้นแบบความซื่อตรงภาครัฐ โครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา โครงการโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม และการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค ๔ ภูมิภาค นอกจากนี้ ยังได้จัดนิทรรศการ และเอกสารเผยแพร่ในรูปแบบแผ่นพับการ์ตูน ภาพยนตร์สั้น เพื่อเป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมจิตสำนึกทางด้านจริยธรรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งนี้ มีตัวอย่างการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญ มีดังนี้

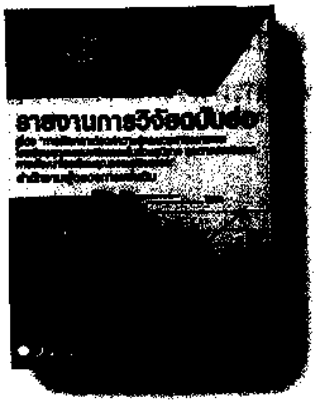
๑. โครงการเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต : การขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมสู่องค์กรคุณธรรม

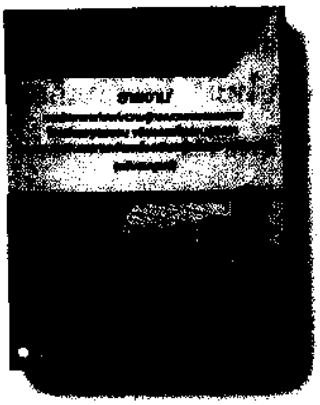
ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ คือ "การปลูกและปลุกจิตสำนึกการต่อต้านการทุจริตโดยเน้นการปรับเปลี่ยนฐานความคิดของคนในทุกภาคส่วน ในการรักษาประโยชน์สาธารณะ" สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินการจัดการประชุมชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมตามโครงการรณรงค์ปลูกและปลุกจิตสำนึกด้านจริยธรรมแก่ทุกภาคส่วน กิจกรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมสู่องค์กรคุณธรรม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ โดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และคณาจารย์ จากหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๕ หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลสบปราบ จังหวัดลำปาง เทศบาลตำบลหนองไม้แดง จังหวัดชลบุรี วิทยาลัยชุมชนสงขลา จังหวัดสงขลา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส และเทศบาลตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส

อย่างไรก็ดี เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มิได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการด้านจริยธรรมอีกต่อไป สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีแผนที่จะปรับปรุงรูปแบบการดำเนินกิจกรรมและโครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามหน้าที่อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเปลี่ยนแปลงเป็น "โครงการเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต" และนำกลุ่มเป้าหมายเดิมที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการไปพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาลในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ต่อไป

จากความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาคและเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม จำนวน ๑๖ โรงเรียน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ดำเนินการจัดทำเอกสารรายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง "การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม" เพื่อมอบให้กับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในสังกัดได้นำไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาต่อไป

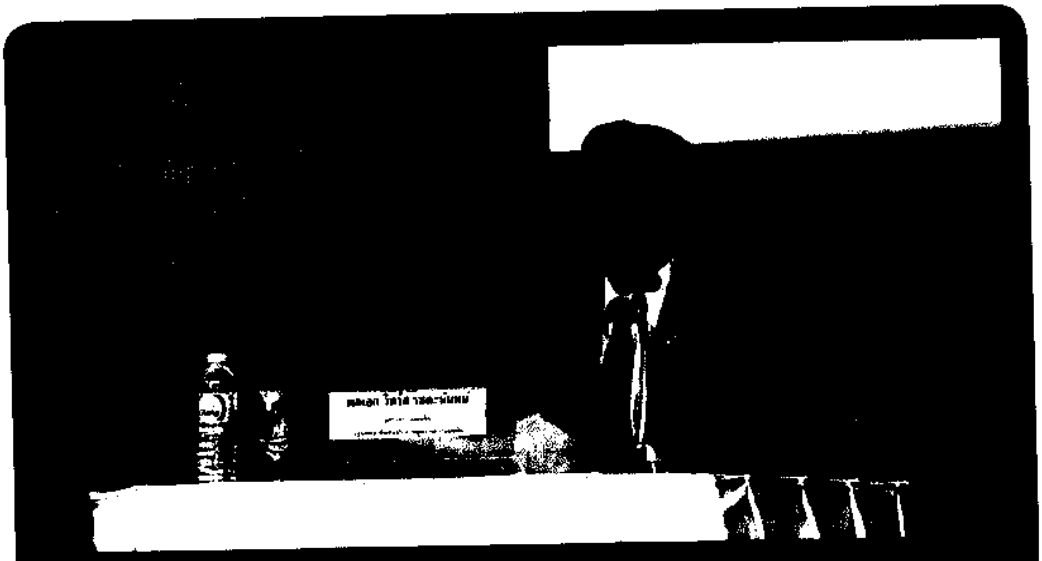

๒. โครงการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม : กิจกรรมงานสัมมนา: "เหลียวหน้า แลหลัง จริยธรรมตามรัฐธรรมนูญ"

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ที่ไม่ควรส่งเสริมให้เกิดเฉพาะกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น แต่ควรมีการสร้างเสริมเติมเต็ม และผลักดันให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งกระตุ้นจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากรภาครัฐ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทมาโดยตลอด จึงจัดงานสัมมนา "เหลียวหน้า แลหลัง จริยธรรมตามรัฐธรรมนูญ" เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ สโมสรทหารบก กรุงเทพฯ เพื่อเป็นการสะท้อนถึงผลการดำเนินงานด้านจริยธรรม ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมา โดยการสัมมนาในครั้งนี้ มีผู้แทนจากหน่วยงานราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมงานสัมมนารวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๔๗ คน จาก ๒๓๖ หน่วยงาน

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน ผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "งานจริยธรรมในมุมมองของผู้ตรวจการ แผ่นดิน" ซึ่งสะท้อนผลการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ดำเนินงาน มาตลอด ๑๐ ปี บทเรียนที่สังคมไทยได้รับ ตลอดจนความท้าทายในอนาคตที่จะมี การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินการด้านจริยธรรมในภาครัฐและสังคม ภายใต้กรอบกติกา ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และนอกจากนี้ยังมีการเสวนาเรื่อง "อนาคตจริยธรรมตาม รัฐธรรมนูญฉบับใหม่" ซึ่งได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมเสวนาในหัวข้อ ดังกล่าวอย่างกว้างขวาง

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "งานจริยธรรมในมุมมองของผู้ตรวจการแผ่นดิน"

ภาพกิจกรรมงานสัมมนา "เหลียวหน้า แลหลัง จริยธรรมตามรัฐธรรมนูญ"
เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ สโมสรทหารบก กรุงเทพมหานคร

๓. โครงการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการระดับท้องถิ่น

การติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการระดับท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนศึกษารูปแบบแนวทางในการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ในระยะที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นประมาณ ๓,๐๐๐ คน ซึ่งได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันว่าจะนำแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ได้จากการเข้ารับการสัมมนาในโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรมไปขยายผลให้เกิดการส่งเสริมจริยธรรมในองค์กรและชุมชนโดยรอบอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมยั่งยืน และเป็นการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่ร่วมกันดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ท้องถิ่นของตน

ผลจากการติดตามการดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายภาคเหนือ ณ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลตำบลแม่สะเรียง เทศบาลตำบลขุนยวม และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนตำบลคำแคน องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมอบรมสัมมนาตามโครงการ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม” ไปพัฒนาต่อยอด และสนับสนุนกิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้มีความหลากหลายครอบคลุมมากขึ้น พร้อมทั้ง

ดำเนินการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากรภายในและภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ตลอดจนองค์กรภาคีเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ภาพการดำเนินโครงการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับท้องถิ่น

๔. โครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา

โครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา สร้างกลุ่มผู้นำคุณธรรม และบูรณาการการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการ คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรของสถานศึกษา และกลุ่มผู้นำนักเรียน โดยมีพื้นที่นำร่อง คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกิจกรรมหลักดังต่อไปนี้

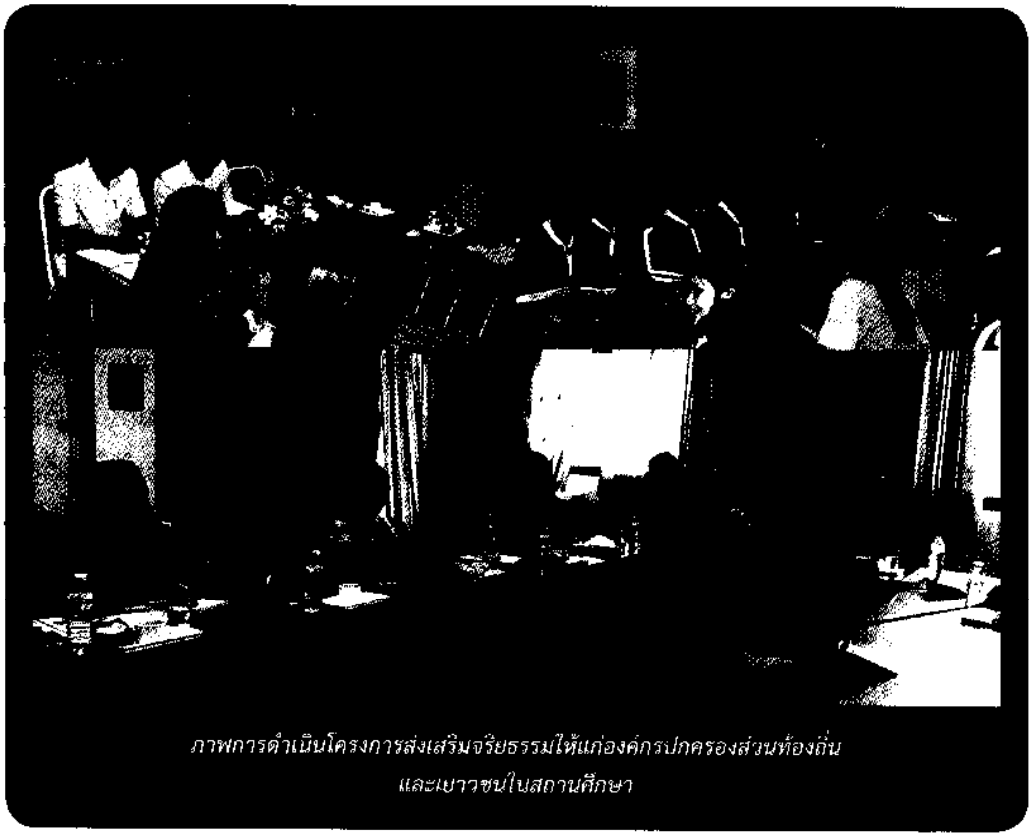
กิจกรรมที่ ๑ การลงนามในบันทึกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการ ได้แก่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม โรงเรียนเทศบาล ๑ กาฬสินธุ์พิทยาสิทธิ์ โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา โรงเรียนเทศบาล ๔ วัดใต้โพธิ์ค้ำ และโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม

กิจกรรมที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มผู้นำบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรของสถานศึกษา และนักเรียนที่ร่วมโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อค้นหากิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมที่เหมาะสมแก่บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และกลุ่มผู้นำเยาวชนที่จะนำไปขยายผลมีผู้เข้าร่วมประชุมตามโครงการฯ จำนวน ๖๐ คน

กิจกรรมที่ ๓ การติดตามและประเมินผลโครงการ โดยผู้แทนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้แทนจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ และผู้แทนจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ประชุมติดตามการดำเนินงานขององค์กรเป้าหมาย จำนวน ๓ ครั้ง

กิจกรรมที่ ๔ การถอดองค์ความรู้เพื่อสังเคราะห์เป็นตัวแบบการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษาในกำกับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงบูรณาการและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมหลักที่ ๓ และ ๔ เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการและถอดองค์ความรู้เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา จากการประเมินพบว่าองค์กรเป้าหมาย กลุ่มที่ ๑ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ร่วมกับโรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา กลุ่มที่ ๒ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม ร่วมกับโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม มีการดำเนินกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ทั้ง ๓ หลักเกณฑ์ คือ (๑) ด้านความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียน (๒) ด้านปัจจัยบุคลากรภายในโรงเรียน และ(๓) ด้านการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พบว่าโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม และ โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา มีความพร้อมในทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งหมายความว่า โรงเรียนทั้งสองแห่ง มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้ตามโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการไปจนถึงขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเตรียมขยายผลการดำเนินไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ภาพการดำเนินโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเยาวชนในสถานศึกษา

การส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท มีจิตสำนึกด้านจริยธรรมในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้น พบว่า หน่วยงานของรัฐจำนวนมาก ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรม ในการทำงานเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม และเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ให้เกิดขึ้นในการบริหารงานในภาครัฐ อย่างไรก็ดี การดำเนินการดังกล่าว ไม่อาจเกิด ผลสัมฤทธิ์ได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ สม่ำเสมอ ขณะเดียวกันต้องผลักดันให้ทุกภาคส่วนทั้งรัฐและสังคมเข้าใจและเห็นความสำคัญ ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อม ๆ กันโดยยึดมั่น ในมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว

ส่วนที่ ๒

ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

สืบเนื่องจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และมีผลให้ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และรายงานสรุปผลการดำเนินการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในภาพรวม รวมถึงการเตรียมการเพื่อรองรับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๖.๑ ผลการดำเนินงานด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) ที่บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

๖.๑.๑ การติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการติดตามความคืบหน้าในการตรากฎหมายและการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาก่อนวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ ผลการติดตามในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

การติดตามการตรากฎหมาย	
กฎหมายที่ต้องดำเนินการทั้งหมด	**๓๑๒ ฉบับ**
กฎหมายดำเนินการเสร็จ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว)	๒๕๕ ฉบับ
อยู่ระหว่างดำเนินการ	๕๗ ฉบับ

ตัวอย่างกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เช่น

- พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๕ ก ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๒๑ ก ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๒๔ ก ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๓๒ ก ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๐ ก. วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๒ ก. วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๙ ก. วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๒๖ ก. วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐

- พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๓๙ ก. วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๐

การติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
มาตรการที่ต้องดำเนินการทั้งหมด	**๒,๓๓๐ งาน/โครงการ**
มาตรการดำเนินการเสร็จ	๑,๗๔๐ งาน/โครงการ
มาตรการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	๕๙๐ งาน/โครงการ

ตัวอย่างมาตรการ/โครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้วในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เช่น

- กระทรวงมหาดไทยดำเนินโครงการยกระดับความสามารถ ความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการเตรียมความพร้อมโรงเรียน OTOP หรือสถาบันส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (OTOP Academy) เพื่อยกระดับความสามารถ ความเข้มแข็ง ให้กับผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP และคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายที่เป็นกลุ่ม OTOP ที่มีความเข้มแข็งภายใต้แนวคิดส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น บริหารจัดการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลมุ่งปฏิบัติเพื่อสังคม

- กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการเทียบเคียงระบบคุณวุฒิต่าง ๆ ในประเทศไทยกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเทียบเคียงระบบคุณวุฒิต่าง ๆ ในประเทศไทยกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และจัดทำเอกสารการปรับระดับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติจาก ๙ ระดับ เป็น ๘ ระดับ

๖.๑.๒ การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

เป็นการประเมินผลเพื่อวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบถ้วน และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับหรือได้ดำเนินมาตรการหรือโครงการแล้ว ประสบปัญหาในทางปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างไร โดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินการประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวมรวบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่า การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมาย คือ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. .... ด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวความคิดและเล็งเห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่มุ่งให้การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ เพื่อเป็นการจูงใจให้บุคคลที่รู้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะได้เปิดเผยข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดกฎหมาย ส่งผลให้การแสวงหา รวบรวม และการดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดที่ดำเนินการขัดต่อหรือไม่เป็นไปตามกฎหมาย เป็นไปด้วยความยากลำบาก กระทบต่อประสิทธิภาพในการกำกับดูแลการทำงานของรัฐ และการป้องปรามการเกิดอาชญากรรมอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศโดยรวม ประกอบกับปัจจุบัน มีเพียงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มุ่งใช้มาตรการปราบปรามในกรณีที่เกิดการกระทำความผิดต่อผู้ให้ข้อมูลแล้ว มิได้มุ่งคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลมาแต่ต้น และไม่สามารถนำมาบูรณาการในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น

ของรัฐให้มีประสิทธิภาพได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างกฎหมายคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ เพื่อทำหน้าที่ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. .... นี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย แผนการและมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล กำหนดหลักเกณฑ์การให้ข้อมูล การให้เงินรางวัลผู้ให้ข้อมูล และงบประมาณที่ใช้ในการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล แต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและการดำเนินคดีเฉพาะด้าน และให้ความเห็นชอบผลการพิจารณาไต่สวนคำร้องขอใช้มาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดให้คณะกรรมการฯ ดังกล่าวให้ความคุ้มครองบุคคลที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี รวมถึงสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบ ได้รับความเสียหายหรืออันตรายจากการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี ซึ่งมิใช่ผู้กระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามมาตรการที่กำหนดไว้ เช่น การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยอัตลักษณ์หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวผู้ให้ข้อมูลได้ การห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เป็นต้นสังกัดรบกวนการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูล การจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย การย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักที่ปลอดภัยและเหมาะสมให้แก่ผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและการดำเนินคดี พ.ศ. .... เสร็จแล้ว และได้สรุปสาระสำคัญของร่างกฎหมายดังกล่าวเสนอไปยังนายกรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

๖.๒ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓)

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้ ส่งผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๓๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้ "รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน" เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน "ทุกคน" หรือ "ทุกชุมชน" เป็นการทั่วไป โดยที่ประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละชุมชน "ไม่ต้องใช้สิทธิร้องขอ" ถ้ารัฐไม่กระทำตามหน้าที่ก็จะเป็นกรณีจงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือ ปฏิบัติหน้าที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้วางหลักการทั่วไปของหมวด "หน้าที่ของรัฐ" ให้มีความแตกต่างจากหมวด "แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ" คือ หมวดหน้าที่ของรัฐเป็นบทบัญญัติที่มีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ หากรัฐไม่ปฏิบัติประชาชนอาจมีสิทธิฟ้องร้องให้รัฐปฏิบัติได้ หมวดหน้าที่ของรัฐจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นซึ่งรัฐต้องดำเนินการให้ครบถ้วนเหมาะสมกับสถานะทางการเงินการคลัง ส่วนหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นเรื่องเกี่ยวกับทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ สาระสำคัญเบื้องต้นที่รัฐต้องดำเนินการจัดการสวัสดิการในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภค การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภารกิจใหม่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๐ (๓) โดยทำการวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ จำนวน ๑๓ มาตรา ตั้งแต่มาตรา ๕๑ ถึง มาตรา ๖๓ กำหนดประเด็นหลักที่สำคัญได้ จำนวน ๑๒ ประเด็น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานและเน้นการทำงานเชิงรุกและการแก้ไข

ปัญหาเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและสังคมในวงกว้างขึ้นมาทำการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกัน กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ของศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน พบว่า มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นทั้งสิ้น จำนวน ๓,๖๙๐ ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ ๓,๘๐๘ คน และผู้เสียชีวิต ๓๙๐ คน ซึ่งมีจำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุที่สูงกว่าในปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายและมาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน อาจยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น และพิจารณาเห็นว่ารัฐควรจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนดังกล่าวอย่างเร่งด่วนและจริงจัง จึงได้ดำเนินโครงการ “จัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพ” ขึ้น เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการตามโครงการดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลและแนวทางในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพไปแล้วจำนวน ๒ ครั้ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการขนส่งทางบก กรมคุมประพฤติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน และมูลนิธิเมาไม่ขับ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาอุบัติเหตุทางถนน ตลอดจนลักษณะทางกายภาพและภูมิประเทศ และร่วมประชุมกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่เพื่อรับทราบสภาพปัญหา และหารือถึงแนวทางแก้ไขอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้ใช้เส้นทางและเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยมีการลงพื้นที่ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ เพื่อตรวจสอบปัญหาอุบัติเหตุทางถนนบนทางหลวงหมายเลข ๑๑

(ลำปาง – เด่นชัย) ช่วงตั้งแต่รอยต่อระหว่าง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง กับ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ถึงบริเวณแยกแม่แขม อำเภอลอง จังหวัดแพร่ และประชุมร่วมกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง สาเหตุมาจากลักษณะทางกายภาพของถนนที่มีความลาดชัน เป็นทางคดเคี้ยวสลับขึ้นลงเขา จากการลงพื้นที่และประชุมร่วมกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาบริเวณจุดเสี่ยง อาทิ การศึกษาและวิเคราะห์สถิติการเกิดอุบัติเหตุเพื่อแก้ไขจุดเสี่ยง การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในการขยายช่องทางจราจรบริเวณแยกแม่แขม การเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อติดตั้งกล้องวงจรปิด การจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความตระหนักต่ออันตรายจากอุบัติเหตุและการถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ดี พบว่า การเสนอโครงการขยายช่องทางจราจรบริเวณแยกแม่แขมยังมีความล่าช้า ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรวบรวมข้อมูล ตลอดจนปัญหาในการดำเนินการต่าง ๆ เสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต่อไป ทั้งนี้ ปัจจุบัน การดำเนินการอยู่ระหว่างการจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนระยะแรก เพื่อเสนอไปยังคณะรัฐมนตรี

๖.๓ สรุปผลการดำเนินการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในภาพรวม ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๙

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ (๓) เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในด้านการตรวจสอบและกำกับดูแลภาครัฐให้มีการปฏิบัติหรือการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นการวางหลักประกันการบังคับใช้หรือสภาพบังคับในทางรัฐธรรมนูญให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาไม่มีองค์กรใดเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่ติดตาม

ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญละเลยไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือดำเนินการล่าช้ารวมถึงหลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้มีการผลักดันให้มีการออกกฎหมายมารองรับ เพื่อกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าภาครัฐจะมีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนี้ หากมีข้อพิจารณาที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านสามารถเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรได้ ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินการได้ดังนี้

๖.๓.๑ การติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การติดตามการตรากฎหมายตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง สรุปผลการติดตามได้ดังนี้

การติดตามการตรากฎหมายตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๗ (สภาผู้แทนราษฎร)	
กฎหมายที่ต้องดำเนินการทั้งหมด	**๓๔๖ ฉบับ**
กฎหมายดำเนินการเสร็จ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว)	๑๘๘ ฉบับ
อยู่ระหว่างดำเนินการ	๑๕๘ ฉบับ

สำหรับกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีได้ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ จึงมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรตกไปตามมาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๖.๓.๒ การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นการประเมินผลเพื่อวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานว่าได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบถ้วน และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วหากมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินการประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวมรวบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ศึกษาวิจัยเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในหลายเรื่องที่สำคัญโดยมีตัวอย่างดังนี้

ก. การศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ

เนื่องด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า การจัดการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ ประกอบกับปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายในการจัดทำผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศที่มีความเหมาะสมและชัดเจน ขาดการวางแผนและไม่มีการจัดการผังเมืองอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้บังคับอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังเช่นบางประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการวางผังเมืองที่ดี มีการจัดระบบผังเมืองและมีการจัดระเบียบที่เหมาะสม สวยงาม ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เป็นเมืองที่สวยงามน่าอยู่อาศัย อีกทั้งในปัจจุบันไม่มีหน่วยงานที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการวางแผนระยะยาวและเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการงานด้านการผังเมือง ทำให้การดำเนินงานด้านการผังเมืองและการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพตลอดจนการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศที่ผ่านมานั้น

ยังค่อนข้างไร้ทิศทางในการพัฒนาขาดนโยบายและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีและได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างสูงสุด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการผังเมือง การจัดทำผังเมือง และกลไกในการบังคับตามกฎหมายผังเมือง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีการพัฒนาด้านการผังเมืองอย่างเป็นรูปธรรมและมีองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองอย่างเด็ดขาดและจริงจังในการใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนชาวไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ รวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของนานาประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำนโยบายและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศไทย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ พ.ศ. .... ไปยังนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙ เพื่อพิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางกำกับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบข้อกำหนดในการดำเนินการวางผังเมืองให้มีประสิทธิภาพและเป็นกรอบในการบริหารจัดการพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ ว่าได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ในฐานะกำกับการบริหารราชการกระทรวงมหาดไทยแทนนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ) ในฐานะประธานกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบ และส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อประกอบการพิจารณา

ข. การศึกษาเพื่อปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการศึกษาวิจัยด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ปัญหาคุณภาพผลผลิตของการจัดการศึกษาในภาพรวมทุกระดับ และทุกประเภทของการศึกษา คุณภาพนักเรียน นักศึกษา บัณฑิต ตกต่ำลง อีกทั้งเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง การศึกษาของประเทศไทยขาดประสิทธิภาพทำให้แรงงานไทยส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางมานานกว่า ๓๐ ปี เพราะระบบการผลิตกำลังคนและการวิจัยของประเทศไทยยังอ่อนแอ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง อันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การขาดนโยบายการศึกษาที่ปลอดจากการเมือง นโยบายการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษา เป็นต้น

เพื่อประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาในทุกด้าน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่ระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วยการจัดทำโครงสร้างการปฏิรูปการศึกษา และการพิจารณายกร่างกฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จำนวน ๑๕ ฉบับ ประกอบด้วย

(๑) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๒) ร่างพระราชบัญญัติสภานโยบายและพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๓) ร่างพระราชบัญญัติการวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา พ.ศ. ....
(๔) ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาระบบหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ....
(๕) ร่างพระราชบัญญัตินวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พ.ศ. ....
(๖) ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ....
(๗) ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ....
(๘) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันครุศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๙) ร่างพระราชบัญญัติการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ....
(๑๐) ร่างพระราชบัญญัติการรับรองคุณวุฒิการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๑) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ....

(๑๒) ร่างพระราชบัญญัติการจัดการและบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ....

(๑๓) ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๔) ร่างพระราชบัญญัติการพิทักษ์ระบบคุณธรรมการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๕) ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการสอบ การรับจ้างและการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อให้ผู้อื่นสำเร็จการศึกษา พ.ศ. ....

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำเอกสารอธิบายปัญหาการศึกษาชาติและข้อเสนอในการแก้ไขทั้งระบบ และร่างกฎหมายการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดินทั้ง ๑๕ ฉบับ เสนอต่อ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ หลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เผยแพร่ข้อเสนอดังกล่าวไปแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น

(๑) ข้อเสนอการปรับรูปแบบโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๒) ข้อเสนอการปรับปรุงหลักสูตรการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษารูปแบบทวิภาคี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับภาคเอกชนในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาร่วมกัน โดยให้มีการฝึกงานในสถานประกอบการควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนในสายอาชีวศึกษาได้ตรงตามความต้องการของภาคเอกชน

ค. การศึกษา เรื่อง การประเมินผลงานของสภาพัฒนาการเมือง

การจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองเป็นไปตามบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๐๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า ในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองตามมาตรา ๗๘ (๗) และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา ๘๗ (๔) ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ (๓) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง

อนึ่ง ในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น สภาพัฒนาการเมืองมีหน้าที่สำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง แผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนติดตามสอดส่องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเมืองอีกด้วย นอกจากภารกิจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเมืองแล้ว สภาพัฒนาการเมืองยังมีหน้าที่เสริมสร้างวัฒนธรรมอันดีทางการเมือง วิถีชีวิตประชาธิปไตย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและสถาบันการปกครอง รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชน องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาคพลเมือง ให้มีความเข้มแข็งในทางการเมือง สนับสนุนการเผยแพร่และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมือง เผยแพร่และส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนและเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมินิเวศน์และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือประชาชน ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคมให้สามารถใช้สิทธิตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ทั้งในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนด้านต่าง ๆ ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น การตัดสินใจทางการเมือง การจัดทำบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ การดำเนินการของสภาพัฒนาการเมืองต้องมีความเป็นอิสระ และมีความเป็นกลางทางการเมือง และการจัดทำแผนพัฒนาการเมืองให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาคส่วนทางสังคมและจากภูมิภาคต่าง ๆ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการของสภาพัฒนาการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่จะทำหน้าที่สนับสนุนสภาพัฒนาการเมือง หรือที่เรียกว่าสำนักงานสภาพัฒนาการเมืองให้เป็นหน่วยงานย่อยในสถาบันพระปกเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง ภายใต้การควบคุมดูแลของประธานสภาพัฒนาการเมือง โดยทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของสภาพัฒนาการเมือง จัดทำบัญชีรายชื่อรับจดแจ้งองค์กรภาคประชาสังคม เป็นหน่วยธุรการในการสรรหาสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง ประสานงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง รวมถึงเป็นหน่วยงานวิชาการให้แก่สภาพัฒนาการเมือง

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า การจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต้องการให้เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระและมีความเป็นกลางทางการเมือง ดังนั้น เพื่อเป็นการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมืองในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา จึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลงานของสภาพัฒนาการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลงานในภาพรวมของสภาพัฒนาการเมืองตามบทบาท อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาสภาพัฒนาการเมืองในภาพรวม จากการศึกษา ได้มีข้อเสนอแนะใน ๓ ด้าน ได้แก่

(๑) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย เห็นว่า สมควรให้มีสภาพัฒนาการเมืองต่อไป แต่ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พุทธศักราช ๒๕๕๑ เสียใหม่ ทั้งในด้านโครงสร้าง ที่มา องค์ประกอบ บทบาทอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง และสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง ปรับปรุงแก้ไขสถานภาพของสำนักงานสภาพัฒนาการเมืองออกจากการสถาบันพระปกเกล้า และให้ขึ้นตรงกับสภาพัฒนาการเมือง โดยมีเลขาธิการสำนักงานของตนเองอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประธานสภาพัฒนาการเมือง และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการเมืองต่อไป

(๒) ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติการ ต้องมีมาตรการในการเพิ่มพูนศักยภาพของสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง โดยการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สภาพัฒนาการเมืองควรเป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเมือง และมาตรการเร่งด่วนที่สำคัญคือการสื่อสารต่อสาธารณชนของสภาพัฒนาการเมือง ต้องมีการนำเสนอบทบาทและผลงานของสภาพัฒนาการเมืองต่อสาธารณชนให้มากขึ้น และนำเสนอผลงานที่มีเนื้อหาสาระอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิรูปสภาพัฒนาการเมือง ทั้งในด้านโครงสร้าง องค์ประกอบ ที่มา บทบาทอำนาจหน้าที่ กระบวนการดำเนินงานและพฤติกรรมของสภาพัฒนาการเมืองและสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองให้มีความละเอียดลึกซึ้ง ควรมีการศึกษาวิจัยเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาการเมืองฉบับใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับโลก ควรมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสภาพัฒนาการเมือง แผนพัฒนาการเมือง และกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและความสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ ในระบบการเมืองด้วย

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการศึกษาแล้วเสร็จ และได้เผยแพร่ผลการศึกษาในเว็บไซต์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้เสนอรายงานการศึกษาไปยังสภาพัฒนาการเมืองเพื่อพิจารณาแล้ว

ง. การศึกษา เรื่อง การจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. ....

การแข่งขันทางการค้าเป็นระบบการค้าเสรีมีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถใช้ความรู้และความสามารถได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและการบริการที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของชาวต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การดึงนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อให้เข้ามาลงทุนในประเทศจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยที่ดินถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ การให้คนต่างด้าวสามารถถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาการถือครองที่ดินของคนต่างด้าวในประเทศไทยจึงเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐจะต้องออกกฎหมายหรือมาตรการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นการสงวนที่ดินไว้ให้แก่คนไทยมิฉะนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

ปัจจุบันการทำธุรกรรมอำพรางมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เช่น ในด้านเศรษฐกิจหากปล่อยให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบกิจการในประเทศเป็นจำนวนมาก กิจการของคนไทยอาจถูกแทรกแซงหรือโดนครอบงำ การประกอบอาชีพบางประเภทซึ่งสงวนให้คนไทยต้องตกไปอยู่ในมือของคนต่างด้าว เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจรวมทั้งการสูญเสียรายได้ทางภาษี เนื่องจากการทำธุรกรรมอำพรางไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มารายได้ที่แท้จริงได้ การถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ตกไปอยู่ในมือของคนต่างด้าวเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลให้สัดส่วนการถือครองที่ดินของคนไทยลดลงและสูญเสียการถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ในด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และเกิดช่องว่างในการทุจริตส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถเอาผิดกับคนต่างด้าวเหล่านี้ได้จึงกลายเป็นปัญหาพื้นฐานของประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... ขึ้นเพื่อควบคุมการทำธุรกรรมอำพรางของคนต่างด้าวเพื่อให้การคุ้มครองครอบคลุมจากพระราชบัญญัติที่มีอยู่เดิมซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะ

ตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการทำธุรกรรมของคนต่างด้าวที่มีลักษณะการทำนิติอำพราง โดยให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอำพราง ว่าลักษณะใดบ้างถือเป็นตัวแทนอำพราง หรือการกระทำใดจะเข้าข้อสันนิษฐานลักษณะการกระทำตัวแทนอำพราง โดยได้กำหนดนิยามของคำว่าตัวแทนอำพรางให้หมายถึง บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งคนต่างด้าวเชิดให้ทำธุรกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดแทน โดยการสมรส การครอบครองหรือวิธีอื่นใด ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งการทำธุรกรรมเหล่านี้มีลักษณะเป็นการอำพรางเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริง อันก่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอำพราง อีกทั้งยังได้กำหนดบทลงโทษสถานหนักเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย และเพื่อเป็นการรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน หรือ Asean Economics Community (AEC) ที่จะก่อให้เกิดการเปิดการค้าเสรี การลงทุนในภูมิภาคอาเซียนซึ่งก่อให้เกิดการเข้ามาของคนต่างชาติเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเห็นควรจัดให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... ขึ้นมาเพื่อควบคุมการถือครองที่ดินของคนต่างชาติให้อยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสมเพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการทำธุรกรรมอำพรางผ่านตัวแทนผู้มีสัญชาติไทย อีกทั้งเป็นการสงวนรักษาพื้นที่ดินกับทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้แก่คนไทยรุ่นหลังสืบไป และได้ส่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... ไปยังคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ และเสนอไปยังนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙ เพื่อดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

จ. การศึกษา เรื่อง ผลกระทบนโยบายการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประเภทสามัญศึกษา

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่านโยบายสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาปัจจุบันยังไม่เหมาะสม จึงทำให้มีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจและความมั่นคงทางอาชีพ และยังเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสอนของครูโรงเรียนเอกชนด้วยเช่นกัน โดยการศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(๑) เพื่อศึกษาความเข้าใจ และความพึงพอใจของครูโรงเรียนเอกชนต่อการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานว่าเป็นอย่างไร

(๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่จำเป็นในการปรับปรุงการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนว่าเป็นอย่างไร

(๓) เพื่อค้นหาแนวทางในการปรับปรุงการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้น

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความเข้าใจต่อสิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบไม่ถูกต้องและมีบางส่วนตอบไม่ทราบ ส่วนความพึงพอใจต่อสิทธิประโยชน์ใน ๙ ประเด็น คือ ค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยและทุพพลภาพ ค่าการศึกษาบุตร ค่าช่วยเหลือบุตร เงินทดแทนกรณีเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต เงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว เงินช่วยเหลือกรณีประสบภัยจากการก่อเหตุร้าย การช่วยเหลือกรณีประสบอัคคีภัยและประสบภัยธรรมชาติ การได้รับการพัฒนาทางวิชาการจากสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการเสนอรับการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พบว่า ความพึงพอใจอยู่ระดับปานกลาง ยกเว้นความพึงพอใจเรื่องสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าช่วยเหลือบุตร ที่อยู่ระดับน้อยที่สุด สำหรับความพึงพอใจต่อการคุ้มครองการทำงาน ๘ ประเด็น คือ วันลา ค่าตอบแทนจากการสอน ค่าทำงานล่วงเวลาในวันปกติ ค่าทำงานล่วงเวลาในวันหยุด ค่าชดเชยพิเศษกรณีการเลิกสัญญาการเป็นครู การร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการประนีประนอมหรือคณะกรรมการคุ้มครองและมาตรฐานด้านสุขอนามัย

พบว่า อยู่ระดับปานกลางเช่นกัน แต่พบว่าความคิดเห็นที่จำเป็นในการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ ๙ ประเด็น และความคิดเห็นที่จำเป็นในการปรับปรุงการคุ้มครองการทำงาน ๘ ประเด็น อยู่ระดับมากที่สุด จากการศึกษามีข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและโรงเรียนควรเพิ่มมาตรการให้ครูได้รับทราบถึงสิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานที่กฎหมายบัญญัติไว้ และให้ครูมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว และในกรณีที่โรงเรียนเอกชน (นายจ้าง) ประสงค์จะมอบหมายงานอื่น ควรพิจารณามอบหมายเป็นงานเชิงวิชาการ โดยคำนึงถึงเกียรติ ศักดิ์ศรีวิชาชีพครู และผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่สอนในการพิจารณามอบหมายงานด้วย

(๒) ควรมีการแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานของครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่น เรื่องการลาคลอดบุตร เนื่องจากเดิมกำหนดให้ลาได้เพียง ๔๕ วัน ควรแก้ไขเป็นให้ลาได้ ๙๐ วัน เป็นต้น แก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการสงเคราะห์อื่นเพื่อสวัสดิการครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๔ เช่น เรื่อง การเพิ่มเงินค่าช่วยเหลือบุตรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันกำหนดให้เบิกได้เดือนละ ๕๐ บาทต่อคนและไม่เกิน ๓ คน เท่านั้น เป็นต้น และแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนในกรณีเจ็บป่วยและคลอดบุตร พ.ศ. ๒๕๔๙ เช่น เรื่อง การเบิกค่ารักษาพยาบาลที่มีความเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันกำหนดให้เบิกได้ไม่เกินปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน เป็นต้น

(๓) ควรมีมาตรการสร้างเสริมหลักประกันความมั่นคงทางอาชีพในยามชราและมีแผนพัฒนาวิชาการให้กับครูอย่างน้อยปีละสองครั้งในช่วงปิดภาคการศึกษา โดยภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนตามความจำเป็น ซึ่งผลการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลทางวิชาการส่วนหนึ่งที่มีส่วนผลักดันการพัฒนานโยบายการให้สิทธิประโยชน์และคุ้มครองการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมมากขึ้น อีกทั้งยังจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจทั่วไปด้วย

ฉ. การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ ท่าน เพื่อให้คำปรึกษา ความเห็น หรือข้อพิจารณา เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น รวมทั้งในกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการฯ จะปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษาในความเห็นหรือข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญภายใต้กรอบของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ (๓) เสนอผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์พิเศษ นรนิติ เศรษฐบุตร
(๒) ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม
(๓) ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
(๔) ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล นิติไกรพจน์
(๕) ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ธำรงธัญวงศ์
(๖) ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
(๗) ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ
(๘) ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา
(๙) รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ปรกติ
(๑๐) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล

ในการดำเนินการของคณะกรรมการดังกล่าว เป็นผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อประธานรัฐสภาเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ นอกจากนี้ ยังได้มีข้อเสนอแนะเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ ใน ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การบัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแทนนายกรัฐมนตรีเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่สอง การที่ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญฯ เปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐดังปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญฯ ทั้งสามร่างนั้นเป็นการให้องค์กรทางการเมืองเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาทางกฎหมายที่เป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งปัญหานี้ควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สาม ปัญหาว่ากรณีตามร่างรัฐธรรมนูญฯ ที่ให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์หากทรงยับยั้งแล้วส่งกลับไปให้รัฐสภาลงมติยืนยันโดยอนุโลมตามมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑ มาใช้บังคับนั้น ไม่ควรบัญญัติในลักษณะเช่นนี้

โดยประธานรัฐสภาได้มีหนังสือแจ้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ว่า ได้แจ้งข้อเสนอแนะดังกล่าวให้สมาชิกรัฐสภาทราบและพิจารณาในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในวาระที่ ๒ แล้ว

ช. การศึกษา เรื่อง แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมายถึง แนวนโยบายขั้นพื้นฐานที่รัฐหรือองค์กรของรัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชน โดยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความสำคัญหลายประการ คือ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดภาระหน้าที่สำคัญของรัฐที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมภารกิจที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยโดยรวมในระยะยาว เป็นนโยบายกลางขั้นพื้นฐานผูกพันรัฐสภาและรัฐบาลทุกรัฐบาลให้ต้องดำเนินนโยบายและปฏิบัติตามกรอบหลักการของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งผลให้กฎหมายและนโยบายสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและอำนวยประโยชน์แก่ประชาชน จึงถือได้ว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐคือแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในปัจจุบันคือ เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรลำดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนทั้งประเทศ ในปัจจุบันหลายพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำตลอดทั้งปี จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อการอุปโภค บริโภค ตลอดจนการทำเกษตรกรรมของประชาชนบางพื้นที่ไม่สามารถทำการเกษตรกรรมได้เนื่องจากมีน้ำไม่เพียงพอต้องกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อบริโภคเท่านั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการสร้างสระเก็บน้ำขนาดเล็กไว้ใช้ในพื้นที่ชุมชนของตนเอง โดยร่วมกันระหว่างคนในชุมชน หน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประโยชน์ของการสร้างสระเก็บน้ำขนาดเล็กนั้น คือ เมื่อถึงช่วงฤดูแล้งก็สามารถนำน้ำที่กักเก็บไว้ในสระเก็บน้ำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตรกรรม และหากเป็นช่วงฤดูฝนก็เก็บกักน้ำไว้เพื่อป้องกันการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่เกษตรกรรมอีกด้วย จากการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ และได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค จึงได้จัดทำ “คู่มืองานสระเก็บน้ำสำหรับชุมชน” เพื่อเผยแพร่ให้กับชุมชนต่าง ๆ ใช้ประกอบการทำงานเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กประเภทสระเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ

ส่วนที่ ๓

ปัญหาและอุปสรรค
ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๗.๑ ข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรร

๗.๑.๑ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้ในส่วนของงบดำเนินงานในสัดส่วนที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานตามภารกิจพื้นฐาน ค่าใช้จ่ายประจำ และงาน / โครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง แต่ยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการสนับสนุนการดำเนินงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในเชิงรุกในหลายด้าน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้วางนโยบายในการดำเนินงานดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและความคาดหวังของผู้ร้องเรียน อาทิ การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ผู้ตรวจการแผ่นดินเชิงรุกและในส่วนภูมิภาค การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ การศึกษาและการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ อย่างไรก็ดี เนื่องจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นงบเงินอุดหนุน จึงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการด้านงบประมาณและการบริหารโครงการเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญให้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

๗.๑.๒ หลักเกณฑ์ อัตราค่าใช้จ่าย ที่ใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งถูกกำหนดตามระเบียบการเบิกจ่ายของกระทรวงการคลัง ปรากฏว่ามีอัตราค่าใช้จ่ายในหลายรายการที่ไม่สอดคล้องกับอัตราค่าใช้จ่ายตามระเบียบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่บังคับใช้อยู่ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติราชการภายในประเทศ ซึ่งมีความจำเป็นต้องเบิกจ่ายในกิจกรรมการเดินทางลงพื้นที่ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและสิทธิการร้องเรียนของประชาชน ทำให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรับแผนและเป้าหมายการดำเนินงานให้สอดคล้องหลักเกณฑ์ อัตราค่าใช้จ่ายดังกล่าว และทำให้

เกิดส่วนต่างระหว่างวงเงินที่ได้รับการจัดสรรกับงบประมาณที่ใช้ในการเบิกจ่ายตามระเบียบ ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องอาศัยการบริหารจัดการเพื่อดำเนินกิจกรรม โครงการตามแผนงานให้ได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณดังกล่าวนอกจากนี้ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักเกณฑ์อัตราที่สำนักงบประมาณกำหนดไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าจ้างเหมาบริการ ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์และวัสดุ

๗.๒ การดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

การดำเนินการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนไว้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ครบถ้วนและรอบด้าน เพื่อที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะสามารถวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีความเป็นธรรม ดังนั้น ข้อมูล ข้อเท็จจริงจากการชี้แจง เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐที่ถูกร้องเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ดี ในขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงานดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงล่าช้า ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องติดตามทวงถามหลายครั้ง หรือชี้แจงข้อมูลไม่ตรงประเด็น หรือไม่ครบถ้วนทุกประเด็นที่ขอให้ชี้แจง ทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเป็นไปด้วยความล่าช้า จนส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายให้ใช้วิธีการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับการเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการร้องเรียน เพื่อให้ได้รับข้อมูลทางตรง และเป็นการสร้างความตื่นตัวให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเอาใจใส่ในปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการเร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยเร็ว

นอกจากนี้ ด้วยกลไกผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นระบบการแก้ไขปัญหาผ่านการให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานและการจัดทำรายงานเสนอไปยังหน่วยงานบังคับบัญชาที่สูงขึ้นไปตามลำดับ เพื่อให้หน่วยงานได้ทบทวนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการสั่งการเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาตามการบังคับบัญชา ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่มีความยั่งยืน ดังนั้น เพื่อเป็นไปตามหลักการทำงานดังกล่าว รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงมิได้กำหนดถึงผลผูกพันและสภาพบังคับของคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ปรากฏว่า ในบางกรณีเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้วินิจฉัยเรื่องร้องเรียนและมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาและเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชน แต่หน่วยงานเพิกเฉยมิได้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือดำเนินการล่าช้าเกินสมควร จึงทำให้ปัญหาที่มีการร้องเรียนไม่ได้รับการแก้ไข และส่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาของประชาชนผ่านกลไกผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีแนวคิดในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการภายหลังที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียน โดยในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งจะต้องออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น จะได้บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการและกรอบระยะเวลาในการพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อกวดขันให้หน่วยงานเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน และยังกำหนดผลของกฎหมายในกรณีเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว หน่วยงานของรัฐยังดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่แล้วเสร็จโดยไม่มีเหตุอันควร ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำหรับกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจดำเนินการได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้หน่วยงานของรัฐนั้นปรึกษาหารือ

กับผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อหาข้อยุติต่อไป หากไม่สามารถหาข้อยุติได้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี ในกรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอเรื่องดังกล่าวแก่คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแล้ว อาจมีกรณีที่คณะรัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วยตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือมีความเห็นเป็นอย่างอื่นได้ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนให้กับประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะรัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการขึ้นโดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากันเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้ได้ข้อยุติต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อบทบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว การบังคับการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อการแก้ไขปัญหาจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะช่วยลดช่องว่างและทำให้ความเป็นธรรมสามารถเข้าถึงประชาชนที่เดือดร้อนได้อย่างแท้จริง

๗.๓ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๗.๓.๑ ความล่าช้าในกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่มีการร้องเรียนว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม เนื่องจากไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบแต่ละเรื่องร้องเรียนให้ชัดเจนเช่นเดียวกับกระบวนการสอบสวนทางอาญา จึงเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในขั้นตอนของการตรวจสอบของหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม นอกจากนี้ในการตรวจสอบการละเมิดจริยธรรมนั้น แตกต่างจากกระบวนการสอบสวนทางอาญาในหลายประการ เช่น การที่เจ้าพนักงานสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายเรียกพยานผู้เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ การใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงในเชิงวัตถุวิสัย แต่การตรวจสอบในประเด็นจริยธรรมเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากพยานที่ให้ข้อมูล เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาข้อมูลและกระบวนการพิจารณาที่มีความเคร่งครัด ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

๗.๓.๒ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มิได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอาจในการดำเนินการด้านจริยธรรมอีกต่อไป ขณะเดียวกันจากติดตามสถานการณ์ปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในภาครัฐและสังคมและการดำเนินการที่ผ่านมาทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความห่วงใยเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมอยู่หลายประการ ในขณะที่ ที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้สร้างและขยายความร่วมมือในการดำเนินการด้านจริยธรรมในรูปของเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการเสริมสร้างความเป็นธรรมในชาติ ดังนั้น เพื่อมิให้สูญเสียประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นควรปรับรูปแบบการดำเนินงานจากเดิมโดยอาศัยเครือข่ายร่วมมือดังกล่าวเพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาครัฐและความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งจะเป็นมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยยกระดับการบริหารงานภาครัฐให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สร้างสรรค์และส่งเสริมให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเกิดประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ และจะช่วยลดข้อขัดแย้งหรือปัญหาจากผลกระทบของการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอันนำมาซึ่งการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินส่งผลดีเชิงป้องกันปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ

๗.๓.๓ กลไกบังคับการให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมต้องเป็นกลไกที่มีมาตรฐาน มีองค์ความรู้ที่เหมาะสม มีความเข้มแข็งทั้งในด้านการส่งเสริมและการตรวจสอบจริยธรรม และต้องมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง และผู้ที่จะเป็นผู้บังคับการให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมจะต้องมีคุณวุฒิและประสบการณ์ที่เหมาะสม จึงจะสามารถเป็นกลไกการตรวจสอบจริยธรรมได้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างผู้บังคับการและผู้ถูกร้องเรียน อันจะนำไปสู่ความแตกแยกในสังคม แต่หากผู้ถูกร้องเรียนเป็นผู้มีตำแหน่งสูง เช่น นายกรัฐมนตรี หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ก็อาจมีความยากลำบากที่จะไปหาผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่าหรือเท่าเทียมกันมาเป็นกรรมการสอบสวนจริยธรรม จึงถือเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคในเรื่องของกลไกบังคับการ

๗.๔ การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

การดำเนินงานด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๙ มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

๗.๔.๑ การจัดทำบัญชีกฎหมายและมาตรการที่ใช้ในการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือมาตรการใด โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในหลายมาตราได้กำหนดหลักการที่สำคัญที่ใช้เป็นกรอบในการจัดทำกฎหมายหรือมาตรการไว้กว้าง ๆ เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในแต่ละมาตราจะต้องมีการจัดทำกฎหมายหรือมาตรการเรื่องใดบ้างที่จะเป็นการรองรับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ซึ่งการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือสอบถามไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินการติดตามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญที่ปรากฏในรูปของกฎหมายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีความไม่สมบูรณ์

๗.๔.๒ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดระยะเวลาในการจัดทำกฎหมายและมาตรการไว้ ทำให้มีกฎหมายและมาตรการอีกจำนวนมากที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาอันสมควร

๗.๔.๓ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่มีบทกำหนดโทษใด ๆ กรณีที่ดำเนินการจัดทำกฎหมายไม่แล้วเสร็จ ทำให้ไม่มีกลไกหรือกรอบใด ๆ ที่จะบังคับหรือเร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินการ

๗.๔.๔ การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนั้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ หลักการที่ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม

ประเพณี ฯลฯ ล้วนมีที่มาจากรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีความหลากหลายและเป็นการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบนั้น จำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลที่มากพอและเป็นที่น่าเชื่อถือ จึงต้องมีการค้นคว้าหาข้อมูลจำนวนมาก ทั้งข้อมูลในประเทศและต่างประเทศ ทั้งระเบียบและกฎหมาย และข่าวสารต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนได้ข้อสรุป จึงทำให้การดำเนินการในแต่ละเรื่องต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาพอสมควร

อย่างไรก็ดี จากประสบการณ์การทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ซึ่งจากความสำเร็จดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้นำมาขยายผลและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับกับหน้าที่และอำนาจในด้านการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ ตามหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต่อไป เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในมิติต่าง ๆ เช่นกัน ดังนั้น ข้อมูล ผลการศึกษาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาย่อมเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ต่อไป

ส่วนที่ ๔

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุน
การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๘.๑ การบริหารจัดการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยธุรการที่มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจตามกฎหมายของผู้ตรวจการแผ่นดิน มีทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นประสิทธิภาพ ตลอดจนผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวนโยบายในการให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนและผู้ร้องเรียนเกิดความพึงพอใจและเห็นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถเชื่อมโยงกับหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) ทั้ง ๗ มิติ ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารจัดการองค์การ ที่ครอบคลุมภาพรวมในทุกมิติ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงองค์การอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง ดังนี้

๘.๑.๑ การนำองค์การ - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ไว้ในแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นผลผลิตมาจากการประชุมแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงานและผลการดำเนินงานมาประกอบการจัดทำ ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- **วิสัยทัศน์ (Vision)** “คุ้มครองประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากการใช้อำนาจรัฐและเสริมสร้างสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐาน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม”

- **พันธกิจ (Mission)** ประกอบด้วย

๑. ตรวจสอบดูแลการใช้อำนาจรัฐเพื่อให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

๒. เสริมสร้างรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรมและภูมิคุ้มกัน

๓. ติดตามประเมินผล ทบทวนและเสนอแนะการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

- **ประเด็นยุทธศาสตร์**

๑. พัฒนาขีดความสามารถในการตรวจสอบดูแลเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

๒. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม

๓. สร้างและพัฒนากลไกการติดตามประเมินผล และการให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแก่หน่วยงานที่มีภารกิจตามรัฐธรรมนูญ

๔. พัฒนาการสื่อสารองค์กรเพื่อความเข้าใจและเสริมภาพลักษณ์

๕. พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กร

- **ค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** ได้แก่ FAIRS ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ

- Fair หมายถึง ความเป็นธรรม การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเหตุผล ความถูกต้องและเป็นกลาง ยึดมั่นในหลักการและธรรมาภิบาล ถือความถูกต้อง เสมอภาค และเที่ยงธรรม

- Accountability หมายถึง ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ และความรับผิดชอบทั้งต่อหน้าที่และองค์กรด้วยความมุ่งมั่นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อประชาชนส่วนรวม และประเทศชาติ

- Integrity หมายถึง ความถูกต้องชอบธรรม การเป็นผู้มีความสง่างาม ตั้งมั่นในความซื่อสัตย์ ซื่อตรง เที่ยงธรรม กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องและไม่ยอมนิ่งเฉยต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

- Respectability หมายถึง การยอมรับนับถือ ความเคารพน่าเชื่อถือในการทำงานอย่างมืออาชีพ มีประสิทธิภาพอย่างถูกต้อง เหมาะสม ไม่ผิดพลาด และบรรลุเป้าหมายขององค์กร

- Service mind หมายถึง จิตบริการการมีจิตใจพร้อมให้บริการ ช่วยเหลือและประสานงานกับผู้รับบริการให้ได้รับสิ่งอันพึงประสงค์ และเกิดความประทับใจในการปฏิบัติงานขององค์กร

๘.๑.๒ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ และอยู่ระหว่างการร่างแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ระยะสั้น ๕ ปี โดยถ่ายทอดประเด็นยุทธศาสตร์ไปสู่แผนปฏิบัติงานและแผนการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นที่วางเป้าหมายเพื่อให้บรรลุแผนตามยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ โดยการถ่ายทอดประเด็นยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาขีดความสามารถในการตรวจสอบตรวจสอบและเสริมสร้างความเป็นธรรมให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน	
เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ ๑	**กลยุทธ์**
พัฒนาและปรับปรุงระบบการให้บริการ/กระบวนการและกลไกการพิจารณาและสอบสวนเรื่องร้องเรียนเพื่อให้ผู้ร้องเรียนได้รับการตอบสนองที่รวดเร็ว สะดวก และเข้าถึงง่าย	๑. ปรับปรุงระบบการรับเรื่องร้องเรียนให้เกิดความรวดเร็ว สะดวก และง่ายต่อการเข้าถึง ๒. ปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการในการพิจารณาและสอบสวนเรื่องร้องเรียน ๓. ปรับปรุงและเพิ่มกระบวนการและกลไกในการสื่อสาร และแจ้งความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอและมีการตอบสนองระหว่างกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม	
เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ ๒	**กลยุทธ์**
เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรม	๑. รักษาและพัฒนาความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ๒. สร้างเครือข่ายร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างและพัฒนากลไกการติดตามประเมินผลและการให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแก่หน่วยงานที่มีภารกิจตามรัฐธรรมนูญ	
เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ ๓	**กลยุทธ์**
ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการติดตามการประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานราชการ	๑. พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีภารกิจตามรัฐธรรมนูญ ๒. เพิ่มประสิทธิภาพในการให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแก่หน่วยงานที่มีภารกิจตามรัฐธรรมนูญ ๓. พัฒนาฐานข้อมูลการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาการใช้สื่อสารองค์การเพื่อความเข้าใจและสร้างภาพลักษณ์	
เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ ๔	**กลยุทธ์**
สร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดีและพัฒนากลไกให้ผู้บริหารเป็นที่รู้จักของสาธารณะและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการสร้างความรู้และความเข้าใจ ขอบเขตความรับผิดชอบ และกระบวนการในการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดิน	๑. ผลักดันผู้บริหารและองค์กรให้เป็นที่รู้จักและยอมรับต่อสาธารณชน ๒. เผยแพร่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ๓. เผยแพร่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทุกกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กร	
เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ ๕	**กลยุทธ์**
พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในให้สนับสนุนภารกิจหลักและพัฒนาระบบบริหารบุคลากรให้สนับสนุนยุทธศาสตร์ขององค์กร	๑. ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้สนับสนุนวิสัยทัศน์/พันธกิจ/ภารกิจ ๒. ปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนงาน ๓. พัฒนาและเพิ่มคุณค่าการปฏิบัติงานตามกระบวนงาน ๔. ออกแบบระบบทรัพยากรบุคคลที่องค์กรยังไม่มีการนำมาใช้ ๕. ปรับปรุงระบบทรัพยากรบุคคลให้สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

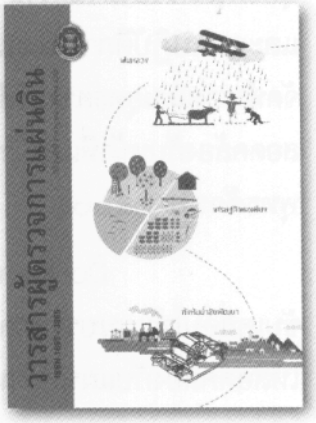
๘.๑.๓ **การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย** - ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน เป็นประจำทุกปี โดยทำการสำรวจผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินตลอดปีงบประมาณ ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้านของการให้บริการ ตลอดจนข้อมูลความคิดเห็นที่สะท้อนจากผู้ร้องเรียนในฐานะผู้รับบริการ ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาผลการสำรวจเพื่อนำไปปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเผยแพร่ให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรับทราบความเห็นของผู้ร้องเรียน อันเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรต่อการร่วมกันพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีนโยบายให้เผยแพร่ไว้ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี เป็นประจำทุกปี

๘.๑.๔ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน่วยสนับสนุนในการจัดการองค์ความรู้ภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา ทำหน้าที่รวบรวมองค์ความรู้ที่สำคัญของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกประเภท อาทิ ผลงานทางวิชาการของเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งในและต่างประเทศ วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เป็นวารสารวิชาการกลุ่มที่ ๑ (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยเป็นที่ยุติแล้ว ทั้งจัดเก็บในรูปแบบเอกสารและรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้สนใจสามารถขอใช้บริการได้ที่สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา นอกจากนี้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มีนโยบายในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ด้านงานสอบสวนเรื่องร้องเรียน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สอบสวนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ความรู้ในด้านกฎหมาย ความรู้เฉพาะทางอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาเรื่องร้องเรียน การให้คำปรึกษาแก่ประชาชนและผู้ร้องเรียนได้

๘.๑.๕ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล - ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงได้ให้นโยบายด้านการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์แก่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรภายในอย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับปฏิบัติการและในระดับอาวุโสขึ้นไป การจัดให้มีการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดการบรรยายให้ความรู้เฉพาะทางต่าง ๆ การจัดอบรมระยะสั้นในหลักสูตรเจ้าหน้าที่ระดับต้น และระดับกลาง การสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก ตามความเหมาะสม

๘.๑.๖ การจัดการกระบวนการ เป็นการประเมินการจัดการกระบวนการการให้บริการ และกระบวนการอื่นที่ช่วยสร้างคุณค่าแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกระบวนการสนับสนุนเพื่อให้บรรลุพันธกิจขององค์การ

นอกจากนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำหลักการปรับอย่างต่อเนื่อง หรือตามแนวคิดการทำงานแบบ Deming Cycle ที่มีขั้นตอนการทำงาน ๔ ขั้นตอนที่คือ PDCA ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การวางแผน แต่เน้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

Plan คือ การวางแผน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ และแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

Do คือ การปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้ว สิ่งสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนให้แผนบรรลุผล คือ การปฏิบัติตามแผน โดยจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีให้สอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้

Check คือ การตรวจสอบ การติดตามและประเมินผล ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นรายเดือน รายไตรมาส และรายปี

Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือการจัดทำมาตรฐานใหม่ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการยกระดับคุณภาพ โดยการปรับปรุงการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ต่าง ๆ ให้ประสิทธิภาพมากขึ้น คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยในส่วนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้มีการทบทวนแผนการปฏิบัติงานประจำปีในช่วงกลางปีงบประมาณ และในช่วงไตรมาสสุดท้ายเพื่อเร่งรัดและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่ได้วางไว้

๘.๑.๗ ผลลัพธ์การดำเนินการ - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี โดยกำหนดให้หน่วยงานภายในรายงานความคืบหน้าการปฏิบัติงานรายเดือน รายไตรมาส ต่อผู้บริหาร และมีการสรุปและประเมินผลตามแผนในช่วงสิ้นปีงบประมาณ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในรอบปีงบประมาณถัดไป และนอกจากนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินยังดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขด้วยการควบคุมภายใน เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณตามตัวชี้วัด ผลผลิตและขั้นตอนการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งระบุปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ต่อสำนักงบประมาณ โดยรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (ระบบ BB EvMIS) เป็นรายเดือนและรายไตรมาส เพื่อให้สำนักงบประมาณติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการของแผนงาน/ โครงการเป็นรายเดือน และรวบรวมรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

จากการดำเนินการในมิติต่าง ๆ ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยเน้นการทำงานอย่างมีทิศทางและเป้าหมายในทุกมิติ ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของส่วนราชการตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการมาใช้เป็นตัวชี้วัดกับหน่วยงานราชการในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้ถูกตรวจสอบการบริหารงานภายในจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการก็ตาม แต่ด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การดำเนินงานในกรอบแนวทางดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือในการจัดทำกรอบแนวคิดการทำงานให้มีทิศทางและเป้าหมายในการทำงานในทุกมิติได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ยึดหลักการบริหารกิจการภายในตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ต่าง ๆ ข้างต้น อันจะเป็นประโยชน์โดยรวมต่อประชาชนผู้รับบริการต่อไป

ภาพการจัดกิจกรรมร่างแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

๘.๒ บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในเวทีระหว่างประเทศ

๘.๒.๑ การประชุมระดับโลกว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศครั้งที่ ๑๑ (The 11th IOI World Conference) ซึ่งการเป็นเจ้าภาพจัดประชุมระดับโลกในครั้งนี้ ถือเป็นเกียรติของประเทศไทยที่ได้รับเลือก ซึ่งจะสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นให้กับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาดำเนินการโดยยึดถือผลประโยชน์และศักดิ์ศรีของชาติในเวทีโลกเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย การประชุมดังกล่าวได้มีขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ภายใต้หัวข้อหลัก "วิวัฒนาการของความเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน" (Evolution of Ombudsmanship) โดยการดำเนินการจัดการประชุมดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๔ ประการ ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการบริหาร (Board of Directors Meeting) ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ การประชุมสมัชชาสามัญ (General Assembly) ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ การบรรยายโดยผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศต่าง ๆ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ และการศึกษาดูงานเชิงศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ทั้งนี้ ก่อนเริ่มการประชุมดังกล่าวสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันถวายความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และได้แสดงความเสียใจและความเห็นใจต่อการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของประชาชนชาวไทยอีกด้วย

ทั้งนี้ ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๐ ฝ่ายเลขาธิการสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้จัดส่งมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ณ กรุงเทพมหานคร มายังผู้ตรวจการแผ่นดินไทย โดยส่วนหนึ่งของมติที่ประชุมดังกล่าวได้มีถ้อยคำแสดงความชื่นชมสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้วางแผนดำเนินงานอย่างยอดเยี่ยมในการจัดเตรียมและดำเนินการประชุมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ ทั้งนี้ มติที่ประชุมดังกล่าวมีสาระสำคัญซึ่งได้ถูกนำไปบรรจุในวาระการประชุมสมัชชาสามัญของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเพื่อเสนอต่อสมาชิกที่มีสิทธิออกเสียงต่อไปสรุปได้ ดังนี้

๑. การพิจารณารับสมาชิกใหม่จากคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อบังคับของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

๒. การประเมินการดำเนินการของสมาชิก รวมถึงการเตรียมการประชุมสมัชชาสามัญ โดยที่ประชุมได้เห็นชอบให้ศึกษาแนวทางการแก้ไขข้อบังคับของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศบางประการ เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับจำนวนองค์ประชุมของการประชุมสมัชชาสามัญ และการพิจารณาการอนุญาตให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมทางไกลโดยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

๓. การรับรองการปฏิรูปโครงสร้างค่าธรรมเนียมสมาชิกให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

๔. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย ๖ ประการ ได้แก่ การขยายฐานสมาชิก การให้การสนับสนุนผู้ตรวจการแผ่นดินที่อยู่ภายใต้ภาวการณ์ที่คุกคาม การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารและสิ่งพิมพ์ การมีสถานภาพทางการเงินที่ดี และความท้าทายใหม่

๕. แนวทางการสนับสนุนองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่อยู่ภายใต้ภาวการณ์คุกคาม ซึ่งนำไปสู่การนำเสนอร่างปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เพื่อแสดงจุดยืนและความมุ่งมั่นของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศในการสนับสนุนองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน

๖. การรายงานความสำเร็จของการศึกษาเปรียบเทียบองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคเอเชีย และการกำหนดให้มีการศึกษาเปรียบเทียบในภูมิภาคแอฟริกาต่อไป

๗. การรับทราบรายงานความเป็นไปได้เกี่ยวกับการเงิน และสถานภาพทางการเงินซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

๘. การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศและองค์กรอื่นในรูปแบบการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) กับ Forum of Canadian Ombudsman (FCOX) และ Office for Democratic Institution and Human Rights (ODIHR)

๙. การจัดฝึกอบรมให้แก่องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีอำนาจหน้าที่ด้านกลไกการป้องกันชาติ และสนับสนุนโครงการสนับสนุนประชาธิปไตยของยูเครนใต้ โดยการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพื่อให้สมาชิกได้รับสิทธิประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อีกทั้งเพื่อขับเคลื่อนให้สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเป็นองค์กรที่ได้มาตรฐานสากล

การดำเนินการจัดประชุมในฐานะเจ้าภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และได้รับผลสำเร็จอย่างดียิ่ง ประเทศไทยมีโอกาสแสดงถึงการเป็นผู้นำในภูมิภาคเอเชียในทุก ๆ ด้าน โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนร่วมกันสนับสนุน ทั้งนี้ การจัดประชุมดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประเทศไทยได้นำเสนอตัวอย่างผลการดำเนินงานที่ดีของภาครัฐในด้านการอำนวยความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน แต่ยังเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านธรรมาภิบาลโดยการนำเสนอการดำเนินงานที่เป็นเลิศจากผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอและร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นในหัวข้อ Collaboration with civil society -benefits and challenges และ Ombudsmen in times of crises or under threat ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เวทีดังกล่าวได้จัดให้มีกิจกรรมการเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมสำหรับคู่สมรส ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสสำคัญในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์ระดับนานาชาติ ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนต่างชาติถึงความมั่นคงและศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในการนี้ พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ปฏิบัติภารกิจแรกภายหลังการได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกที่มีสิทธิออกเสียงในภูมิภาคเอเชียให้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย (Asian Director) ซึ่งถือว่าเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินไทยคนแรกที่ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงาน Anti – Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งแคว้นสินธ์ สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน

ในการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศร่วมกับกรรมการบริหารระดับภูมิภาค ทั้ง ๖ ภูมิภาค สำหรับการประชุมสมัชชาสามัญซึ่งเป็นการประชุมในกลุ่มสมาชิกที่มีสิทธิออกเสียง (Voting Member) ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเป็นประจำทุก ๆ ๔ ปี ควบคู่ไปกับการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เพื่อให้เหล่าสมาชิกที่มีสิทธิออกเสียงได้รับฟังความคืบหน้าและพิจารณาประเด็นวาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารและการพัฒนากิจการภายในของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้มีองค์กรของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเข้าร่วมกว่า ๘๐ องค์กร โดยฝ่ายบริหารได้นำประเด็นวาระต่าง ๆ ตามที่ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมีมติเห็นชอบนำเสนอต่อเหล่าสมาชิกเพื่อร่วมกันพิจารณา และร่วมเสนอความเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ การรายงานความสำเร็จและโครงการต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลา ๔ ปี ที่ผ่านมา การประเมินองค์กรสมาชิก การปฏิรูปกฎการเลือกตั้งฝ่ายบริหาร การศึกษาเปรียบเทียบองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคเอเชีย สถานภาพทางการเงิน การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ การรายงานความคืบหน้าของแต่ละภูมิภาค รวมถึงการประกาศปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration)

ยิ่งไปกว่านั้น ความสำเร็จประการสำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในเวทีระดับนานาชาติ ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงอย่างเป็นเอกฉันท์จากที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ณ กรุงเทพมหานคร ให้ดำรงตำแหน่งเหรัญญิก (Treasurer) โดยเป็นครั้งแรกที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจากภูมิภาคเอเชียได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว และการได้รับเลือกตั้งอย่างเป็นเอกฉันท์ในครั้งนี้ถือเป็นเครื่องบ่งชี้สำคัญให้นานาประเทศประจักษ์ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินไทยได้แสดงศักยภาพอย่างโดดเด่นกระทั่งได้รับการยอมรับจากผู้ตรวจการแผ่นดินในเวทีระดับสากลให้ดำรงตำแหน่งหนึ่งในห้าฝ่ายบริหารของคณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) ซึ่งนับเป็นโอกาสและเป็นเกียรติของประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกอีกด้วย

ภาพการจัดงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑

คณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Executive Committee)

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Executive Committee) ในปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓ ประกอบด้วย

๑. Mr. Peter Tyndall
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งไอร์แลนด์
ดำรงตำแหน่ง ประธานสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

๒. Ms. Diane Wellborn
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเมืองเดย์ตันและมอนท์โกเมอรี
รัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา
ดำรงตำแหน่ง รองประธานลำดับที่ ๑

๓. Mr. Chris Field
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย เครือรัฐออสเตรเลีย
ดำรงตำแหน่ง รองประธานลำดับที่ ๒

๔. **พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์**
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย
ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ดำรงตำแหน่ง เหรัญญิก

๕. Dr. Günther Kräuter
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย
ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการ

ดังนั้น การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไทยได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติน้าที่ในตำแหน่ง เหรัญญิก ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไทยจะได้ร่วมเป็นส่วนสำคัญของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ในการขับเคลื่อนและสนับสนุนองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินทั่วโลก เพื่อให้เป็นกลไกในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลภาครัฐ เยียวยาแก้ไขข้อทุกข์ร้อนแก่ประชาชนให้ทุกภาคส่วนได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมตามหลักการและแนวคิดความเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsmanship) อันเป็นที่ยึดถือตามหลักสากลมาอย่างยาวนาน

๘.๒.๒ การแก้ไขปัญหาของนักศึกษาไทยที่ศึกษาในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ด้วยเมื่อปี ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ ร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างหน่วยงาน การแสวงหาจุดที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน และการแก้ไขปัญหาของประชาชนของประเทศคู่ภาคี และเพื่อเป็นการดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมือทวิภาคีข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะได้เดินทางเยือนสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อเข้าร่วมการประชุมเชิงนโยบายร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และเผยแพร่บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและรับฟังปัญหาของนักศึกษาไทยที่เดินทางมาศึกษาในระดับอุดมศึกษา ณ กรุงจาการ์ตา และจังหวัดย็อกยาการ์ตา ประมาณ ๑,๙๐๐ ราย โดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงจาการ์ตา ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อที่สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่ศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงจาการ์ตา จังหวัดย็อกยาการ์ตา และพื้นที่โดยรอบจังหวัดย็อกยาการ์ตา สาขาวิชาที่ได้รับความนิยมคือสายศิลปศาสตร์ เช่น ศาสนาอิสลาม ศิลปศาสตร์ ครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ เป็นต้น และสายวิทยาศาสตร์ เช่น เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ พยาบาล และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น นักศึกษาไทยในสาธารณรัฐอินโดนีเซียส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและมีภูมิลำเนาอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยร้อยละ ๕๐ ของนักศึกษาได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลอินโดนีเซีย ประมาณ ๕๐ ทุนต่อปี และทุนการศึกษาจากองค์กรมูฮัมมาดิยะห์ ซึ่งเป็นองค์กรทางศาสนา ประมาณ ๘๐ – ๑๐๐ ทุนต่อปี ทั้งนี้ นักศึกษาจะได้รับการประสานด้านทุนการศึกษาผ่านศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งพบว่า นักศึกษาไทยในสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีปัญหาและความเดือดร้อนเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการเทียบวุฒิการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียและมหาวิทยาลัยของประเทศไทย (กรณีคณะเภสัชศาสตร์) ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานในประเทศไทย ปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาลของนักศึกษาไทย และปัญหาการบริหารจัดการฐานข้อมูลของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักศึกษาไทยในสาธารณรัฐ

อินโดนีเซีย โดยได้เชิญผู้แทนจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ร่วมประชุมหารือเพื่อรับทราบข้อเท็จจริงและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการติดตามประสานงานกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งมีรายละเอียดผลการดำเนินการ ดังนี้

๑. ปัญหาด้านการเทียบวุฒิการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียและมหาวิทยาลัยของประเทศไทย (กรณีนักศึกษาสาขาวิชาเภสัชศาสตร์)

ศอ.บต. ดำเนินการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยสภาเภสัชกรรมได้ให้การรับรองปริญญาเภสัชศาสตร์ของนักศึกษาไทยที่จบการศึกษาจากสาธารณรัฐอินโดนีเซียภายใต้เงื่อนไขคือนักศึกษาต้องดำเนินการสอบวัดความรู้ความสามารถและฝึกปฏิบัติงาน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาว เห็นควรยุติการให้ทุนนักศึกษาสาขาเภสัชศาสตร์ที่เรียนหลักสูตร ๔ ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ทั้งนี้ ศอ.บต. ได้ประสานให้การช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อใช้จ่ายระหว่างฝึกปฏิบัติงานในประเทศด้วย

๒. ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานในประเทศไทย

ศอ.บต. ได้แนะนำนักศึกษาที่จบการศึกษาด้านศาสนาที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพให้เสริมความรู้ด้านภาษาและด้านวิชาชีพอื่นๆ เพื่อให้เป็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ส่วนนักศึกษาที่จบการศึกษาในด้านอื่น ศอ.บต. ได้จัดหาแหล่งงานสำหรับการประกอบอาชีพของนักศึกษาที่จบการศึกษา โดยประสานไปยังเอกชนเพื่อจัดหาแหล่งงานตามภูมิลำเนาของนักศึกษาและแนะนำให้นักศึกษาไปทำงานนอกพื้นที่ภูมิลำเนาของตัวเองตามสายงานที่จบการศึกษา สำหรับนักศึกษาที่กำลังจะเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ศอ.บต. ได้จัดกิจกรรมมหกรรมด้านการศึกษาเพื่อแนะนำให้ศึกษาต่อในด้านอื่น ๆ นอกจากด้านศาสนา เช่น รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาที่จบการศึกษากลับมายังภูมิลำเนาแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการ

ประกอบอาชีพต่อไปได้ พร้อมทั้งได้เตรียมความพร้อมด้านภาษาต่างประเทศ (จีน อังกฤษ อาหรับ บาฮาซาอินโดนีเซีย) ให้แก่นักศึกษาที่จะเดินทางไปศึกษาต่อ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

๓. ปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาลของนักศึกษาไทย

ศอ.บต. ได้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแนวทางการจัดทำหลักประกันสุขภาพ/ประกันอุบัติเหตุให้แก่นักศึกษาไทยในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อรองรับค่ารักษาพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน

๔. ปัญหาการบริหารจัดการฐานข้อมูลของรัฐ

๔.๑ ศอ.บต. ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศซึ่งประกอบด้วย ชมรมนักศึกษาไทยที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ สมาคมศิษย์เก่านักศึกษาไทยในต่างประเทศ ชมรมผู้ปกครองนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหน่วยประสานงานเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน และเป็นศูนย์กลางในการดูแลนักศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกประเทศและต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนเดินไปศึกษา ระหว่างการศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมถึงการเทียบวุฒิการศึกษา และการสนับสนุนข้อมูลเพื่อการประกอบอาชีพ

๔.๒ ศอ.บต. ได้จัดทำเว็บไซต์ภายใต้ศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศ เพื่อเป็นช่องทางในการให้ข้อมูล เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ฯ และจัดทำระบบฐานข้อมูลนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังศึกษา ในต่างประเทศ ปัจจุบันได้บันทึกข้อมูลนักศึกษาลงในระบบแล้วจำนวนทั้งสิ้น ๓,๗๒๔ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐)

๔.๓ ศอ.บต.ดำเนินการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ เช่น สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ ที่มีนักศึกษาไทยไปศึกษาเป็นจำนวนมาก (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์) เพื่อกำหนดเงื่อนไขการขอตรวจลงตรา (วีซ่า) ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อ เพื่อจัดเก็บข้อมูลของนักศึกษาที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อต่างประเทศและได้ขอวีซ่าเรียบร้อยแล้ว

คณะผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมหารือร่วมกับเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงจาการ์ตา
ในระหว่างวันที่ ๒๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐

๘.๒.๓ การแก้ไขปัญหาของผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลี

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกับคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Anti - Corruption and Civil Rights Commission หรือ ACRC) เมื่อปี ๒๕๕๔ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และได้มีการลงนามขยายกรอบระยะเวลาต่ออีกจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งสองในด้านการพัฒนาระบบแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้จุดเด่นของระบบของแต่ละภาคี แสวงหาจุดที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อแก้ไขความทุกข์ร้อนและความไม่สะดวกที่ประชาชนของประเทศคู่ภาคีประสบในการดำรงชีวิต ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงาน ACRC ได้ประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพลเมืองไทยในสาธารณรัฐเกาหลีและพลเมืองเกาหลีในประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิพลเมืองไทยและพลเมืองเกาหลีให้ได้รับความเป็นธรรมได้อย่างดียิ่ง

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์) พร้อมคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หน่วยงาน ACRC โดย Mr.Kim In-soo เลขาธิการและรองประธาน ACRC พร้อมคณะเจ้าหน้าที่ และ Mr. Seo Young-ho เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (ฝ่ายวางแผนตรวจคนเข้าเมือง) และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล (นายศรัณย์ เจริญสุวรรณ) และคณะเจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัคราชทูตไทย ณ กรุงโซล ได้พบปะพูดคุยกับผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลี เกี่ยวกับสภาพการจ้างงานและการทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ตลอดจนรับแจ้งปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งคณะผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานกับหน่วยงาน ACRC เพื่อรับปัญหาความเดือดร้อนของแรงงานชาวไทยไปดำเนินการและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหามลภาวะที่เป็นอันตรายในสถานที่ทำงาน ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และกรณีผู้ใช้แรงงานถูกนายจ้างเอาเปรียบ เป็นต้น ผลจากการรับฟังปัญหาของผู้ใช้แรงงานชาวไทยในวันดังกล่าว สามารถสรุปปัญหาได้ ๒ ลักษณะดังนี้

๑. ปัญหาผู้ใช้แรงงานชาวไทยลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีโดยเดินทางเข้าไปในลักษณะของนักท่องเที่ยว ที่ได้รับสิทธิยกเว้นตรวจลงตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และพำนักอยู่ในประเทศได้ถึง ๙๐ วัน ซึ่งมีผู้ใช้แรงงานชาวไทยหลบหนีเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีโดยผิดกฎหมาย มีจำนวนมากกว่า ๕๕,๐๐๐ คน และเป็นปัญหาที่ต้องหาแนวทางแก้ไขโดยด่วน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อโควตาของผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่จะได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำงานโดยถูกกฎหมาย และส่งผลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาจไม่ได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าไปท่องเที่ยวในสาธารณรัฐเกาหลีและต้องถูกส่งตัวกลับในทันที

๒. ผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่ถูกกฎหมายและได้ทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีมาเป็นเวลานาน จัดเป็นแรงงานมีฝีมือมีความรู้ภาษาเกาหลี มีความรู้เกี่ยวกับงานที่จ้างเป็นอย่างดี และมีประสบการณ์ในการทำงานถือเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและเป็นที่ไว้วางใจของนายจ้าง ซึ่งต้องการว่าจ้างให้ทำงานต่อไป แต่กฎหมายแรงงานของสาธารณรัฐเกาหลีกำหนดให้จ้างแรงงานต่างชาติได้ถึงอายุ ๔๐ ปีเท่านั้น ดังนั้น เมื่อผู้ใช้แรงงานที่มีอายุเกิน ๔๐ ปี จึงไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี เป็นเหตุให้มีการลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย ซึ่งจากสถิติประมาณการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแห่งสาธารณรัฐเกาหลีคาดว่ามีผู้ใช้แรงงานชาวไทยกลุ่มนี้กว่า ๑๗,๐๐๐ คน (ข้อมูล ณ กันยายน ๒๕๕๙)

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาของผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลี สรุปได้ดังนี้

๑. ขอให้หน่วยงานด้านแรงงานของประเทศไทยในสาธารณรัฐเกาหลีได้ประสานงานกับหน่วยงาน ACRC เพื่อแนะนำให้ความช่วยเหลือกับพลเมืองไทยรวมทั้งผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลีที่ประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ

๒. กรณีผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่มีอายุเกิน ๔๐ ปี แต่เป็นแรงงานคุณภาพ ซื่อสัตย์ และเป็นที่ต้องการของนายจ้าง สมควรที่รัฐบาลของทั้งสองประเทศจะได้ประสานงานกันเพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือให้สามารถต่ออายุการทำงานให้ถูกต้อง เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศไทยและสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง เช่น การอนุโลมให้มีการต่ออายุให้ทำงานได้ปีต่อปีไปก่อนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาผู้ใช้แรงงานที่ผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นอีก

๓. ผู้ใช้แรงงานชาวไทยทั้งประเภทที่ถูกกฎหมายและที่ไม่ถูกกฎหมาย มียอดรวมประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน คำนวณจากรายได้ขั้นต่ำเฉลี่ยประมาณ ๔๘,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นแปดพันล้านบาท) ต่อปีหากรัฐบาลไทยเห็นเป็นการสมควรที่จะรักษาผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานชาวไทยนี้ไว้ต่อไป อาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือโดยขอเจรจาเป็นการเฉพาะกับรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีในประเด็นนี้ เพื่อให้มีการคัดกรองและนิรโทษกรรมให้กับผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่ไม่ถูกกฎหมาย แต่เป็นผู้ใช้แรงงานที่มีคุณภาพและมีทักษะในการทำงาน ได้มีโอกาสได้รับการจ้างงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย

๔. ควรมีการพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานของผู้ใช้แรงงานชาวไทยตามเมืองต่าง ๆ ในสาธารณรัฐเกาหลี โดยเป็นความร่วมมือร่วมกันของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลักดันให้มีการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานชาวไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านแรงงานและชีวิตความเป็นอยู่ มีการให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีที่ถูกต้องและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

จากการเสนอแนะเพื่อให้มีการช่วยเหลือแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือ กระทรวงแรงงานของทั้งสองประเทศ ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการอนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติที่กำหนดโควตาจำนวนแรงงานชาวไทยที่สามารถเดินทางไปประกอบอาชีพในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างถูกกฎหมาย ซึ่งในปี ๒๕๕๙ รัฐบาลของสาธารณรัฐเกาหลีได้กำหนดโควตาสำหรับผู้ใช้แรงงานชาวไทยจำนวน ๖,๑๐๐ ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพหลัก ๕ กลุ่ม ได้แก่ ภาคการผลิต ภาคก่อสร้าง ภาคเกษตรและการผสมพันธุ์สัตว์ ภาคประมง และภาคบริการ อย่างไรก็ดีจากการตรวจสอบข้อมูลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ณ กันยายน ๒๕๕๙ ปรากฏว่ามีพลเมืองไทยเดินทางเข้ามาในสาธารณรัฐเกาหลี จำนวน ๙๔,๙๓๓ คน และพำนักอยู่เกินกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาต (๙๐ วัน) จำนวน ๕๕,๖๓๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๖) ซึ่งคาดว่าส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีได้มีบัญชาให้กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงานพิจารณาข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ซึ่งการดำเนินการของกระทรวงแรงงานปรากฏผลดังต่อไปนี้

๑. ฝ่ายแรงงาน ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล ได้หารือกับหน่วยงาน ACRC ในเบื้องต้นแล้ว โดยหน่วยงาน ACRC ยินดีที่จะช่วยเหลือดูแลผู้ใช้แรงงานชาวไทย และขอให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานฝ่ายประเทศไทยช่วยเหลือดูแลพลเมืองเกาหลีในประเทศไทยเช่นเดียวกัน

๒. กระทรวงแรงงานได้จัดตั้งอาสาสมัครแรงงานในสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อทำหน้าที่ประสานความช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานชาวไทยตลอดจนประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านแรงงาน ปัจจุบันมีอาสาสมัครแรงงานจำนวน ๑๑๙ คน กระจายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ในสาธารณรัฐเกาหลี

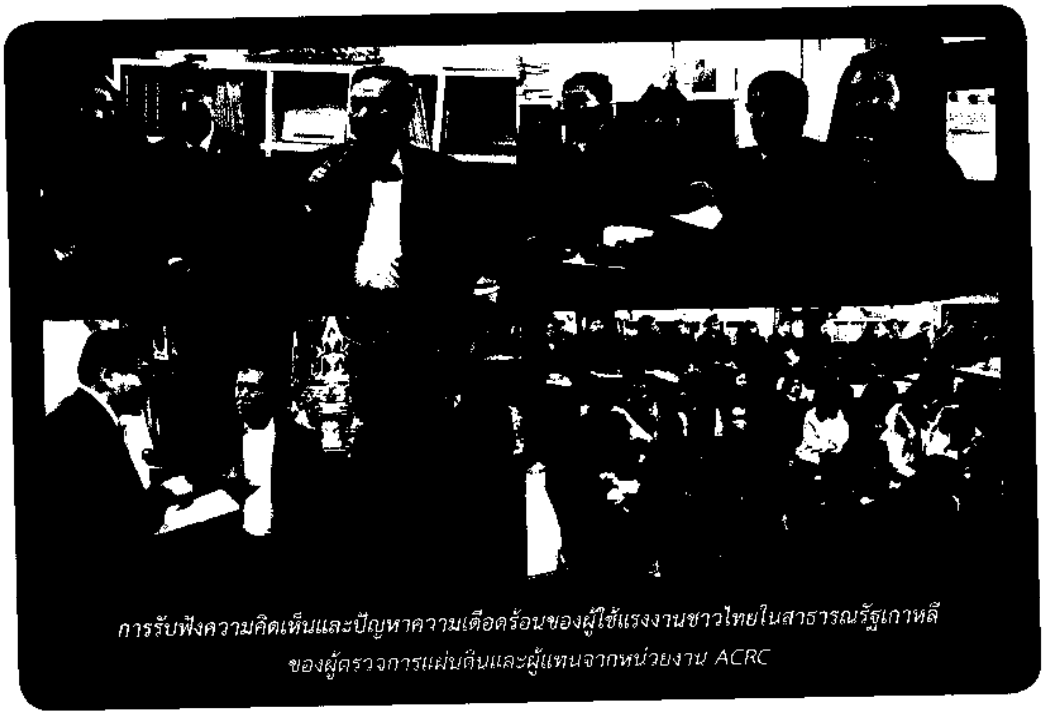
๓. กรณีการต่ออายุการทำงานของผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่มีอายุเกิน ๔๐ ปี ขึ้นไปนั้น ปัจจุบันกระทรวงการจ้างงานและแรงงานเกาหลีมีระบบการจ้างงานซ้ำ (Re-entry System) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานต่างชาติที่ทำงานครบสัญญาจ้างแล้ว และอายุยังไม่ถึง ๔๐ ปี สามารถต่ออายุสัญญาจ้างได้อีก ๔ ปี ๑๐ เดือน เช่น ผู้ใช้แรงงานต่างชาติที่ทำงานครบสัญญาจ้างเมื่ออายุ ๓๙ ปี หากต้องการต่อสัญญาจ้าง จะสามารถอยู่ต่อได้อีก ๔ ปี ๑๐ เดือน

๔. กรณีเสนอให้มีการเจรจากับรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อให้มีการคัดกรองและนิรโทษกรรมให้กับผู้ใช้แรงงานชาวไทยที่เข้าไปทำงานโดยไม่ถูกกฎหมายนั้น กระทรวงแรงงานโดยอธิบดีกรมการจัดหางานและคณะได้เจรจากับคณะผู้แทนของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ โดยฝ่ายประเทศไทยเสนอให้ฝ่ายสาธารณรัฐเกาหลีอนุญาตให้ผู้ใช้แรงงานชาวไทยกลุ่มดังกล่าวอยู่ทำงานได้ชั่วคราว หรืออนุญาตให้ผู้ที่รายงานตัวและเดินทางกลับประเทศสามารถเดินทางกลับเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้ใหม่ ซึ่งฝ่ายสาธารณรัฐเกาหลีรับว่าจะประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะหารือร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล ต่อไป

ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานได้มอบหมายให้ฝ่ายแรงงาน ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซลพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินด้วยแล้ว

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ หน่วยงาน ACRC ได้มอบรายงานการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลีให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ร้องเรียนชาวไทยอันเป็นไปตามข้อตกลงความร่วมมือของทั้งสององค์กร สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐ หน่วยงาน ACRC ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ใช้แรงงานชาวไทย ที่ทำงานในไร่สตรอเบอรี่ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ ในขณะนี้ผู้ร้องเรียนตั้งครรภ์อายุครรภ์ ๓ เดือน และประสงค์จะฝากครรภ์และขอรับการรักษาพยาบาลต่าง ๆ ในระหว่างตั้งครรภ์ โดยการเข้ารับบริการดังกล่าวมีอัตราค่าใช้จ่ายประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ วอน (ประมาณ ๖,๐๐๐ บาท) แต่เนื่องจากผู้ร้องเรียนได้โอนเงินเดือนของตนเองเกือบทั้งหมด ให้แก่ครอบครัวของตนเองในประเทศไทยไปแล้ว จึงไม่มีทรัพย์สินมากพอสำหรับการเข้ารับบริการดังกล่าว อีกทั้งผู้ว่าจ้างไม่ได้ทำประกันสุขภาพให้กับลูกจ้าง หากผู้ร้องเรียนประสงค์ที่จะทำประกันสุขภาพให้แก่ตนเองตามแผนประกันสุขภาพของรัฐบาล เพื่อเข้ารับการฝากครรภ์ที่มีค่าบริการที่ต่ำลง ผู้ร้องเรียนต้องจ่ายเงินสมทบเพื่อทำประกันย้อนหลังตั้งแต่วันแรกที่ผู้ร้องเรียนเริ่มทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากและผู้ร้องเรียนไม่มีทรัพย์สินมากพอที่จะนำมาชำระค่าสมทบเพื่อทำประกันได้

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานประกันสุขภาพแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการทำประกันสุขภาพให้แก่ผู้ว่าจ้างของผู้ร้องเรียน และแนะนำให้ผู้ว่าจ้างทำประกันสุขภาพให้แก่ลูกจ้างของตน ในกรณีดังกล่าว ผู้ว่าจ้างได้ดำเนินการทำประกันสุขภาพให้แก่ลูกจ้างเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๐ และส่งผลให้ผู้ร้องเรียนสามารถเข้ารับการฝากครรภ์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูง โดยในการทำประกันสุขภาพผู้ทำประกันหรือผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายค่าสมทบเพื่อทำประกันที่อัตรา ๙๙,๕๐๐ วอนต่อเดือน (ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท) และผู้รับประกันหรือลูกจ้างจะต้องจ่ายค่าสมทบเพื่อทำประกันที่อัตรา ๓๘,๒๕๐ วอนต่อเดือน (ประมาณ ๑,๒๐๐ บาท)

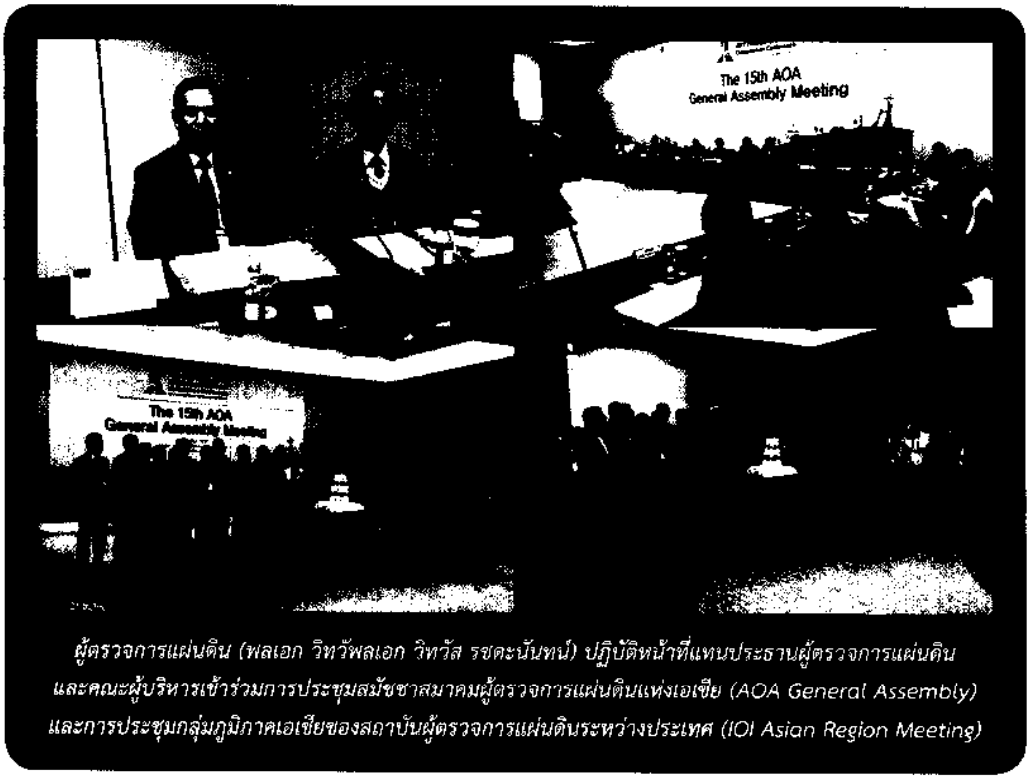

การรับฟังความคิดเห็นและปัญหาความเดือดร้อนของผู้ใช้แรงงานชาวไทยในสาธารณรัฐเกาหลี ของผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้แทนจากหน่วยงาน ACRC

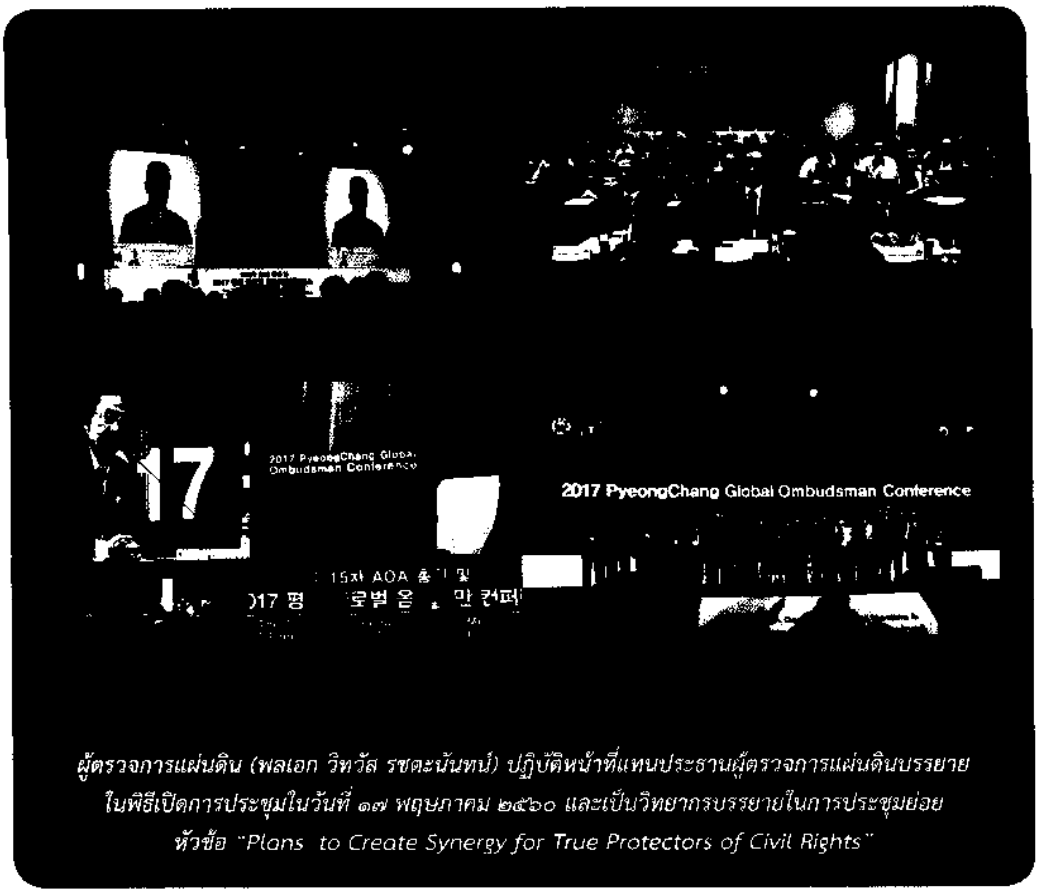
๘.๒.๔ บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะคณะกรรมการบริหารระดับกลุ่มภูมิภาคเอเชียและคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอกวิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมการประชุมสมัชชาสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (AOA General Assembly) และการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Asian Region Meeting) ณ ศูนย์การประชุม Pyeongchang Resort Convention Center เมืองเปียงชาง จังหวัดกังวอน โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะกรรมการบริหารระดับกลุ่มภูมิภาคเอเชียและเหรัญญิกของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้รับเกียรติเป็นประธานการประชุมร่วมกับ Mr. Sung Yung-hoon ประธานหน่วยงาน ACRC แห่งสาธารณรัฐเกาหลี

โดยในวันที่ ๑๗ – ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ คณะผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๕ และการประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินระดับโลก ณ เมืองเปียงชาง (15th AOA General Assembly Meeting & Pyeongchang Global Ombudsman Conference) ณ ศูนย์การประชุม Pyeongchang Resort Convention Center โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะกรรมการบริหารระดับกลุ่มภูมิภาคเอเชียและเหรัญญิกของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ได้รับเกียรติบรรยายในพิธีเปิดการประชุมในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุมย่อย หัวข้อ “Plans to Create Synergy for True Protectors of Civil Rights” ในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยการบรรยายดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุมเป็นอย่างมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัสพลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหารเข้าร่วมการประชุมสมัชชาสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (AOA General Assembly) และการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Asian Region Meeting)

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดินบรรยาย ในพิธีเปิดการประชุมในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุมย่อย หัวข้อ "Plans to Create Synergy for True Protectors of Civil Rights"

๘.๒.๕ การจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ นายเซียว เผย (Mr. XIAO Pei) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนและคณะได้เยี่ยมคารวะผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และหารือข้อราชการในประเด็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการตรวจสอบ อำนาจหน้าที่ กระบวนการทำงาน แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน และการสถาปนาความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ในการประชุมหารือข้อราชการข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวถึง ความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคีระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีมานานกว่าทศวรรษ ผ่านการแลกเปลี่ยนการเดินทางเยือนอย่างเป็นทางการและเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association: AOA) ซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางเทคนิค กระบวนการทำงาน การพัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการตรวจสอบด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมถึงแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาระบบการบริหารราชการ

หลังจากนั้นได้ลงนามในบันทึกความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสถาปนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างคู่ภาคีในการพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อที่คู่ภาคี

อาจเรียนรู้จุดเด่นของระบบแต่ละภาคี และแสวงหาจุดที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้หลักการที่คู่ภาคีจะสื่อสารและร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูล เรียนรู้จุดเด่นของระบบของแต่ละฝ่ายและส่งเสริมการทำงานของหน่วยงานคู่ภาคี ผ่านการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการร่วมกันหรือแนวทางอื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกระบวนการทำงาน โดยมีกรอบความร่วมมือ ดังนี้

(๑) กรอบความร่วมมือภายใต้บันทึกความเข้าใจอาจครอบคลุมถึงงบประมาณและทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ ของคู่ภาคีโดยครอบคลุมถึงประเด็นดังต่อไปนี้

ก. การแบ่งปันวิธีการปฏิบัติงาน ระบบ และระเบียบวิธีการต่าง ๆ ขององค์กร

ข. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

ค. การแลกเปลี่ยนนโยบายและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน รวมไปถึงทรัพยากรบุคคล

ง. การจัดสัมมนาและสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบทวิภาคี

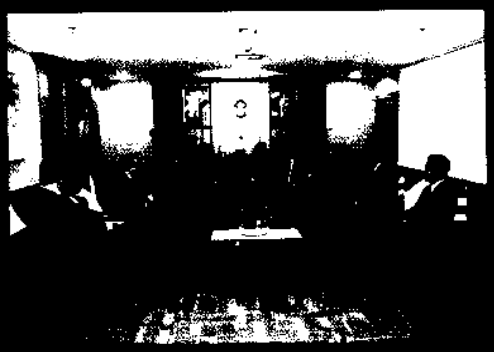
จ. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางเทคนิคและข้อมูลเกี่ยวกับการส่งตัวเจ้าพนักงานผู้ทุจริตกลับประเทศและการยึดสินทรัพย์ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ/ประเด็นของบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ และ

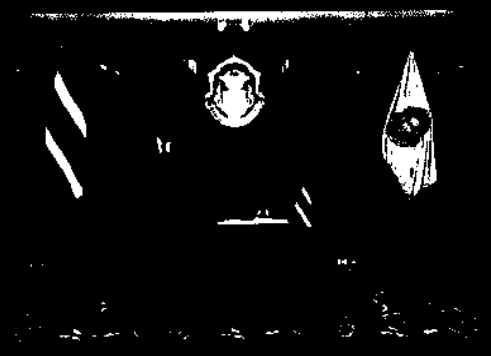
ฉ. กรอบความร่วมมืออื่น ๆ ที่คู่ภาคีอาจเห็นชอบร่วมกัน

(๒) คู่ภาคีจะให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ทั้งสองฝ่ายดำเนินการอยู่และผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ ภายใต้บันทึกความเข้าใจอย่างจริงจัง เมื่อมีการขอความร่วมมือจากองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ สถาบันทางวิชาการ และองค์กรเอกชน

อนึ่ง ความร่วมมือระหว่างกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยในครั้งนี้ เป็นการผลักดันให้เกิดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์รอบด้าน เพื่อยกระดับความสัมพันธ์ให้ก้าวหน้าไปอีกระดับ พร้อมสร้างกลไกสนับสนุนความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในทุกมิติ ซึ่งทั้งสองประเทศมีการเชื่อมสัมพันธไมตรีมาเป็นระยะเวลายาวนาน เปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน และในการเดินทางมาเยือนและร่วมพิธีลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในครั้งนี้ ยังเป็นเครื่องสะท้อนถึงความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในศักยภาพของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยระบบผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ซึ่งคาดว่าหลังจากที่ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมกันในครั้งนี้ จะเป็นอีกก้าวสำคัญขององค์กรทั้งสองและเป็นการเปิดโอกาสสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้มากยิ่งขึ้น

ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการมีธรรมาภิบาลที่ดีในแง่ของการจัดตั้งคณะกรรมการปราบปรามทุจริตแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ มีความเป็นธรรม และได้รับการสรรหาจากสภาประชาชนแห่งชาติ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินนานาชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังก้าวไปสู่มิติใหม่ การลงนามในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้จะเป็นการเปิดศักราชและประวัติศาสตร์หน้าใหม่ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการตรวจสอบ อำนาจหน้าที่ กระบวนการทำงาน แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยบันทึกความเข้าใจดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ๓ ปี

นายเซียว เผย (Mr. XIAO Pei) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการตรวจสอบและคณะ
ได้เยี่ยมคารวะและหารือข้อราชการกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย
ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

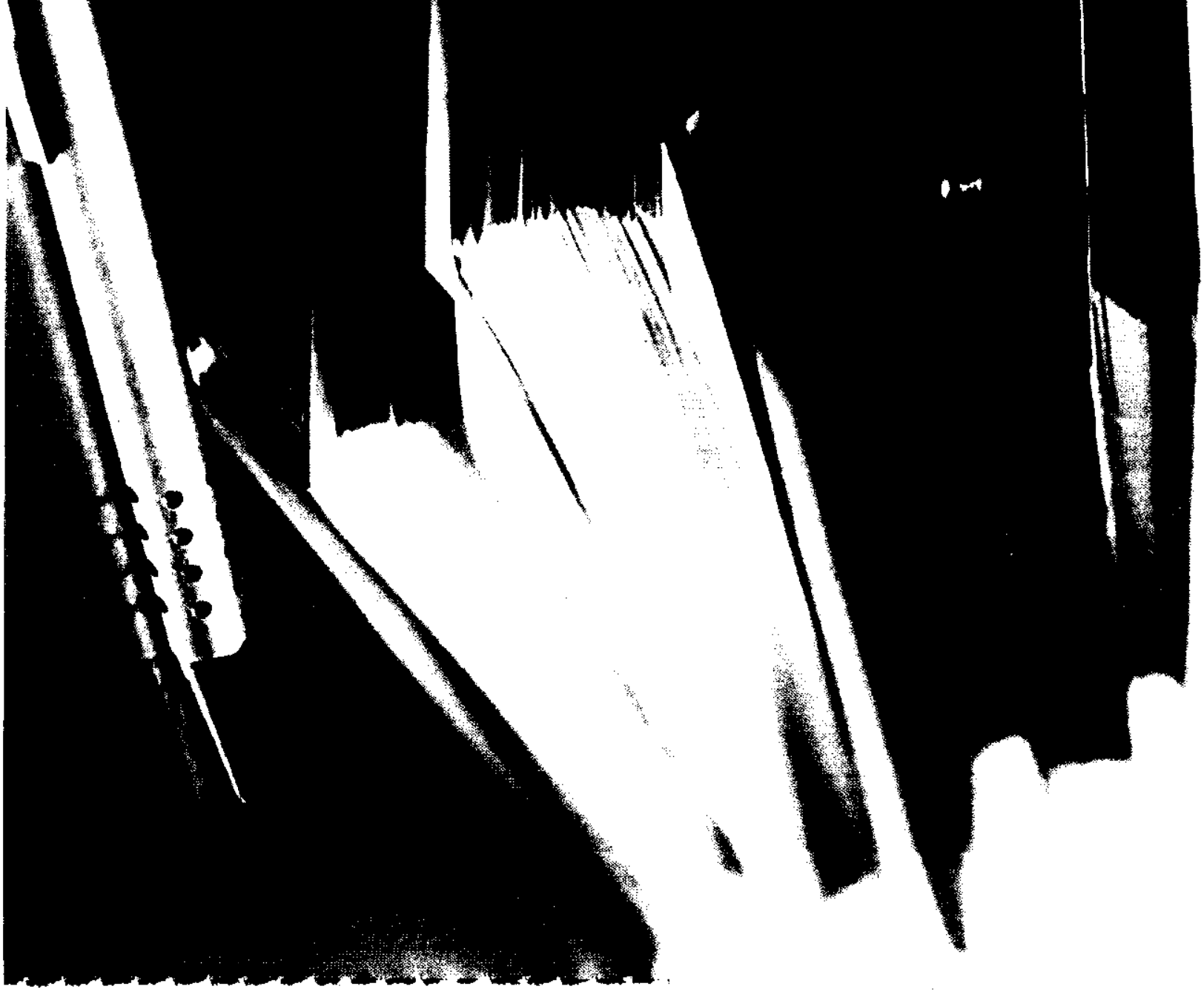

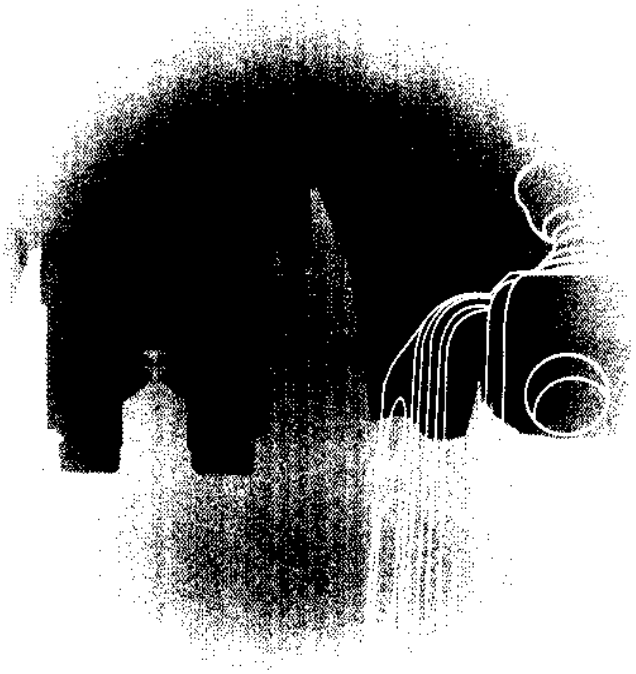

พิธีลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่าง
ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน
เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ภาคผนวก

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
รับที่ ๙๒๔๗ / ๒๕๖๐
วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐
เวลา ๑๓.๑๓

ที่ รล ๐๐๐๕.๑/ ๒๕๙๓

สำนักพระราชวัง
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอพระราชทานพระราชานุญาต

เรียน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

อ้างถึง หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ผผ ๑๙/๔๗ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระราชานุญาตเชิญพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามสำเนาที่แนบมา ไปลงพิมพ์ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

พระฉายาลักษณ์ดังกล่าวได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เชิญไปเผยแพร่ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกฤษณ์ กาญจนกุญชร)
อธิบดีกรมราชเลขานุการในพระองค์

กรมราชเลขานุการในพระองค์
กองข่าว
โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๔๐๕
โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๓๒๒

(นายรักษเกษา แย้มฉาย)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

"...เงินแผ่นดินนั้น คือเงินของประชาชนทั้งชาติ..."

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบการเงินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่น ๆ

ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่องบการเงิน

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าว จากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงินไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของหน่วยงาน เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในของหน่วยงาน การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหาร รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ความเห็น

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 และผลการดำเนินงานทางการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการเงินที่ 19

(นางกอบแก้ว ศรีปรัชญากุล)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
วันที่ 3 มีนาคม 2560

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2559

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2559	2558
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	5	38,242,899.40	50,340,499.08
ลูกหนี้ระยะสั้น	6	2,536,533.16	2,258,135.89
เงินลงทุนระยะสั้น	7	46,655,705.96	35,923,104.09
วัสดุคงเหลือ		388,832.30	351,875.22
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	8	36,793.00	35,854.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**87,860,763.82**	**88,909,468.28**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	9	31,266,387.66	28,161,491.72
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	10	5,809,356.78	8,468,809.78
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**37,075,744.44**	**36,630,301.50**
รวมสินทรัพย์		**124,936,508.26**	**125,539,769.78**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2559

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2559	2558
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้ระยะสั้น	11	3,246,767.34	6,758,795.40
เงินรับฝากระยะสั้น	12	625,111.00	1,502,590.30
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	13	1,253,859.35	-
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**5,125,737.69**	**8,261,385.70**
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินรับฝากระยะยาว			535.00
หนี้สินระยะยาว	14	7,738,446.52	11,980,806.92
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	15	83,656.51	66,987.50
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		**7,822,103.03**	**12,048,329.42**
รวมหนี้สิน		**12,947,840.72**	**20,309,715.12**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**111,988,667.54**	**105,230,054.66**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน			
รายได้สูง/(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสะสม		111,988,667.54	105,230,054.66
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**111,988,667.54**	**105,230,054.66**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายรักษเกษา แฉ่ฉาย) เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(นางสาวทิพวรรณ กิจสมุทร) ผู้อำนวยการสำนักบริหารการคลัง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2559	2558
รายได้			
รายได้จากงบประมาณ	17	255,085,000.00	250,161,300.00
รายได้จากการอุดหนุนและบริจาค		11,768.07	-
รายได้อื่น	18	1,330,361.11	6,101,893.60
รวมรายได้		**256,427,129.18**	**256,263,193.60**
ค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	19	164,536,995.36	150,436,456.72
ค่าบำเหน็จบำนาญ		1,483,400.00	4,355,400.00
ค่าตอบแทน	20	4,673,917.59	4,965,221.57
ค่าใช้สอย	21	49,299,191.50	63,806,688.88
ค่าวัสดุ	22	2,323,619.44	2,735,194.03
ค่าสาธารณูปโภค	23	8,978,970.31	9,735,792.30
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	24	16,204,250.40	13,362,537.25
ค่าใช้จ่ายจากการอุดหนุนและบริจาค		2,149,975.00	216,000.00
รวมค่าใช้จ่าย		**249,650,319.60**	**249,613,290.75**
รายได้สูง/(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		**6,776,809.58**	**6,649,902.85**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	ทุน	รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 - ตามที่รายงานไว้เดิม		-	99,666,918.80	142.00	99,667,060.80
ผลสะสมจากการแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน			(1,086,766.99)		(1,086,766.99)
ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี			-		-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 - หลังการปรับปรุง		-	98,580,151.81	142.00	98,580,293.81
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุนสำหรับปี 2558				-	-
การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ทุนเพิ่ม/ลด		-			-
รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด			6,649,902.85		6,649,902.85
รายการปรับปรุงส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค				(142.00)	(142.00)
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2558		-	105,230,054.66	-	105,230,054.66

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	ทุน	รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2558 - ตามที่รายงานไว้เดิม		-	105,230,054.66	-	105,230,054.66
ผลสะสมจากการแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน			(18,196.70)		(18,196.70)
ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี			-		-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2558 - หลังการปรับปรุง		-	105,211,857.96	-	105,211,857.96
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุนสำหรับปี 2559					
การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ทุนเพิ่ม/ลด		-		-	-
รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด			6,776,809.58		6,776,809.58
กำไร/ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน				-	-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2559		-	111,988,667.54	-	111,988,667.54

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2560

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างตรวจสอบเพื่อรับรองรายงานทางการเงินจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2560

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2560	2559
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	5	30,842,936.29	38,242,899.40
ลูกหนี้ระยะสั้น	6	722,709.68	2,536,533.16
เงินลงทุนระยะสั้น	7	41,936,801.43	46,655,705.96
วัสดุคงเหลือ		370,342.82	388,832.30
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	8	36,227.50	36,793.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**73,909,017.72**	**87,860,763.82**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	9	25,377,724.24	31,266,387.66
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	10	2,985,275.29	5,809,356.78
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**28,362,999.53**	**37,075,744.44**
รวมสินทรัพย์		**102,272,017.25**	**124,936,508.26**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2560

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2560	2559
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้ระยะสั้น	11	4,532,364.84	3,246,767.34
เงินรับฝากระยะสั้น	12	439,848.00	625,111.00
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	13	-	1,253,859.35
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**4,972,212.84**	**5,125,737.69**
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินรับฝากระยะยาว	14	105,834.00	-
หนี้สินระยะยาว	15	8,496,801.52	7,738,446.52
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	16	150,412.72	83,656.51
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		**8,753,048.24**	**7,822,103.03**
รวมหนี้สิน		**13,725,261.08**	**12,947,840.72**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**88,546,756.17**	**111,988,667.54**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน			
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสะสม		88,546,756.17	111,988,667.54
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**88,546,756.17**	**111,988,667.54**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายรักษเกษา แฉ่ฉาย) เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(นางสาวทิพวรรณ กิจสมุทร) ผู้อำนวยการสำนักบริหารการคลัง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2560

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	2560	2559
รายได้			
รายได้จากงบประมาณ	18	266,574,100.00	255,085,000.00
รายได้จากการอุดหนุนและบริจาค		41,214.95	11,768.07
รายได้อื่น	19	5,990,750.74	1,330,361.11
รวมรายได้		**272,606,065.69**	**256,427,129.18**
ค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	20	177,076,884.45	164,536,995.36
ค่าบำเหน็จบำนาญ		1,526,500.00	1,483,400.00
ค่าตอบแทน	21	4,362,378.46	4,673,917.59
ค่าใช้สอย	22	82,773,817.26	49,299,191.50
ค่าวัสดุ	23	2,665,340.92	2,323,619.44
ค่าสาธารณูปโภค	24	9,262,910.54	8,978,970.31
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	25	14,564,508.03	16,204,250.40
ค่าใช้จ่ายจากการอุดหนุนและบริจาค		1,000,000.00	2,149,975.00
รวมค่าใช้จ่าย		**293,232,339.66**	**249,650,319.60**
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		**(20,626,273.97)**	**6,776,809.58**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2560

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	ทุน	รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2558 - ตามที่รายงานไว้เดิม		-	105,230,054.66	-	105,230,054.66
ผลสะสมจากการแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน			(18,196.70)		(18,196.70)
ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี			-		-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2558 - หลังการปรับปรุง		-	105,211,857.96	-	105,211,857.96
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุนสำหรับปี 2559					
การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ทุนเพิ่ม/ลด		-		-	-
รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด			6,776,809.58		6,776,809.58
กำไร/ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน		-		-	-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2559		-	111,988,667.54	-	111,988,667.54

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2560

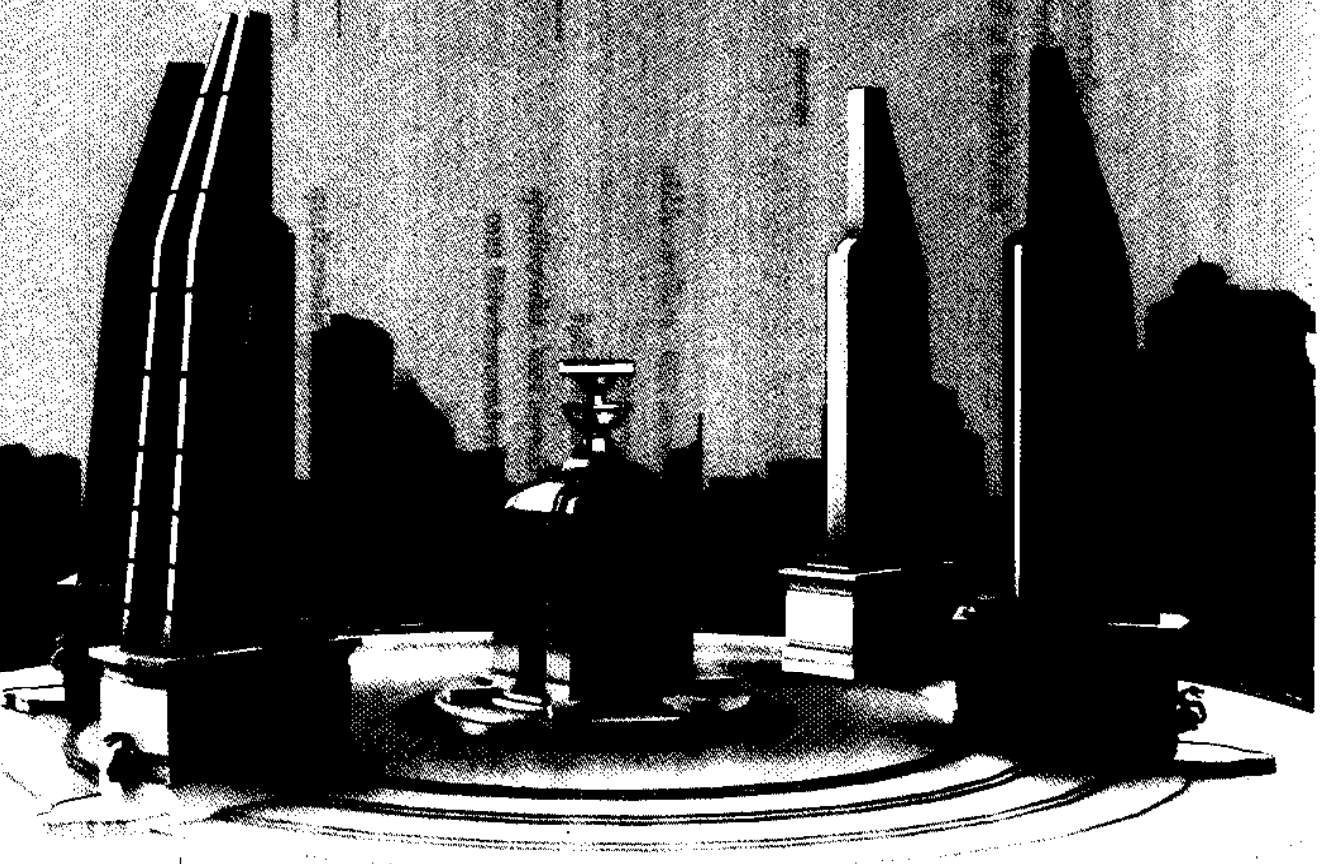
(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	ทุน	รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 - ตามที่รายงานไว้เดิม		-	111,988,667.54	-	111,988,667.54
ผลสะสมจากการแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน			(2,815,637.40)		(2,815,637.40)
ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี			-		-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 - หลังการปรับปรุง		-	109,173,030.14	-	109,173,030.14
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุนสำหรับปี 2560					
การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ทุนเพิ่ม/ลด		-		-	-
รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด			(20,626,273.97)		(20,626,273.97)
กำไร/ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน		-		-	-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2560 - หลังการปรับปรุง		-	88,546,756.17	-	88,546,756.17

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๒) พระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๓) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๔) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาความต่อเนื่องของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

"ผู้ตรวจการแผ่นดิน" หมายความรวมถึงประธานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

"กฎ" หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ข้อบังคับ ระเบียบ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองด้วย

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองด้วย

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

"เลขาธิการ" หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า เลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

เป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเลขาธิการมีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใด ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเลขาธิการกำหนดโดยทำเป็นระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้นใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเลขาธิการต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือองค์กรอิสระทุกองค์กร ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือแจ้งองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการดำเนินการเรื่องใดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเข้าลักษณะเป็นการกระทำที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่นด้วย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอิสระอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อนกัน

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคสอง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเชิญประธานองค์กรอิสระอื่นมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือและกำหนดแนวทางร่วมกันได้ และให้องค์กรอิสระทุกองค์กรปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว

มาตรา ๗ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

(๒) ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

ลักษณะการมีประสบการณ์ และกิจการอันเป็นสาธารณะตาม (๒) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด ในการกำหนดดังกล่าวให้คำนึงถึงการที่จะได้บุคคลที่มีประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

(๒) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

(๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๘) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิด

ฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการสรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มิใช่ผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มิใช่ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเสนอชื่อบุคคลซึ่งองค์กรนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้จะได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือกรรมการองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคน ให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้เหลือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือกรรมการองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกมิได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อ ให้คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินใหม่ แต่ไม่รวมถึงการสรรหาใหม่หรือสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๒ วรรคสี่ มาตรา ๑๓ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๔ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหาในคณะกรรมการสรรหาสำหรับศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระอื่นในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคล

ซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วย แต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ในการสรรหา ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผยและให้กรรมการสรรหาแต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสาม หรือมีแต่ยังไม่ครบจำนวนที่จะต้องสรรหา ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ได้คะแนนไม่ถึงสองในสาม ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวนให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหา ให้ดำเนินการสรรหาใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับการสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหารายใด ให้ดำเนินการสรรหาบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาในครั้งใหม่นี้ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามีเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหา แต่เมื่อรวมกับผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงสองคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินเท่าที่มีอยู่ และให้ดำเนินการสรรหาเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๔ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้ว ต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีที่ไม่ได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิและให้ดำเนินการสรรหาใหม่

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครหรือผู้ได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัย ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะพิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๑๖ ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรรมการหรือกรรมการในคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินใหม่แทน

มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

เมื่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้พ้นจากตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

ในกรณีที่มีปัญหาว่าผู้ตรวจการแผ่นดินผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) หรือ (๓) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งอาวุโสสูงสุดทำหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในระหว่างที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหลืออยู่เพียงคนเดียว จะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๖ ไม่ได้ เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนและหากไม่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินครบวาระ แต่ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

มาตรา ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ตรวจการแผ่นดินผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (๒) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับรับฟ้องและมีผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่ไม่ถึงสองคน ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นการชั่วคราวให้ครบสามคน โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจการแผ่นดินได้จนกว่าผู้ตรวจการแผ่นดินที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน

มาตรา ๒๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวง ในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในระหว่างการดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินจะเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติให้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๒๒ ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่งหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

(๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ

(๔) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น

การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามวรรคหนึ่ง ต้องมุ่งหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ รวมทั้งขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อประชาชน

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป และเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกันหารือและวางหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไปด้วย

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ (๑) (๒) หรือ (๓) ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่ต้องไม่ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

(๒) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแจ้ง การร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณา รวมทั้งระเบียบเกี่ยวกับการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อรายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของบุคคลซึ่งมาให้ความเห็นหรือถ้อยคำ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ออกระเบียบหรือประกาศอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การออกระเบียบตาม (๒) และ (๔) ต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น เกิดความล่าช้า หรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งต้องไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินสมควร หรือมีลักษณะเป็นการมุ่งหมายที่จะกล่าวหาหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในส่วนที่เกี่ยวกับการแจ้งหรือการร้องเรียน ต้องดำเนินการโดยมุ่งหมายให้การเสนอเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว และไม่มีลักษณะบังคับให้ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เว้นแต่เป็นเรื่องการขอให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นการเฉพาะตัว ซึ่งจำเป็นต้องทราบตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอข้อมูลหรือแจ้งผลการดำเนินการ

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจดังต่อไปนี้ ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็น

(๑) ให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในกรณีที่เคหสถานหรือสถานที่ที่จะเข้าไปนั้นมิได้อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ยินยอม ให้เข้าไปได้เมื่อมีหมายของศาล

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทนผู้ตรวจการแผ่นดินได้ เว้นแต่การออกคำสั่งตาม (๑) ให้มอบหมายได้เฉพาะเลขาธิการหรือรองเลขาธิการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในการดำเนินการตาม (๒) ให้ดำเนินการต่อหน้าผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือถ้าหาบุคคลดังกล่าวไม่ได้ ก็ให้ดำเนินการต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน ในการนี้ ให้ผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยสะดวก

มาตรา ๒๖ ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

(๑) การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๒) การปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอิสระอื่นหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๒๒ วรรคสาม

(๓) การเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายตามมาตรา ๒๒ (๑)

(๔) การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๒ (๓)

(๕) การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองตามมาตรา ๒๓

(๖) การรายงานการไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือการส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาตามมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๙

(๗) การส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๓๖ (๓)

(๘) การออกข้อกำหนดทางจริยธรรมตามมาตรา ๔๓

(๙) การกำหนดคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของเลขาธิการอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานตามมาตรา ๔๕

(๑๐) การกำหนดกิจการที่มีผลต่อการปฏิบัติภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๔๘

(๑๑) การเสนองบประมาณรายจ่ายตามมาตรา ๔๙ และการให้ความเห็นชอบงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งการอนุมัติการใช้จ่ายเงินของสำนักงานตามมาตรา ๕๐

(๑๒) การพิจารณาการรับทรัพย์สินที่อาจมีผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานตามมาตรา ๕๑

(๑๓) การออกระเบียบ ประกาศ หรือการอื่นใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้เป็นไปตามมติหรือต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑๔) การอื่นใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินตกลงร่วมกัน

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่จำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจะขอให้สำนักงานจ้างบุคคลหรือสถาบันซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญดำเนินการในเรื่องนั้นได้ตามที่จำเป็น หรือในกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแทนก็ได้ โดยต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ ก่อนการจ้างหรือแต่งตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องกำหนดเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน

หลักเกณฑ์และวิธีการจ้าง และค่าตอบแทน ของบุคคลหรือสถาบัน หรือการแต่งตั้งอนุกรรมการ การพ้นจากตำแหน่ง ค่าตอบแทนและประโยชน์ตอบแทนอื่น และวิธีปฏิบัติงานของอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลอันทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้ง ผู้ร้องเรียน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจหรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล

ผู้จัดทำและเผยแพร่รายงานตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๙ หากได้กระทำโดยสุจริต ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง หรือทางวินัย

มาตรา ๒๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๐ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปี มีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ครบวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนตามมาตรา ๓๐ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย ให้ตกได้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

หมวด ๒
การดำเนินการตามหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๓๒ เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็น

ก่อนการเสนอแนะตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความสามารถ และอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะประกอบด้วย

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อรายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามระเบียบที่ออกตามมาตรา ๒๔ (๒) ก็ได้

มาตรา ๓๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๒ วรรคสอง เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ในกรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจแก้ไขได้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา จะขยายเวลาออกไปอีกก็ได้เมื่อได้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบแล้ว โดยจะขยายเวลาได้อีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วหน่วยงานของรัฐนั้นยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่ง เห็นว่าข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจดำเนินการได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐนั้นที่จะแจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง และปรึกษาหารือร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคนั้นโดยเร็ว และเมื่อได้ข้อยุติประการใดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไปตามข้อยุตินั้น ในกรณีที่ไม่อาจหาข้อยุติได้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการดำเนินการตามข้อยุติหรือตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลใด ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามคำเสนอแนะนั้นภายในสามสิบวัน เว้นแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าการดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจะขัดต่อกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบก่อนพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันดังกล่าว และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อยุติโดยเร็วต่อไป และให้นำความในมาตรา ๓๓ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่ความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานพร้อมข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยเร็ว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานให้รัฐสภาและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๓๖ ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความเป็นธรรมได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่การดำเนินการในเรื่องนั้นมีกฎหมายกำหนดให้มีการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ไว้แล้ว ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

(๒) ในกรณีที่เป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการดำเนินการทางวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นดำเนินการต่อไป แต่ทั้งนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบได้

(๓) ในกรณีที่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาดำเนินการต่อไป แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไว้พิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่นโยบายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือมีผลให้มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(๓) เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๔) เรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น หรือที่องค์กรอิสระอื่นรับไว้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระนั้นแล้ว แต่ไม่ตัดอำนาจในการที่จะขอรับทราบผลการพิจารณาขององค์กรอิสระที่รับเรื่องไว้ดำเนินการ

(๕) เป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริตและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

(๘) เรื่องอื่นตามมติที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ความปรากฏในภายหลังว่าเป็นเรื่องที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งยุติเรื่อง

มาตรา ๓๘ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการตามมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๖ หรือการไม่รับพิจารณาหรือยุติเรื่องตามมาตรา ๓๗ ให้ผู้ร้องเรียนหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบ โดยในกรณีที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้ระบุเหตุผลให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๙ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา โดยอย่างน้อยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการด้วย และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมาแถลงรายงานประจำปีต่อรัฐสภาด้วย

ความในวรรคหนึ่งไม่เป็นการตัดอำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะรายงานให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภา หรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง เพราะเป็นกรณีเร่งด่วนหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

การจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้กระทำเป็นการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

หมวด ๓
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๔๐ ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทน ไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๔๑ สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น

(๒) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๔) ดำเนินการหรือส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติมอบหมาย

มาตรา ๔๒ ในการกำกับดูแลสำนักงาน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งและค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์อื่นของเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สมรรถภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการและพนักงานของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน

(๔) การบริหารจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงาน

(๕) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นซึ่งรวมถึงการจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่เลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจ่ายเงินชดเชยในกรณีเลขาธิการดำรงตำแหน่งครบวาระ

(๖) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการได้มาซึ่งเลขาธิการ

(๗) การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งเครื่องแบบของผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน

(๘) การอื่นใดอันจำเป็นต่อการกำกับหรือควบคุมการดำเนินงานของสำนักงานหรือการบังคับบัญชาเลขาธิการ พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน หรือการทำให้บุคคลดังกล่าวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการตาม (๑) ต้องคำนึงถึงความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความคล่องตัว

การกำหนดตาม (๒) ต้องคำนึงถึงค่าครองชีพ และความเพียงพอในการดำรงชีพ และภาระความรับผิดชอบที่แตกต่างกันของพนักงานและลูกจ้างแต่ละสายงานและระดับด้วย

ในการออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคำนึงถึงความเที่ยงธรรม ขวัญและกำลังใจของบุคลากร โดยจะกำหนดให้มีคณะบุคคลเพื่อกำกับ ดูแล หรือพิจารณาคำร้องทุกข์หรือคำอุทธรณ์ที่เป็นอิสระด้วยก็ได้

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ ข้อกำหนดทางจริยธรรมดังกล่าวต้องระบุด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างใด

มาตรา ๔๔ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งตามมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานขึ้นตรงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีมติกำหนดให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกัน ให้เลขาธิการทำหน้าที่เป็นเลขานุการของที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๔๕ เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่เกินหกสิบปีในวันที่ได้รับแต่งตั้งและมีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีในขณะดำรงตำแหน่งเลขาธิการ และมีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๔๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๕

(๔) ไม่สามารถทำงานได้เต็มเวลา

(๕) ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากมีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือมีการกระทำหรือมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการ

(๖) เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

มาตรา ๔๗ เลขาธิการมีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศหรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) หน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นและตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

การออกระเบียบตาม (๒) ต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น เกิดความล่าช้าหรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

มาตรา ๔๘ ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานแทนก็ได้ตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกิจการสำคัญเกี่ยวกับการงบประมาณของสำนักงานและกิจการอื่นใดที่มีผลต่อการปฏิบัติภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ให้เลขาธิการขอความเห็นชอบจากผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน

มาตรา ๔๙ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนองบประมาณรายจ่ายเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในการเสนองบประมาณรายจ่ายดังกล่าวให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง ประกอบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง

ในการเสนองบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย

มาตรา ๕๐ เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๔๙ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากผู้ตรวจการแผ่นดิน และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

การใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นการเฉพาะกรณี

ในการเบิกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ให้สำนักงานส่งข้อมูลคำขอเบิกงบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด งวดละสามเดือน และให้กรมบัญชีกลางสั่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่สำนักงานร้องขอ

มาตรา ๕๑ รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินกิจการของสำนักงาน ประกอบด้วย

(๑) เงินอุดหนุนที่ได้รับมาตามมาตรา ๔๙

(๒) รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินของสำนักงาน

(๓) ทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สำนักงาน

(๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินหรือทรัพย์สินของสำนักงาน

(๕) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการรับทรัพย์สินตาม (๓) ให้คำนึงถึงความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการรับทรัพย์สินดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน จะสั่งให้สำนักงานไม่รับทรัพย์สินนั้นหรือให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้อุทิศให้ก็ได้

มาตรา ๕๒ รายได้ของสำนักงานไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

ให้สำนักงานจัดทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี

อสังหาริมทรัพย์ซึ่งสำนักงานได้กรรมสิทธิ์มาไม่ว่าจากการซื้อหรือมีผู้ยกให้ ให้เป็นที่ราชพัสดุ แต่สำนักงานมีอำนาจในการปกครองดูแล ใช้ หรือหาประโยชน์ได้

มาตรา ๕๓ ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี และผู้ใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้

มาตรา ๕๔ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน โดยให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงาน รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี โดยไม่ชักช้า

หมวด ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๒๕ (๑) โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่กรณีตาม (๓) ในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มิให้นำมาใช้บังคับ

มาตรา ๕๗ ภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มิใช่ผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใด ถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๘ (๑) หรือ (๒)

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ต้องมีการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินที่ว่างอยู่ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๕๗

ในกรณีที่ไม่มีประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๕๖ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๕๙ ให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป และให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำสัญญาจ้างขึ้นโดยให้มีระยะเวลาการจ้างไม่เกินวาระที่จะต้องพ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะวินิจฉัย

มาตรา ๖๐ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๑ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

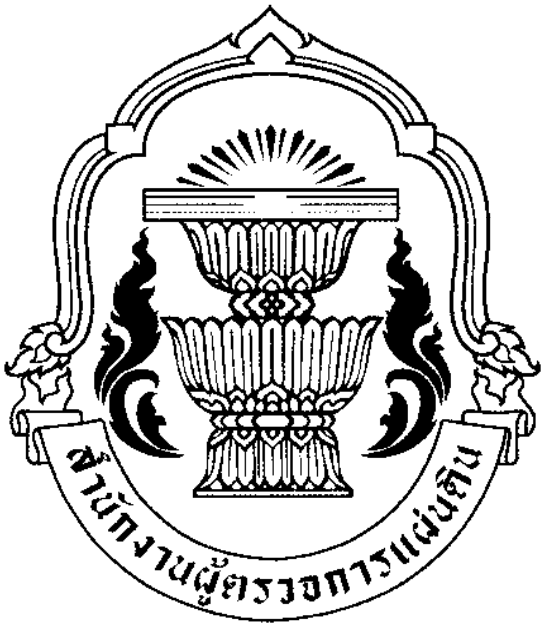
บรรดาสิทธิ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๒ ให้โอนบรรดาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิและประโยชน์อื่นใดซึ่งพนักงานหรือลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสิทธิและประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีระเบียบที่ออกตามมาตรา ๔๒ (๒) กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๓ การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนหรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ถ้าการนั้นอยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๐ (๕) และมาตรา ๒๖๗ บัญญัติให้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อกำหนดการได้มา หน้าที่และอำนาจ ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ความเห็น และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ประกอบการพิจารณาและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีการกระทบหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลบางประการและเป็นไปเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่ ๕๗/๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐

.....

เพื่อให้การจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

๑. เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	ประธานคณะทำงาน
๒. รองเลขาธิการ (นายสงัด ปัถวี)	รองประธานคณะทำงาน
๓. รองเลขาธิการ (นางสาวจงดี หมายดี)	รองประธานคณะทำงาน
๔. นายปรีดา เวทยาวงศ์	คณะทำงาน
๕. นางสาวชาลินี ถนัดงาน	คณะทำงาน
๖. นางสาวนภาภรณ์ เอมพิทักษ์	คณะทำงาน
๗. นายฐนภณ ธนวชิรนนท์	คณะทำงาน
๘. นางสาวนันทกานต์ งามภัทรางกูร	คณะทำงาน
๙. นางสาวใบตอง รัตนขจิตวงศ์	คณะทำงาน
๑๐. นางสาววรัญญา บัวกรด	คณะทำงาน
๑๑. นางสาวธนนันท์ สิงหเสม	คณะทำงาน
๑๒. นายทศพล ทองธิราช	คณะทำงาน
๑๓. นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๔. นายพิริยะ ศิริโพธิ์พันธุ์กุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. กำหนดรูปแบบและหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๐

๒. รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่จะนำลงในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๐ พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อให้เนื้อหามีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมาย

๓. นำเสนอร่างหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านให้ความเห็นชอบ ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(นายรักษเกชา แฉ่ฉาย)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ออกแบบและจัดรูปเล่มโดย : สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ด่วนที่สุด
ที่ คค ๐๒๐๔/๓๖๘

กระทรวงคมนาคม
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๑๐๐

๒๗ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว (ล) ๑๐๐๐๘ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้กระทรวงคมนาคมพิจารณาให้ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า กระทรวงคมนาคมให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนมาโดยตลอด รวมทั้งกำชับให้หน่วยงานในสังกัดเร่งรัดดำเนินการตามผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งหน่วยงานในสังกัดที่ถูกร้องเรียนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียน ชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงการเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาข้อยุติในกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาร่วมกัน ให้ความสำคัญกับกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงาน และนำไปพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบวิธีการปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

สำนักงานปลัดกระทรวง
กองตรวจราชการ
โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๓๐๘๗
โทรสาร. ๐ ๒๒๘๐ ๖๑๑๗

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพิมพ์นภัส ทับเชียงทอง)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๔ เม.ย. ๖๑